

การวิจัยเชิงเอกสาร

วิวัฒนาการของระบบการศึกษาของโรงเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้า

ความเป็นมาของโรงเรียนนายร้อย จปร.

โรงเรียนนายร้อย จปร. ได้เริ่มก่อตั้งขึ้นในรัชกาลพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว โดยเริ่มต้นจากในขณะที่ยังทรงมีพระชนมายุได้ 15 พรรษา ทรงคัดเลือกมหาดเล็กข้าหลวงเดิมให้ทำหน้าที่ "บอดี้การ์ด" ขึ้น 24 คน โดยโปรดให้รับการฝึกหัดอย่างทหาร ต่อมาในปี พ.ศ. 2413 ทรงมีพระบรมราชโองการโปรดเกล้าฯ ให้พระยาสุรศักดิ์มนตรี คัดเลือกบุตรราชตระกูล และบุตรข้าราชการตั้งเป็นกองทหารมหาดเล็กขึ้น 72 คน จนกระทั่ง พ.ศ. 2415 ปรากฏว่าบุตรราชตระกูลและบุตรขุนนางได้ถวายตัวเป็นมหาดเล็กมากขึ้น แต่ยังไม่ยอมความรู้ พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าฯ จึงโปรดเกล้าฯ ให้จัดตั้งโรงเรียนพิเศษในกรมมหาดเล็กขึ้น เพิ่มการสอนวิชาภาษาอังกฤษและภาษาไทย และให้เรียกนักเรียนในโรงเรียนนี้ว่า "คะเค็ดทหารมหาดเล็ก"¹⁾ ต่อมาใน พ.ศ. 2430 ได้ทรงจัดการทหารใหม่โดยการรวมกรมทหารต่าง ๆ ตั้งเป็นกรมยุทธนาธิการขึ้นเพื่อดำเนินการทหารแบบใหม่ เมื่อกิจการทหารเป็นแบบแผนขึ้นบ้างแล้ว พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าฯ จึงมีพระบรมราชโองการโปรดเกล้าฯ ให้สมเด็จพระเจ้าน้องยาเธอ เจ้าฟ้าภาณุรังษีสว่างวงศ์ กรมพระยาภาณุพันธุวงศ์วรเดช จัดตั้งโรงเรียนสอนวิชาทหารสำหรับทหารบกขึ้นเรียกชื่อว่า "คะเค็ดสกูล" โดยใช้พื้นที่บริเวณหลังวังสราญรมย์ (ปัจจุบันเป็นกรมแผนที่ทหาร) และทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ทำพิธีเปิดโรงเรียนขึ้นเมื่อวันที่

¹⁾โรงเรียนนายร้อย จปร., พินิจวิจารณ์การศึกษาระบบโรงเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้า
จ.นครนายก, (กรุงเทพมหานคร : รร.จปร., 2524), หน้า 12.

5 สิงหาคม พ.ศ.2430² โรงเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้าจึงได้ออกคำเนติมาจาก "คะเต็ตสกุล" และมีพัฒนาการตามลำดับมาจนกระทั่งปัจจุบันนี้ ซึ่งการวิจัยเชิงเอกสารในบทนี้จะได้อธิบายถึงพัฒนาการทางการศึกษาของโรงเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้าโดยลำดับดังต่อไปนี้

ระบบการศึกษาของโรงเรียนนายร้อยในสมัยสมบูรณาญาสิทธิราช

เมื่อพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าฯ ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้เปิด "คะเต็ตสกุล" ขึ้นเมื่อวันที่ 5 สิงหาคม 2430 แล้ว "คะเต็ตสกุล" ก็ยังไม่ระเบียบบัญญัติอย่างเป็นทางการ จนกระทั่งวันที่ 14 มกราคม 2430 กรมยุทธนาธิการจึงได้ตราข้อบังคับสำหรับโรงเรียนเป็นครั้งแรกเรียกว่า "บัญญัติโรงเรียนทหารสราญรมย์" ตั้งขึ้นทางโรงเรียนจึงได้ขนานนามโรงเรียนเสียใหม่ว่าโรงเรียนทหารสราญรมย์และเรียกนักเรียนว่า คะเต็ต³

โรงเรียนทหารสราญรมย์ (พ.ศ.2430 - พ.ศ.2446)

บัญญัติโรงเรียนทหารสราญรมย์นั้นว่าเป็นการกำหนดระบบการศึกษาและหลักสูตรที่เป็นแบบแผนขึ้นเป็นครั้งแรก โดยกำหนดทั้งแต่ระบบการบริหารของโรงเรียน ระบบการปกครอง ระบบการศึกษาทางวิชาการและวิชาทหาร ตลอดจนกำหนดคุณสมบัติของผู้สมัครเข้าศึกษาไว้ด้วย ดังปรากฏในข้อบังคับกรมทหารบก คำสั่งที่ 3 เรื่องบัญญัติโรงเรียนทหารสราญรมย์ สั่ง ณ วันเสาร์ ขึ้นค่ำหนึ่ง เดือนสาม ปีกุน นพศก จุลศักราช 1249 ดังนี้

1. การบังคับบัญชา ผู้บังคับบัญชาสูงสุดของโรงเรียนทหารสราญรมย์ ดำรงตำแหน่งผู้บังคับการ มีหน้าที่รับผิดชอบทั้งการปกครองและการศึกษา (ผู้บังคับการคนแรกเป็นนายทหาร

²โรงเรียนนายร้อย จปร., ประวัติโรงเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้า, (กรุงเทพฯ มหานคร : รร.จปร., 2510), หน้า 3.

³กรมทหารบก, "บัญญัติโรงเรียนทหารสราญรมย์ คำสั่งที่ 3", (กรุงเทพมหานคร: ศาลายุทธนาธิการ, จ.ศ.1249), (พิมพ์ที่ด).

อังกฤษชื่อ พันเอกนิคาล วอลเกอร์ เคยเป็นนายทหารในกองทัพอังกฤษประจำอินเดีย แต่
 ขณะนั้นเขามารับราชการในประเทศไทย ต่อมาในปี พ.ศ. 2431 จึงเปลี่ยนเป็นพันเอกพระยา
 สี่ทราชเคไชชัย)⁴ การปกครองนักเรียน "อยู่ภายใต้ความรับผิดชอบของ ข้าราชการเมเยอ
 (จ่านายสิบ) 1 นาย ส่วนการศึกษาอยู่ภายใต้ความรับผิดชอบของอาจารย์ใหญ่ซึ่งเป็นพลเรือน"⁵

2. การจัดชั้นเรียน การจัดชั้นเรียนในระยะเริ่มแรกจัดชั้นเรียนออกเป็น 4 ชั้น
 ดังนี้

- ชั้น เอ เป็นชั้นสูงสุด
- ชั้น บี เป็นชั้นรอง
- ชั้น ซี เป็นชั้นต่ำ
- ชั้น ดี เป็นชั้นต่ำสุด⁶

3. การศึกษาทางวิชาการ การศึกษาวิชาการเป็นการศึกษาวิชาพื้นฐาน ได้แก่ วิชา
 ภาษาไทย วิชาคณิตศาสตร์ ซึ่งรวมทั้ง เลขคณิต พีชคณิต เรขาคณิต และตรีโกณมิติ วิชา
 ภูมิศาสตร์ วิชาวาดเขียน และวิชาภาษาอังกฤษ⁷ การสอนในเวลานั้น ผู้สอนส่วนใหญ่เป็นครู
 ต่างประเทศเนื่องจากครูไทยมีน้อย ตำรามีน้อยจึงต้องใช้วิธีจดลงสมุดและท่องจำ วิธีการศึกษา
 ทางวิชาการได้กำหนดไว้ในบัญญัติโรงเรียนทหารสราญรมย์มาตราที่ 9 "ว่าด้วยให้นักเรียนทุก ๆ
 คนมีสมุดเปล่าคนละเล่มสำหรับเขียนข้อความและคำอธิบายต่าง ๆ ที่ครูสอน และไม่เข้าใจสิ่งใด
 ให้เขาไปตามครู" โดยมีใจความดังนี้

ข้อ 1. ให้นักเรียนทุกคนมีสมุดเปล่าคนละเล่ม สำหรับจดคำอธิบายของครู ถ้า
 สงสัยให้เขาไปตามเมื่อเลิกเรียนแล้ว ห้ามการแก้ตัวหากมิได้จดคำอธิบายของครูไว้ในสมุด เมื่อ
 ครบหกเดือนจะมีการทดสอบกันครั้งหนึ่ง

⁴ กรมทหารบก, "ทำเนียบข้าราชการในกรมทหารบก จ.ศ. 126". (พิมพ์ที่คัด).

⁵ กรมทหารบก, "บัญญัติโรงเรียนทหารสราญรมย์ คำสั่งที่ 3".

⁶ เรื่องเดียวกัน มาตราที่ 2.

⁷ เรื่องเดียวกัน มาตราที่ 9.

ข้อ 2. ผู้บังคับการจะกำหนดเวลาให้นักเรียนเข้ามาตามปัญหาที่ไม่เข้าใจ

ข้อ 3. มีรางวัลเป็นเกียรติสำหรับนักเรียนที่เรียนดีและมีความประพฤติดี โดยจะให้เป็นที่ตราเกียรติยศ การมอบตราเกียรติยศจะแบ่งเป็นสองระยะ ระยะแรกจะมอบให้เมื่อเรียนจบชั้นดีและชั้นดี กิดเป็น 50 คะแนน ระยะที่สองจะมอบให้อีกหนึ่งดวงเมื่อเรียนจบชั้นดีและชั้นเอ ผู้ที่ใดตราสองดวงจะกิดเป็น 100 คะแนน หากผู้ใดกระทำความผิดจะถูกเรียกตราคืน⁸

4. การศึกษาวิชาทหาร วิชาทหารที่ศึกษา ได้แก่ การหัดปืน การหัดเดิน การหัดยิง การหัดวิชาพละที่เกินชั้น (ป้อมค่าย) การหัดพิชัยสงคราม การหัดกายกรรม และการศึกษาวิชาโตโปเกรที (แผนที่)¹ สำหรับการศึกษาวิชาทหารของโรงเรียนทหารสราญรมย์ไม่ปรากฏหลักฐานว่ากำหนดการศึกษาไว้อย่างไร แต่อยู่ในความรับผิดชอบโดยตรงของผู้บังคับการโดยมีชายันต์เนเยอเป็นผู้ช่วยเช่นเดียวกับในระบบการปกครอง

5. ระบบการฝึกอบรมคุณลักษณะทหาร การฝึกอบรมคุณลักษณะทหารได้มีระเบียบข้อบังคับระบุไว้ในบัญญัติโรงเรียนทหารสราญรมย์หลายข้อด้วยกัน ดังใจความต่อไปนี้

มาตราที่ 3 กล่าวถึงความประพฤติ ก่อนอื่นในข้อที่ 1 ระบุให้นักเรียนทุกคนต้องมีบัญญัติของโรงเรียนติดตัวไว้คนละเล่มเพื่อศึกษากฎเกณฑ์และระเบียบต่าง ๆ ของโรงเรียนให้เข้าใจ ในด้านความประพฤตินั้น ในข้อที่ 2 ระบุให้นักเรียนรักษากิริยามารยาทอย่างนักเรียนผู้ดีตลอดเวลาทั้งเมื่ออยู่ภายในและภายนอกโรงเรียน ข้อ 4 ให้นักเรียนทุกคนหัดเป็นคนว่องไวและทันเวลาทั้งในการฝึกและการศึกษา ผู้ใดไม่ทันเวลาจะถูกลงโทษ เพราะถือว่าเป็นการผิดธรรมเนียมทหาร ข้อ 5 ให้เชื่อฟังผู้บังคับบัญชาโดยไม่มีข้อโต้แย้งใด ๆ ทั้งสิ้นทั้งต่อหน้าและลับหลัง แต่ในระเบียบดังกล่าวยังให้สิทธิยกเว้นว่า ถ้านักเรียนเห็นว่าคำสั่งนั้นไม่ถูกต้องตามพระราชกำหนดกฎหมายแผ่นดิน ก็ให้ร้องเรียนขึ้นมายังผู้บังคับการ จึงเห็นได้ว่าบัญญัติดังกล่าวก็ยังคงคำนึงถึงสิทธิเสรีภาพตามกฎหมายบ้านเมืองไม่ได้ใช้อำนาจเด็ดขาดโดยปราศจากการโต้แย้ง

⁸ เรื่องเดียวกัน มาตราที่ 9.

แต่เพียงประการเดียว และในข้อ 6 ของมาตรา 3 โค้ชามักเรียนทำการทะเลาะวิวาทกับผู้อื่นอย่างเด็ดขาด หากนักเรียนถูกรังแกจากผู้ใดก็ให้แจ้งให้ชายันต์หรือผู้บังคับการทราบถึงแก่นักเรียนจะทะเลาะวิวาทเพราะถูกรังแกก็จะต้องถูกรับโทษด้วย

มาตราที่ 4 กล่าวถึงการจัดการบังคับกับผู้นักเรียนด้วยกัน โดยกำหนดให้นักเรียนทั้งโรงเรียนเป็น 1 คอมปานี และแยกเป็น 2 หมวด แต่ละหมวดแยกเป็นกิ่งหมวด ทั้งโรงเรียนจึงแบ่งเป็น 4 กิ่งหมวดโดยมี ชายันต์หนึ่งคน และกัปพราสหนึ่งคนซึ่งเลือกจากนักเรียนที่เหมาะสมเป็นผู้ควบคุมกิ่งหมวด โดยมีชายันต์เมเยอร์เป็นผู้ควบคุมคอมปานีอีกชั้นหนึ่ง ในข้อ 2. โค้ชกำหนดเกี่ยวกับการร้องทุกข์ว่าอนุญาตให้ยื่นคำร้องทุกข์ต่อผู้บังคับการได้แต่ต้องร้องทุกข์เฉพาะส่วนตัวและต้องลงชื่อและหมายเลขนักเรียนทุกครั้ง ห้ามการเข้าชื่อร้องทุกข์รวมกันมาเพราะถือว่าเป็นการไม่มีความคิดเห็นของตนเอง

ส่วนมาตราที่ 5 มาตราที่ 6 และมาตราที่ 7 เป็นข้อกำหนดเกี่ยวกับระเบียบปฏิบัติทั้งภายในและภายนอกโรงเรียน เช่น ระเบียบการแต่งกาย ระเบียบการลาออกนอกโรงเรียน กำหนดเวลาปฏิบัติภารกิจต่าง ๆ อย่างละเอียดถี่ถ้วน จึงเห็นได้ว่าการฝึกอบรมคุณลักษณะทหารของโรงเรียนทหารสราญรมย์ได้มีการวางระเบียบไว้ให้นักเรียนปฏิบัติตามอย่างเคร่งครัดเน้นในระเบียบวินัยอย่างทหาร รวมทั้งความประพฤติแบบผู้ดี โดยเฉพาะอย่างยิ่งทางความวาจาใคร่บรู๋ไว้ใน มาตราที่ 6 ข้อ 10 ห้ามผู้ควบคุมกล่าววาจาดูหมิ่น หยาบคาย รวมทั้งการขู่และการตลาดต่อนักเรียนเป็นอันขาด ส่วนนักเรียนก็เช่นเดียวกัน ห้ามพูดลาหยาบคาย ห้ามการโต้เถียงอย่างหยาบคายระหว่างผู้ควบคุมและนักเรียน หากนักเรียนไม่เชื่อฟังให้รายงานผู้บังคับการ ซึ่งระเบียบดังกล่าวนี้แสดงให้เห็นจุดมุ่งหมายของระบบการฝึกอบรมว่าต้องการให้นักเรียนเป็นนายทหารที่มีคุณสมบัติของความเป็นผู้ดีอย่างแท้จริงมิใช่เป็นการเป็นทหารที่เข้มแข็งเด็ดขาดจะต้องกล่าววาจาหยาบคายหรือดูค้ำว่ากล่าวกันอย่างรุนแรงแต่ประการใด

6. การวัดผล โค้ชกล่าวไว้ในพระราชบัญญัติโรงเรียนทหารสราญรมย์ จ.ศ. 1249 มาตราที่ 1 ใจความว่า การวัดผลกำหนดทดสอบ ซึ่งเรียกว่าประชุมไล่อันดับ 6 เดือนครั้งหนึ่ง โดยครูอาจารย์ ในสิ้นปีจะมีการสอบไล่อันดับโดยกรมยุทธนาธิการจะแต่งตั้งกรรมการขึ้นสอบ นักเรียน

ผู้ใดสอบไล่ไม่ผ่านในชั้นเดียวกันถึงสามครั้งก็จะถูกถอนทะเบียน เมื่อสอบไล่ได้ชั้นสูงขึ้นไปตามลำดับจนจบชั้นเอ ซึ่งเป็นชั้นสูงสุดก็จะได้รับพระราชทานยศเป็นนายร้อยตรีเมื่อกรมทหารบกใดมีตำแหน่งว่างลงก็ให้บรรจุนายร้อยตรีเข้ารับราชการในตำแหน่งที่ว่างนั้น ถ้ายังไม่มีตำแหน่งว่างก็ให้ดำรงตำแหน่งนายทหารนอกจำนวนและได้รับพระราชทานเบี้ยหวัดเงินเดือนตามสมควร ใน พ.ศ. 2431 โรงเรียนทหารสราญรมย์มีนายทหารสำเร็จเป็นครั้งแรก เลขประจำตัว 1 ปรากฏตามทำเนียบข้าราชการ พ.ศ. 2452 คือ มจ. ศรีไสเฉลิมศักดิ์⁹

โรงเรียนทหารสราญรมย์นี้แม้ว่าจะเปิดเป็นโรงเรียนทหารอย่างเป็นทางการ แต่ก็ยังจำกัดสิทธิผู้สมัครเข้าเรียนให้อยู่ในแควงของพระบรมวงศานุวงศ์ และบุตรข้าราชการเท่านั้น ยังไม่เปิดให้คนสามัญมีโอกาสเข้าศึกษา ซึ่งข้อจำกัดนี้มิใช่เป็นเพียงนโยบาย หากเป็นข้อบังคับในบัญญัติโรงเรียนทหารสราญรมย์ จ.ศ. 1249 มาตราที่ 1 ดังได้คัดลอกข้อความมาดังนี้

ข้อ 1. คณะเด็กที่เป็นนักเรียนในโรงเรียนนี้ มีกำหนดเพียง 200 คน และต้องเป็นผู้มีชาติตระกูล คือ เป็นพระบรมวงศานุวงศ์ดี เป็นบุตรข้าราชการก็ดี เป็นบุตรอภิศิเชนในกรมทหารก็ดี จึงเป็นได้ฯ

ข้อ 3. คณะเด็กมีตำแหน่งถือศักดินา 400 ไร่ และได้รับพระราชทานเงินเดือน ๆ ละ 12 บาท ได้รับพระราชทานเครื่องแต่งตัว และเครื่องบริโภคใช้สอยบางอย่างเป็นของหลวงและบิที่อยู่ในโรงเรียนรับพระราชทานอาหารของหลวงเลี้ยง...

จึงเห็นได้ว่าการเข้าเป็นนักเรียนนายร้อยของโรงเรียนทหารสราญรมย์มิได้เป็นเพียงการเข้าโรงเรียนเพื่อการศึกษาหาความรู้ตามปกติ หากหมายถึงการมีสถานภาพเป็นกึ่งข้าราชการเนื่องจากได้รับตำแหน่งถือศักดินา 400 ไร่ รวมทั้งได้รับพระราชทานเงินเดือน ถึงแม้ว่าเมื่อสำเร็จการศึกษาแล้วไม่มีระเบียบว่าจะได้รับการบรรจุให้เข้ารับราชการอย่างแน่นอนทุกคนดังกล่าวมาแล้วก็ตาม ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับตำแหน่งที่ว่าง แต่ผู้ที่สำเร็จการศึกษาก็จะได้รับพระราชทานยศเป็นนายร้อยตรี และหากไม่มีตำแหน่งว่างก็จะดำรงตำแหน่งนายทหารนอกจำนวนและได้รับพระราชทานเบี้ยหวัดเงินเดือนตามสมควร ดังนั้นในระยะแรกนี้จึงจำกัดสิทธิให้อยู่ในแควงจำกัดไม่ได้ขยายสู่ราษฎรสามัญ เพราะเท่ากับเป็นการคัดเลือกบุคคลเข้ารับราชการนั่นเอง

⁹โรงเรียนนายร้อย จปร., ประวัติโรงเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้า, (กรุงเทพมหานคร : รร.จปร., 2510. หน้า 9.

การปรับปรุงโรงเรียนทหารสราญรมย์ หลังจากที่โคตราทะราชบัญญัติโรงเรียนทหารสราญรมย์เมื่อ พ.ศ. 2430 แล้ว โรงเรียนทหารสราญรมย์ก็ได้มีการปรับปรุงทั้งวิชาการศึกษาและระบบการปกครองบ้างตามสมควร แต่การปรับปรุงครั้งสำคัญมีขึ้นใน พ.ศ. 2435 พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าฯ โปรดเกล้าฯ ให้จัดตั้งกรมยุทธศึกษาขึ้นอีกกรมหนึ่งทำหน้าที่รับผิดชอบการศึกษาของโรงเรียนทหารสราญรมย์ โดยให้กรมยุทธศึกษาธิการทำหน้าที่รับผิดชอบด้านการบังคับบัญชาและการปกครองแต่เพียงประการเดียว แสดงให้เห็นว่าพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าฯ ทรงเล็งเห็นความสำคัญของการศึกษา จึงโปรดเกล้าฯ ให้แยกการศึกษาออกจากการปกครอง การปรับปรุงอีกประการหนึ่งคือ การศึกษาวิชาทหาร โดยกรมยุทธศึกษาธิการได้จัดให้มีครูอาสาสอนวิชาทหารขึ้นโดยเชิญข้าราชการในกรมกองทหารที่มีความสามารถและความชำนาญในวิชาทหารต่าง ๆ สอนพิเศษ และได้รับค่าจ้างสอนชั่วโมงละ 4 บาท ดังนั้น การศึกษาวิชาทหารจึงขยายขอบเขตกว้างขวางขึ้นกว่าเดิม โดยนักเรียนจะได้ศึกษาจากผู้ซึ่งมีความรู้และประสบการณ์จริง

ความเปลี่ยนแปลงอีกประการหนึ่งคือ เมื่อ พ.ศ. 2440 กรมยุทธศึกษาธิการได้นำกองโรงเรียนนายสิบมาสมทบกับโรงเรียนทหารสราญรมย์ ให้อยู่ใต้ความบังคับบัญชาเดียวกันตั้งแต่วันที่ 6 ตุลาคม พ.ศ. 2440 และตราข้อมบังคับโรงเรียนขึ้นใหม่ เรียกว่า ข้อมบังคับโรงเรียนทหารบก เมื่อวันที่ 27 พฤศจิกายน พ.ศ. 2441 ส่วนโรงเรียนเปลี่ยนชื่อเป็น "โรงเรียนทหารบก" ระเบียบการปกครองจึงได้มีการปรับปรุงใหม่ โดยแยกนักเรียนออกเป็น 2 กองร้อย นักเรียนนายร้อยเป็นกองร้อยที่ 1 และนักเรียนนายสิบเป็นกองร้อยที่ 2 นอกจากนี้ยังเปลี่ยนแปลงระเบียบการรับบุคคลเข้าศึกษาเป็นนักเรียนนายร้อยจากเดิมโดยการเปิดโอกาสให้บุคคลสามัญสมัครเข้าเป็นนักเรียนนายร้อยได้ตามคุณสมบัติที่กำหนดไว้ในข้อมบังคับโรงเรียนทหารบก ในข้อสุดท้ายกำหนดว่าต้องเป็นผู้ที่สอบผ่านวิชาที่กรมยุทธศึกษาธิการกำหนดให้สอบได้แล้ว¹⁰ ข้อมบังคับโรงเรียนทหารบกจึงนับได้ว่าเป็นการขยายโอกาสทางการศึกษาลงสู่สามัญชนซึ่งย่อมหมายความว่า เป็นการเปิดโอกาส

¹⁰ กรมยุทธศึกษาธิการ, "ข้อมบังคับโรงเรียนทหารบก", ลงวันที่ 27 พฤศจิกายน

การรับราชการแก่บุคคลสามัญด้วยเช่นกัน นอกจากนี้ยังเป็นการเริ่มรับผู้เข้าศึกษาโดยใช้วิธีการคัดเลือกจากผลการสอบตามเกณฑ์ที่กำหนด ถึงแม้ในข้อบังคับดังกล่าวจะยังมีใครระบุถึงชั้นการวางกฎเกณฑ์ในการสอบคัดเลือก แต่การระบุนิยมสมบัติของผู้สมัครเข้าศึกษาว่าต้องเป็นผู้ที่ผ่านการสอบจากกรมยุทธศึกษาแล้วก็เท่ากับเป็นมาตรการที่มีแนวโน้มเข้าสู่ระบบการสอบคัดเลือกนั่นเอง

การส่งนักเรียนนายร้อยไปศึกษาต่างประเทศ การส่งนักเรียนนายร้อยไปศึกษาต่อต่างประเทศนั้นเป็นความดำริของผู้บังคับการโรงเรียนทหารบก ในขณะนั้นคือ ร้อยเอก หม่อมราชวงศ์ สัทธาน สนิทวงศ์ (พลเอก เจ้าพระยาอภัยภูเบศร) โดยท่านเห็นว่าการศึกษาของนักเรียนนายร้อยในประเทศไทยนั้นให้ความรู้ในวิชาทหารพอประมาณ ไม่กว้างขวางเหมือนผู้ที่ออกไปศึกษาต่างประเทศ ดังนั้นผู้บังคับการโรงเรียนทหารบกจึงได้ทำรายงานเสนอไปยังกรมยุทธศึกษา เมื่อวันที่ 15 พฤษภาคม 2442 พร้อมทั้งเสนอรายชื่อนักเรียนนายร้อยจำนวน 2 คน ไปศึกษาวิชาทหาร ณ ประเทศเยอรมัน ได้แก่ นักเรียนนายร้อย หม่อมเจ้ามงคลประวดี สวัสดิศุกุล และนักเรียนนายร้อยเพชร บุญยรัตพันธุ์¹¹ การส่งนักเรียนนายร้อยไปศึกษาต่างประเทศ จึงนับเป็นความก้าวหน้าทางการศึกษาครั้งสำคัญครั้งหนึ่งของประเทศไทย การที่มีนักเรียนไปศึกษาต่อยังโรงเรียนทหารต่างประเทศในระยะต่อมาหลังจากนั้นทำให้ได้รับอิทธิพลความคิดเห็นทางการเมือง การปกครองจากต่างประเทศ ซึ่งจะส่งผลต่อมาถึงความเปลี่ยนแปลงครั้งสำคัญยิ่งในระบบอบการเมืองการปกครองของประเทศไทยใน พ.ศ. 2475

โรงเรียนนายร้อยทหารบก หลังจากที่โรงเรียนทหารสาธิตกรมโยธาธิการโรงเรียนนายสิบมารวมศึกษาอยู่ด้วยและเปลี่ยนชื่อโรงเรียนเป็นโรงเรียนทหารบก เมื่อ พ.ศ. 2441 ดังกล่าวแล้ว ต่อมาในปี พ.ศ. 2446 จำนวนนักเรียนที่สมัครเข้าเป็นนักเรียนนายร้อยเพิ่มจำนวนมากขึ้น ทั้งนี้เพราะการเปลี่ยนระเบียบการรับนักเรียนใหม่ดังที่ได้อธิบายมาแล้ว ทำให้คนสามัญมีโอกาสเข้ามาศึกษาด้วย กรมยุทธศึกษาจึงได้ส่งให้ย้ายกองโรงเรียนนายสิบออกจากโรงเรียนทหารบกไป

¹¹ หนังสือจากผู้บังคับการโรงเรียนทหารบกถึงกรมยุทธศึกษาธิการ ที่ 18/122 ลงวันที่

สังกัดอยู่ในผู้บัญชาการกองพลทหารบกตามเดิมตั้งแต่วันที่ 26 พฤษภาคม พ.ศ. 2446 และเปลี่ยนชื่อโรงเรียนเป็น "โรงเรียนนายร้อยทหารบก"¹²

ความเปลี่ยนแปลงที่สำคัญในระยษนี้มี 2 ประการคือ

1. การปกครอง ได้จัดนักเรียนนายร้อยทั้งหมดเป็น 1 กองพัน แบ่งเป็น 4 กองร้อย มีนายทหารเป็นผู้บังคับกองร้อย กองร้อยละ 1 คน และเปลี่ยนตำแหน่งหัวหน้านักเรียนซึ่งเดิมเป็นผู้ช่วยผู้บังคับหมวดให้เป็นหัวหน้าหมวดสำหรับปกครองบังคับบัญชานักเรียนในหมวดของตน

2. การศึกษา ได้มีการจัดชั้นการศึกษาใหม่เพื่อขยายการศึกษาให้สูงขึ้น โดยจัดนักเรียนนายร้อยออกเป็นสองแผนกคือ

2.1 แผนกนักเรียนนายร้อยสามัญ แบ่งออกเป็น 3 ชั้นดังนี้

ชั้น 1 เป็นชั้นต่ำ

ชั้น 2 เป็นชั้นรอง

ชั้น 3 เป็นชั้นสูง

2.2 แผนกนักเรียนนายร้อยชั้นสูง แบ่งออกเป็น 3 ชั้นดังนี้

ชั้น 4 เป็นชั้นต่ำ

ชั้น 5 เป็นชั้นรอง

ชั้น 6 เป็นชั้นสูง¹³

การเปลี่ยนแปลงในระยษนี้มีใช้เป็นการขยายชั้นเรียนให้มากขึ้นเพราะจำนวนนักเรียนที่เพิ่มมากขึ้นเท่านั้น แต่เป็นการขยายระดับการศึกษาของนักเรียนทหารให้สูงขึ้นด้วย เพื่อให้เทียบได้กับระบบการศึกษาของกระทรวงธรรมการ ซึ่งการเทียบชั้นเรียนของนักเรียนนายร้อย

¹²โรงเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้า, ประวัติโรงเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้า, (กรุงเทพมหานคร : รร.จปร., 2510), หน้า 48.

¹³เรื่องเดียวกัน, หน้า 45, 46.

กับชั้นเรียนของกระทรวงธรรมการมีดังนี้

นักเรียนนายร้อยชั้น 1	เทียบเท่านักเรียนสามัญ	ชั้นประถม 2
นักเรียนนายร้อยชั้น 2	เทียบเท่านักเรียนสามัญ	ชั้นประถม 3
นักเรียนนายร้อยชั้น 3	เทียบเท่านักเรียนสามัญ	ชั้นประถมศึกษาบริบูรณ์
นักเรียนนายร้อยชั้น 4	เทียบเท่านักเรียนสามัญ	ชั้นมัธยม 1
นักเรียนนายร้อยชั้น 5	เทียบเท่านักเรียนสามัญ	ชั้นมัธยม 2
นักเรียนนายร้อยชั้น 6	เทียบเท่านักเรียนสามัญ	ชั้นมัธยม 3 ¹⁴

ในคานการศึกษานั้น ตามบัญญัติโรงเรียนนายร้อยทหารบก ลงวันที่ 26 พฤษภาคม พ.ศ. 2446 กำหนดให้นักเรียนนายร้อยสามัญหรือนักเรียนนายร้อยระดับประถมศึกษาเรียนเฉพาะวิชาสามัญ ส่วนนักเรียนนายร้อยชั้นสูงให้ศึกษาเฉพาะวิชาทหาร จึงเห็นได้ว่าการจัดชั้นเรียนเป็นสองระดับดังกล่าวนี้เป็นความพยายามที่จะปรับปรุงหลักสูตรให้เน้นหนักทางวิชาที่ทหารมากขึ้น

โรงเรียนนายร้อยชั้นประถมและชั้นมัธยม (พ.ศ. 2452 - 2468)

หลังจากที่จำนวนนักเรียนเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็วจนต้องขยายการปกครองจากระดับกองร้อยมาเป็นกองพัน สถานที่ตั้งโรงเรียนนายร้อยทหารบกซึ่งอยู่ริมวังสราญรมย์ จึงคับแคบไม่เพียงพอที่จะรับนักเรียนเพิ่มขึ้นได้อีก พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าฯ จึงโปรดเกล้าฯ ให้กระทรวงนครบาลจัดการซื้อที่ดินที่บริเวณถนนราชดำเนินทำการก่อสร้างเป็นโรงเรียนนายร้อย¹⁵ การก่อสร้างเริ่มต้นเมื่อ ร.ศ. 121 (พ.ศ. 2445) และเสร็จสิ้นใน ร.ศ. 128 (พ.ศ. 2452)¹⁶ พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าฯ เสด็จพระราชดำเนินเปิดโรงเรียนนายร้อยใหม่เมื่อวันที่ 26 ธันวาคม พ.ศ. 2452¹⁷ การเปิดโรงเรียนนายร้อยทหารบกแห่งใหม่มิใช่เป็นการย้ายจากสถานที่เก่าทั้งหมด

¹⁴ เรื่องเดียวกัน, หน้า 49.

¹⁵ หนังสือกราบบังคมทูลจากศาลาว่าการกลาโหม ที่ 49/1476 ลงวันที่ 22 กรกฎาคม ร.ศ. 121.

¹⁶ หนังสือกราบบังคมทูลจากศาลายุทธนาธิการ กรมทหารบก ที่ 39/19148 ลงวันที่ 13 ธันวาคม ร.ศ. 128

¹⁷ สำเนาพระราชหัตถ์เลขที่ 35/1366 ลงวันที่ 14 ธันวาคม ร.ศ. 128

แต่เป็นการขยายโรงเรียนโดยการย้ายแผนกนักเรียนนายร้อยชั้นสูงไปอยู่ ณ สถานที่ตั้งใหม่ริมถนนราชดำเนินและเรียกว่าโรงเรียนนายร้อยชั้นมัธยม ส่วนแผนกนักเรียนนายร้อยสามัญยังคงอยู่ที่ตั้งเดิมเรียกว่า "โรงเรียนนายร้อยชั้นประถม"

เนื่องจากหลักฐานเบื้องต้นทางเอกสารเกี่ยวกับระบบการศึกษาของโรงเรียนนายร้อยชั้นประถมและชั้นมัธยมไม่ปรากฏอยู่ ณ หอจดหมายเหตุ หอสมุดแห่งชาติและโรงเรียนนายร้อย จปร. ผู้วิจัยจึงได้ค้นคว้าจากการสัมภาษณ์ผู้ซึ่งเคยศึกษาอยู่ในโรงเรียนนายร้อยชั้นประถมและชั้นมัธยมในระยะเวลาระหว่าง พ.ศ. 2450 - พ.ศ. 2462 จำนวน 2 ท่านด้วยกัน คือ พล.ท. หลวงสินาคโยธารักษ์¹⁸ และ จอมพลอากาศพื้นธมภาคาศ ฤทธาคณี¹⁹ ท่านทั้งสองได้กรุณาให้ข้อมูลจากความทรงจำ นอกจากนี้จอมพลอากาศพื้นธมภาคาศ ยังกรุณาลำดับระบบการศึกษาของโรงเรียนนายร้อยชั้นประถมและมัธยมโดยเขียนเป็นหลักฐานในท้าย ซึ่งข้อมูลจากความทรงจำของท่านทั้งสองเป็นข้อมูลซึ่งตรงกันในทุกเรื่อง ดังนั้นผู้วิจัยขอเรียบเรียงระบบการศึกษาของโรงเรียนนายร้อยชั้นประถมและชั้นมัธยมจากความทรงจำของท่านทั้งสองดังต่อไปนี้

โรงเรียนนายร้อยชั้นประถม เมื่อโรงเรียนนายร้อยชั้นมัธยมได้ย้ายไปอยู่ยังสถานที่ตั้งแห่งใหม่ที่ถนนราชดำเนินแล้ว นักเรียนนายร้อยแผนกสามัญจึงได้ขยายจากเดิม 3 ชั้น เป็น 6 ชั้น โดยแบ่งเป็นสองระดับ คือ นักเรียนนายร้อยชั้นประถมรุ่นเล็ก และนักเรียนนายร้อยชั้นประถมรุ่นใหญ่ การบังคับบัญชานักเรียนชั้นประถมทั้งนี้ได้จัดนักเรียนเป็น 1 กองพัน เรียกว่า กองพันนักเรียนนายร้อยชั้นประถมซึ่งแบ่งเป็น 2 กองร้อย เรียกว่ากองร้อยที่ 3 และกองร้อยที่ 4 โรงเรียนนายร้อยชั้นประถมได้จัดแยกเป็นสองระดับคือ นักเรียนนายร้อยชั้นประถมรุ่นเล็ก และนักเรียนนายร้อยชั้นประถมรุ่นใหญ่ โดยจัดการฝึกและศึกษาดังนี้

นักเรียนนายร้อยชั้นประถมรุ่นเล็ก เปิดรับนักเรียนอายุระหว่าง 7 - 8 ขวบ โดยรับเฉพาะพระบรมวงศานุวงศ์และบุตรหลานข้าราชการ โดยจัดการศึกษาเป็น 3 ชั้น ได้แก่

¹⁸ สัมภาษณ์ พล.ท. หลวงสินาคโยธารักษ์, 9 เมษายน 2528.

¹⁹ สัมภาษณ์ จอมพลอากาศพื้นธมภาคาศ ฤทธาคณี, 20 พฤษภาคม 2528.

ชั้นประถม 1 ชั้นประถม 2 และชั้นประถม 3 มีครูผู้สอนเป็นนายทหารและมีพี่เลี้ยงผู้หญิงดูแล และปกครองโดยใกล้ชิด การศึกษาทางวิชาการเป็นการศึกษาวิชาสามัญในระดับประถมศึกษา ส่วนการศึกษาวิชาทหารและระบบการศึกษาอบรมคุณลักษณะ - ทหารนั้นมีความมุ่งหมายให้นักเรียน รุ่นเด็กมีระเบียบวินัย มีศีลธรรม มีจริยศึกษาและพลศึกษา อบรมให้นักเรียนรักชาติ ศาสนา และพระมหากษัตริย์ การอบรมนี้เน้นทั้งระดับบุคคลและระดับหมู่คณะ แต่ที่เน้นมากคือ ความรัก หมู่คณะ (L'Esprit de corps) และการมีน้ำใจรักการทหารอย่างแท้จริง

นักเรียนนายร้อยชั้นประถมใหญ่ เปิดรับนักเรียนอีกรุ่นหนึ่งที่มีอายุสูงกว่านักเรียน นายร้อยชั้นประถมรุ่นเล็ก การศึกษาจัดแบ่งเป็น 3 ชั้น ไคแก ชั้นประถม 4 ประถม 5 และ ประถม 6 สำหรับระบบการศึกษาสำหรับนักเรียนนายร้อยชั้นประถมใหญ่ได้จัดอย่างมีแบบแผนที่ เข้มงวดมากขึ้นกว่านักเรียนนายร้อยประถมรุ่นเล็กเป็นอย่างมาก โดยมีการจัดดังนี้

ระบบการฝึกอบรมคุณลักษณะทหาร ได้จัดแบ่งการปกครองอย่างมีระเบียบ ตาม ระบบการปกครองของทหาร โดยเริ่มจากการแบ่งเป็นกองร้อย 2 กองร้อย แต่ละกองร้อยมี นายทหารสัญญาบัตรที่คัดเลือกมาจากกรมกองทหารทั่วไป ชั้นร้อยโทถึงร้อยเอกเป็นผู้บังคับกองร้อย แต่ละกองร้อยจะแยกเป็นหมวดกองร้อยละ 2 - 4 หมวด แต่ละหมวดมีนักเรียนที่อยู่ชั้นสูงสุดเป็น หัวหน้าหมวดมียศเป็นสิบเอก มีเงินเดือน ๆ ละ 12 บาท ส่วนในด้านการจัดห้องเรียนมีในแต่ละ ชั้นจะแบ่งเป็นหลายห้องเรียนเรียกว่า ตอน ตอนละประมาณ 25 - 30 คน มีหัวหน้าตอนซึ่ง คัดเลือกจากนักเรียนในตอนทำหน้าที่ช่วยครูประจำชั้นดูแลปกครองนักเรียน หัวหน้าจะได้รับยศเป็น สิบโท มีเงินเดือน ๆ ละ 6 บาท แต่ละตอนจะแบ่งเป็นหมู่ หมู่หนึ่งจะมีจำนวนตั้งแต่ 8 ถึง 16 คน แต่ละหมู่จะมีผู้บังคับหมู่มียศเป็นสิบตรี สุดท้ายคือ พวกซึ่งเป็นหน่วยการบังคับบัญชาที่เล็ก ที่สุด แต่ละหมู่จะแบ่งเป็นพวก พวกละ 4 คน มีนักเรียนเป็นนายพวก จึงเห็นได้ว่าการจัด การปกครองเป็นลำดับขั้น เพื่อการบังคับบัญชาของนักเรียนนายร้อยชั้นประถมใหญ่เป็นการฝึก อบรมให้นักเรียนนายร้อยเขาสู่ระบบการบังคับบัญชาในระบบทหารอย่างแท้จริง เพื่อให้เด็กนักเรียน มีชีวิตแวดล้อมภายใต้ระเบียบวินัย รวมทั้งรู้จักฝึกหัดรับผิดชอบบังคับบัญชาไปพร้อมกันด้วย ดังนั้น ในระบบการฝึกอบรมคุณลักษณะทหารของนักเรียนนายร้อยชั้นประถม จึงเป็นการวางรากฐานที่มั่นคง สำหรับการฝึกอบรมในระดับสูงขึ้นไป โดยเริ่มจากการฝึกระเบียบวินัยและการรักหมู่คณะในระดับ

เด็กเล็กและเริ่มระเบียบวินัยการรับสิทธิชอบในระบบการบังคับบัญชาในระบบทหารเมื่ออยู่ชั้นสูงขึ้นไป

ระบบการศึกษาทางวิชาการ นักเรียนนายร้อยชั้นประถมรุ่นใหญ่จะได้รับการศึกษาวิชาสามัญจากครูผู้สอนวิชาสามัญ โดยมีวัตถุประสงค์ให้นักเรียนมีความรู้เทียบเท่ากับนักเรียนของกระทรวงศึกษาธิการได้ วิชาที่ศึกษาได้แก่ หมวดคำนวณซึ่งแยกเป็นวิชาเลขสามัญ วิชาเรขาคณิต วิชาตรีโกณมิติ และวิชาเมคานิค หมวดวิทยาศาสตร์ ได้แก่ วิชาฟิสิกส์ เคมี และยंत्रเรขานอกจากนี้ต้องศึกษาวิชาชาติภูมิวิทยาทั้ง 5 ทวีป คือ การศึกษามนุษย์ที่อยู่ตามส่วนต่าง ๆ ของโลก แต่เน้นที่พงศาวดารไทยและประเทศข้างเคียงมากกว่าประเทศในทวีปอื่น นอกจากนี้ก็ศึกษาวิชาภาษาไทย ภาษาอังกฤษ ธรรมจริยะศึกษา และวิชาพยาบาล การจัดวิชาการศึกษาต่าง ๆ นี้ครูจะเป็นผู้พิจารณาบรรจุวิชาและจำนวนชั่วโมงในแต่ละชั้นตามความเหมาะสม จึงเห็นได้ว่าการศึกษาวิชาสามัญของนักเรียนนายร้อยชั้นประถมรุ่นใหญ่เป็นการศึกษาที่มีขอบเขต วิชาที่กว้างขวาง ทั้งนี้เพื่อให้นักเรียนนายร้อยได้มีพื้นฐานวิชาการที่เทียบเท่ากับนักเรียนสามัญทั่วไป

ระบบการศึกษาทางวิชาทหาร การศึกษาวิชาทหารแบ่งเป็นสองประเภทคือ การศึกษาทางวิชาการทหารและการฝึกวิชาทหาร การศึกษาวิชาการทหารจะศึกษาในเวลากลางวัน เรียกว่า วิชากองร้อย โดยนายทหารชั้นผู้บังคับกองร้อยและนายทหารชั้นผู้บังคับหมวดมาทำการสอน เนื้อหาที่ศึกษาก็มีตั้งแต่กฎเกณฑ์ข้อบังคับต่าง ๆ ทางทหาร หลักการใช้อาวุธปืน การปกครองการบังคับบัญชาทางทหาร และกฎหมายอาญาที่ทหารควรรู้ นอกจากนี้ยังอบรมจริยะศึกษาและศีลธรรม จรรยาไปพร้อมกันด้วย ส่วนการฝึกวิชาทหารนั้นฝึกในเวลาเชกและเย็น โดยการฝึกวิชาทหารใหม่เป็นบุคคล เป็นหมู่ เป็นหมวด และท่าแถวซัด หลังจากนั้นก็จะฝึกการใช้อาวุธ เมื่อผ่านการทดสอบภาคต้นแล้วก็จะไปฝึกยิงปืนด้วยกระสุนซ้อมยิงที่โรงเรียนส่วนการฝึกยิงด้วยกระสุนจริงจะไปฝึกที่สนามเป้าสามเสนระยะกลางและปลายปีก็จะฝึกหัดในหน้าที่ตั้งแต่หมู่ลาดตระเวนและยามคอยเหตุในกองรักษาด่านตอนกลางคืน การฝึกวิชาทหารนี้จะฝึกผลศึกษาไปด้วย การฝึกผลศึกษาเป็นความจำเป็นสำหรับทหารในยุคนั้น พลโทหลวงสินาค โยธารักษ์ กล่าวว่าทุกเช้านักเรียนจะต้องออกไปวิ่งรอบสนามหลวงสามรอบก่อนกลับมาเรียนวิชาสามัญ ทั้งนี้เพื่อฝึกกำลังและความว่องไวในการเคลื่อนไหวกำลังพล ทั้งนี้เพราะการรบในสมัยก่อนความได้เปรียบอยู่ที่ความรวดเร็วในการเคลื่อนไหวกำลังพล และในสมัยก่อนการขนส่งด้วยยานพาหนะไม่พร้อมเหมือนในปัจจุบัน จึงต้องอาศัยการเคลื่อนไหว

พลศึกษา การเดินและการวิ่งเป็นหลัก ดังนั้นนักเรียนนายร้อยจึงต้องฝึกกำลังกายให้เข้มแข็งเป็นหลักไว้

การศึกษาของนักเรียนนายร้อยชั้นประถมเป็นระบบการศึกษาที่หนักทั้งทางด้านวิชาการและวิชาทหาร ซึ่งมีตารางโดยสังเขปดังนี้ ตอนเช้าหลังจากตื่นนอนแล้ว ก็จะฝึกวิชาทหารและพลศึกษา 08.00 น. รับประทานอาหาร 09.00 น. เข้าศึกษาวิชาสามัญ 12.00 น. รับประทานอาหารกลางวัน 13.00 น. เข้าศึกษาวิชาสามัญจนถึงเวลา 15.00 น. หลังจาก 15.30 น. ก็ฝึกวิชาทหาร รับประทานอาหารเป็นเวลา 17.00 น. แล้วพักจนกระทั่งเวลา 19.00 น. เข้าศึกษาวิชากองร้อยจนถึงเวลา 21.00 น. เขานอนเวลา 22.00 น. นักเรียนนายร้อยจึงได้รับการฝึกอบรมอยู่ตลอดเวลา ส่วนการพักผ่อนนั้นนักเรียนจะได้รับอนุญาตให้กลับบ้านได้ในวันเสาร์และวันอาทิตย์

โรงเรียนนายร้อยชั้นมัธยม รับนักเรียนจากผู้สอบผ่านชั้นมาจากโรงเรียนนายร้อยชั้นประถม โดยแบ่งเป็น 2 ชั้น คือ ชั้นมัธยม 1 และชั้นมัธยม 2 การศึกษานั้นนักเรียนนายร้อยชั้นมัธยมไม่ต้องศึกษาวิชาสามัญอย่างนักเรียนนายร้อยชั้นประถม

การปกครอง นักเรียนนายร้อยชั้นมัธยมจะจัดแบ่งเป็น 2 กองร้อย ผู้บังคับกองร้อยเป็นนายทหารส่วนหัวหน้าหมวดถึงนายพวกไข่นักเรียนที่จะสำเร็จเป็นนายทหาร

การศึกษาของนักเรียนนายร้อยชั้นมัธยมจะศึกษาเฉพาะวิชาทหาร โดยจะศึกษาวิชาการทางทหารในระหว่างเวลากลางวันแทนการศึกษาวิชาสามัญ วิชาที่ศึกษาก็ประกอบด้วย วิชาแผนที่และวิชาทหารเหล่าต่าง ๆ โดยจะเน้นที่วิชาทหารราบเพื่อให้สามารถทำหน้าที่ผู้บังคับหมวดได้ ส่วนการฝึกวิชาทหารนั้นจะฝึกในเวลาเช้าและเวลาบ่าย นอกจากนี้ยังต้องฝึกนอกสถานที่ในการฝึกการลาดตระเวน การรักษาค่าย และการเดินทางไกลด้วย การศึกษาวิชาทหารนอกจากเน้นวิชาทหารรวมเป็นหลักแล้ว ยังให้ศึกษาวิชาทหารปืนใหญ่ ศึกษาวิชาทหารช่างทั่วไปและช่างสนาม และวิชาทหารม้า โดยจะมีครูผู้สอนมาจากกรมทหารเหล่าต่าง ๆ รวมทั้งการดูการปฏิบัติจริงในสนามฝึกด้วย

ในระบบการศึกษาของโรงเรียนนายร้อยชั้นประถมและชั้นมัธยมดังกล่าวนี้ นอกจากจะศึกษาวิชาสามัญและวิชาทหารแล้วทางโรงเรียนยังได้คำนึงถึงการศึกษา มารยาททางสังคม (Etiquette)

ด้วย โดยเรียกว่าการเรียนวิชาชีพ ซึ่งมีวัตถุประสงค์ให้นักเรียนนายร้อยได้เรียนรู้ในเรื่องงานไปงานสโมสรและการรับรองแขก การใช้ราชาศัพท์ตามลำดับชั้นของเจ้านายทั้งการพูดและการเขียน การใช้คำพูดกับผู้ใหญ่และผู้บังคับบัญชาทั้งการพูดและการเขียน หักการจัตตะและการเดินโต๊ะแบบชาวตะวันตก รวมทั้งมารยาทในการรับประทานอาหารแบบตะวันตก

การวัดผลของโรงเรียนนายร้อยชั้นประถมและชั้นมัธยมนั้น ใช้ระบบเดียวกันโดยการสอบปีละสองครั้ง เรียกว่าสอบกลางปีและสอบใหญ่ปลายปี โดยคิดคะแนนวิชาละ 12 แต้มเท่ากัน แต่นักเรียนสอบต่ำกว่าครึ่งหนึ่งถือเป็นคนในวิชานั้น แต่การตัดสินโคหรือตกนั้นให้รวมคะแนนทุกวิชาเสียก่อนแล้วตัดคะแนนรวม โดยต้องได้คะแนนรวมเกินครึ่งหนึ่งจึงจะถือว่าสอบผ่าน นอกจากนี้คะแนนสอบทางวิชาการแล้วยังมีคะแนนความประพฤติของนักเรียนอีกคนละ 200 คะแนน ผู้บังคับกองร้อยและครูจะเป็นผู้ตัดคะแนนเมื่อนักเรียนทำความผิด และคะแนนความประพฤติที่เหลือจะนำไปรวมกับคะแนนการสอบวิชาการด้วย

จึงเห็นได้ว่าระบบการศึกษาของโรงเรียนนายร้อยชั้นประถมและโรงเรียนนายร้อยชั้นมัธยมเป็นระบบการศึกษาที่มุ่งหมายในการสร้างบุคลิกเฉพาะอาชีพอย่างแท้จริง โดยคำนึงทั้งในคุณค่าความรู้ ทักษะและทัศนคติ การที่ให้เข้าศึกษาตั้งแต่ชั้นประถมหมายความว่ามิวัตถุประสงค์ให้เป็นนายทหารที่มีจิตใจเป็นทหารอย่างแท้จริง แต่ก็หมายความว่า การตัดสินใจเลือกอาชีพทหารจึงต้องเป็นการตัดสินใจตั้งแต่วัยเริ่มการศึกษาด้วยนั่นเอง อย่างไรก็ตามการให้ศึกษาวิชาสามัญในโรงเรียนนายร้อยชั้นประถมซึ่งต้องศึกษาถึง 6 ปีก็เท่ากับเป็นการเปิดโอกาสให้นักเรียนได้มีความรู้เทียบเท่ากับนักเรียนสามัญ หากนักเรียนจะไม่ประกอบอาชีพทหารก็จะเป็นผู้ที่มีความรู้สามัญเพียงพอที่จะประกอบอาชีพอื่นได้

การรวมโรงเรียนนายร้อยชั้นประถมและโรงเรียนนายร้อยชั้นมัธยมเป็นโรงเรียนนายร้อยทหารบก

หลังจากที่พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าฯ โปรดให้ขยายโรงเรียนนายร้อยออกเป็นโรงเรียนนายร้อยชั้นประถมและชั้นมัธยมใน พ.ศ. 2452 ดังกล่าว แล้วได้เพียง 1 ปี ก็เสด็จสวรรคตเมื่อวันที่ 23 ตุลาคม 2453 หลังจากนั้น โรงเรียนนายร้อยก็ดำเนินกิจการศึกษาใน

ระบบดังกล่าวต่อมา จนกระทั่งถึง พ.ศ. 2468 ประเทศไทยประสบกับภาวะเศรษฐกิจตกต่ำ กระทบวงกว้าง จึงให้รวมโรงเรียนนายร้อยชั้นมัธยมและโรงเรียนนายร้อยชั้นประถมเป็น โรงเรียนเดียวกันมาอยู่ที่โรงเรียนนายร้อยชั้นมัธยม ถนนราชดำเนินนอกเรียกว่า โรงเรียนนายร้อยทหารบกเปลี่ยนชั้นประถมและชั้นมัธยมจัดแบ่งชั้นเรียนใหม่เป็น 6 ชั้น เรียกเป็นชั้น 1 ถึง ชั้น 6²⁰ ในระยะรัชสมัยของพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าฯ การศึกษาของโรงเรียนนายร้อยทหารบกไม่มีการพัฒนา เนื่องจากเหตุผลสำคัญคือ ภาวะเศรษฐกิจตกต่ำอันเนื่องมาจากผลกระทบของสงครามโลกครั้งที่ 1 เหตุผลอีกประการหนึ่งนั้นน่าจะเนื่องมาจากพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าฯ ทรงจัดตั้งกองเสือป่าขึ้นเมื่อ พ.ศ. 2454²¹ พระองค์จึงทรงเอาพระทัยใส่ในกิจการเสือป่าเป็นหลัก จึงทำให้ความเคลื่อนไหวในการปรับปรุงโรงเรียนนายร้อยทหารบกซบเซาลงไป

การเปลี่ยนแปลงการรับสมัครบุคคลเข้าเป็นนักเรียนนายร้อย ภาวะเศรษฐกิจตกต่ำ
 ในสมัยพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าฯ ยังคงส่งผลกระทบมาจนกระทั่งถึงสมัยพระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเกล้าฯ รัฐบาลต้องพยายามคัดถอนรายจ่ายต่าง ๆ ลงซึ่งเรียกกันว่าสมัยดุลยภาพ สภาว่าการดังกล่าวได้ส่งผลกระทบมายังการจัดการศึกษาของโรงเรียนนายร้อยทหารบกด้วยเช่นกัน ถึงแม้จะไดรวมโรงเรียนนายร้อยชั้นประถมและมัธยมมาเป็น โรงเรียนนายร้อยทหารบกและลดชั้นเรียนลงเหลือเพียง 6 ชั้น แล้วก็ตามกระทรวงกลาโหมก็ยังต้องหาหนทางที่จะลดรายจ่ายของรัฐบาลในด้านการศึกษาของโรงเรียนนายร้อยทหารบกลงอีก ดังนั้นในปี พ.ศ. 2472 กรมยุทธศึกษาทหารบกจึงได้ตราข้อมติรับการรับสมัครบุคคลเข้าเป็นนักเรียนนายร้อย พ.ศ. 2472 ขึ้น กำหนดรับผู้ที่สำเร็จการศึกษาชั้นมัธยมปีที่ 7 และชั้นมัธยมปีที่ 8 ของกระทรวงธรรมการ มาศึกษาต่ออีก 4 ปีในโรงเรียนนายร้อยทหารบก โดยโรงเรียนนายร้อยทหารบกได้จัดและคัดถอนชั้นเรียนลงจาก 6 ชั้นเหลือเพียง

²⁰โรงเรียนนายร้อย จปร., "ประวัติโรงเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้า", (กรุงเทพมหานคร : รร.จปร., 2510), หน้า 115.

²¹ภารดี มหาขันธ์, รัตนโกสินทร์ยุคปรับปรุงประเทศ, (กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, 2524), หน้า 244.

4 ชั้น²² การเปลี่ยนแปลงดังกล่าวนี้จึงเท่ากับเป็นการจัดการศึกษาของโรงเรียนนายร้อยทหารบกจากการจัดการศึกษาในระดับประถม และมีธรมมาเป็นการจัดการศึกษาในระดับอุดมศึกษานั้นเอง เมื่อพิจารณาในประเด็นนี้จะพบว่าน่าจะเป็นความสำเร็จตามพระราชประสงค์ของพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าฯ ในขณะที่จะขยายการศึกษาของโรงเรียนนายร้อยทหารบกไปสู่การศึกษาในระดับอุดมศึกษา กังพระบรมราชโองการเมื่อครั้งเสด็จพระราชดำเนินเปิดโรงเรียนนายร้อยชั้นมัธยม พ.ศ. 2452 ความว่า "นับว่าได้จัดการตั้งหลักฐานกำลังของกรุงสยามขึ้นได้สำเร็จแล้ว เมื่อความติดกันกลางโตดำเนินเช่นนี้ ก็เป็นทางทางซึ่งเราจะไฉนมีความติดกันยอกคือ มีโรงเรียนชั้นอุดมต่อไปภายหน้าด้วย"²³ แต่พระราชดำริดังกล่าวก็น่าจะพิจารณาได้ว่าทรงมีพระราชประสงค์ที่จะขยายระบบการศึกษาของโรงเรียนนายร้อยทหารบกให้ครบทุกระดับตั้งแต่ประถมศึกษานานกระทั่งถึงระดับอุดมศึกษา ดังนั้นการที่กรมยุทธศึกษาทหารบกได้ยุบชั้นเรียนลงและเปลี่ยนระดับการศึกษาให้เทียบเท่าระดับอุดมศึกษานั้นจึงไม่อาจจะตรงตามพระราชดำริของพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าฯ อย่างไรก็ตามการเปลี่ยนแปลงดังกล่าวเกิดจากความจำเป็นในการที่จะต้องปรับระบบการศึกษาให้สอดคล้องกับสภาวะเศรษฐกิจของประเทศเป็นหลักนั่นเอง

การเปลี่ยนแปลงระดับการศึกษาของโรงเรียนนายร้อยทหารบกใน พ.ศ. 2472 เป็นการเปลี่ยนโดยภาวะความจำเป็น ดังนั้นการปรับปรุงหรือการปรับระดับการศึกษาจึงยังไม่ใคร่กระทำอย่างเป็นทางการ เพียงแต่เป็นการรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 7 และมีธรมปีที่ 8 ของกระทรวงธรรมการมาศึกษาต่อตั้งแต่ชั้น 3 ของโรงเรียนนายร้อยทหารบกไปจนจบชั้นปีที่ 6 จึงได้ใช้หลักสูตรการศึกษาเดิมเป็นหลักมิได้มีการปรับหลักสูตรใหม่แต่อย่างใด ทั้งนี้เพราะเหตุการณ์บ้านเมืองกำลังอยู่ในภาวะกับขันหัวเลี้ยวหัวต่อ อย่างไรก็ตามการศึกษาของโรงเรียนนายร้อยทหารบกในระยะดังกล่าวนี้ก็เน้นหนักไปในการศึกษาวิชาทหารเป็นหลักก่อนที่จะมีการวางหลักสูตรการศึกษาใหม่

²² กรมยุทธศึกษา, ขอบังคับการรับบุคคลเข้าเป็นนักเรียนนายร้อย พ.ศ. 2472. พิมพ์ที่

²³ สำเนาพระราชดำรัสตอบในการเปิดโรงเรียนนายร้อยมัธยม วันที่ 26 ธันวาคม

ระบบการศึกษาของ โรงเรียนนายร้อยในสมัยหลังการเปลี่ยนแปลงการปกครอง พ.ศ.2475

โรงเรียนนายร้อยทหารบกหลักสูตร 3 ปี

หลังการเปลี่ยนแปลงการปกครอง พ.ศ.2475 โรงเรียนนายร้อยทหารบกได้หันมาปรับปรุงระบบการศึกษาให้สอดคล้องกับการยกระดับการศึกษามาสู่ระดับอุดมศึกษาอย่างแท้จริงใน พ.ศ.2476 โดยเปลี่ยนระเบียบการรับสมัครบุคคลเข้าเป็นนักเรียนนายร้อยใหม่อีกครั้งหนึ่งจากการรับผู้จบชั้นมัธยมปีที่ 7 และมัธยมปีที่ 8 ของกระทรวงธรรมการมาศึกษาในชั้น 3, 4, 5 และ 6 ของโรงเรียนนายร้อย มาเป็นการรับสมัครผู้สำเร็จชั้นมัธยมปีที่ 8 ของกระทรวงธรรมการ แต่เพียงประการเดียว ผู้สมัครต้องมีอายุไม่เกิน 21 ปีบริบูรณ์ และต้องผ่านการสอบคัดเลือกจากคณะกรรมการกรมยุทธศึกษาทหารบก²⁴

ในด้านการศึกษามีการปรับปรุงชั้นเรียนและจัดวิชาการศึกษาเสียใหม่ให้เข้าสู่ระบบอุดมศึกษา การจัดชั้นเรียนลดลงจากสี่ชั้นเหลือเพียง 3 ชั้น ชั้นปีที่ 1 ให้ศึกษาเฉพาะวิชาสามัญ ชั้นปีที่ 2 และชั้นปีที่ 3 ให้ศึกษาเฉพาะวิชาทหาร โดยกำหนดวิชาให้ศึกษาดังนี้

ชั้นปีที่ 1 วิชาศีลธรรม ภาษาไทย ภาษาอังกฤษ ภาษาฝรั่งเศส คณิตศาสตร์ (พีชคณิต เลขาคณิต ตรีโกณมิติ) วิทยาศาสตร์ (ฟิสิกส์ เคมี แมคแกนิกส์) ภูมิศาสตร์และประวัติศาสตร์ สุขวิทยา

ชั้นปีที่ 2 วิชาศีลธรรม วิชาทหารราบ วิชาทหารม้า วิชาทหารปืนใหญ่ วิชาทหารช่าง วิชาทหารสื่อสาร วิชาทหารอากาศ วิชายุทธวิธี วิชาแผนที่ทหาร วิชาการปฏิบัติอาวุธสัตว์ วิชาเครื่องยนต์ วิชาไอพัส วิชาสุขวิทยาและการปฐมพยาบาล

ชั้นปีที่ 3 วิชาศีลธรรม วิชาทหาร วิชาทหารราบ วิชาทหารม้า วิชาทหารปืนใหญ่ วิชาทหารช่าง วิชาทหารสื่อสาร วิชาทหารอากาศ วิชายุทธวิธี วิชาแผนที่ทหาร วิชาประวัติศาสตร์การสงคราม วิชากฎหมายอาญา และกฎหมายอาญาทหาร²⁵

²⁴ กรมยุทธศึกษาทหารบก, "ข้อบังคับการรับสมัครบุคคลเข้าเป็นนักเรียนนายร้อย พ.ศ. 2476". (พิมพ์ตัด)

²⁵ สันติ ศรีศิริ, พ.อ., "การพัฒนารองโรงเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้า", (วิทยานิพนธ์ วิทยาลัยการทัพบก พ.ศ.2517), หน้า 9.

ในด้านการศึกษาอาหารต้องฝึกตั้งแต่ชั้นปีที่ 1 จนถึงชั้นปีที่ 3 การฝึกวิชาอาหารมีการวัดผลโคหรือตกโดยไม่นำไปรวมกับคะแนนภาควิชาการ แต่จะมีผลต่อการเลื่อนชั้นสูงขึ้น

การปรับปรุงการศึกษา พ.ศ. 2476 เป็นการปรับปรุงการศึกษาวิชาอาหารเป็นครั้งแรก หลังจากโรงเรียนนายร้อยทหารบกได้เปลี่ยนระบบการศึกษามาสู่การศึกษาในระดับอุดมศึกษา หลักสูตรทางวิชาการถูกลดลงให้ศึกษาในชั้นปีที่ 1 และเน้นหนักในการศึกษาวิชาอาหารในชั้นปีที่ 2 และชั้นปีที่ 3 จึงเห็นได้ว่าหลักสูตรในระยะนี้ยังมีลักษณะของหลักสูตรเร่งรัดที่เน้นการผลิตนายทหาร โดยไม่ได้ให้ความสำคัญด้านวิชาการเท่าที่ควรจะเป็นในระดับอุดมศึกษา

โรงเรียนเทคนิคทหารบก

การตั้ง "โรงเรียนเทคนิคทหารบก" ขึ้นนั้น เป็นความคิดริเริ่มของ จอมพล ป.พิบูลสงคราม ขณะดำรงตำแหน่งรองผู้บัญชาการทหารบก จอมพล ป. พิบูลสงคราม ได้ปรารถนา ขณะที่ศึกษาอยู่ที่ฝรั่งเศสเห็นว่าโรงเรียนโปลีเทคนิค (Polytechnique) ของฝรั่งเศสได้ประสิทธิ์ประสาทวิทยาการทางเทคนิคให้แผ่กว้างไปทุกสาขาแม้แต่ในการรบ ซึ่งในอนาคตสงครามจะเป็นสงครามซึ่งต้องใช้เทคนิคสูงมากเช่น สงครามเคมี ดังนั้นอาหารไทยไม่มีความรู้ด้านเทคนิคให้ทัดเทียมกับต่างประเทศก็จะทำให้เสียเปรียบ ดังนั้นประเทศไทยจึงควรริเริ่มสร้างโรงเรียนเทคนิคขึ้นมา²⁶ จากนโยบายของจอมพล ป.พิบูลสงคราม กองทัพบกจึงได้พิจารณาจัดตั้งโรงเรียนเทคนิคขึ้น แต่การที่จะจัดให้โรงเรียนนายร้อยทหารบกเป็นโรงเรียนเทคนิคทั้งหมดก็จำกัดด้วยงบประมาณซึ่งจะต้องสิ้นเปลืองมาก นอกจากนี้พื้นฐานความรู้ทางวิทยาการของชั้นมัธยม 8 ยังไม่สูงพอที่จะเข้าศึกษาต่อทางเทคนิคในโรงเรียนนายร้อยซึ่งมีหลักสูตรเพียง 3 ปี ดังนั้นจึงได้ผลสรุปออกมาในรูปของการตั้งโรงเรียนนายร้อยเทคนิคขึ้นอีกโรงเรียนหนึ่ง กำหนดหลักสูตร 5 ปี เริ่มเปิดการศึกษาเมื่อวันที่ 1 พฤษภาคม พ.ศ. 2477²⁷ โดยรับสมัครจากนักเรียนที่สำเร็จการศึกษาชั้นมัธยม 8 การสอบเข้าใช้ข้อสอบเกี่ยวกับการสอบเข้าโรงเรียนนายร้อยทหารบก ผู้สอบ

²⁶ อ.พิบูลย์สงคราม (นามแฝง), จอมพล ป.พิบูลสงคราม ล.1, (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มนตรี, 2518), หน้า 246.

²⁷ กระทรวงกลาโหม, "คำสั่งพิเศษของรัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหม เรื่อง เปลี่ยนแผนลงการจัดกองทัพบก" ลงวันที่ 16 ธันวาคม พ.ศ. 2476.

โคมีสิทธิเลือกเข้าศึกษาในโรงเรียนนายร้อยทหารบกหรือโรงเรียนเทคนิคทหารบก โดยให้สิทธิแก่ผู้มีคะแนนสูงเลือกก่อนตามลำดับ

หลักสูตรการศึกษาของโรงเรียนเทคนิคทหารบก กำหนดเวลาศึกษา 5 ปี ชั้นปีที่ 1 ถึงชั้นปีที่ 3 ศึกษาวิชาเทคนิคและวิชาทหารทั่วไป ชั้นปีที่ 4 และชั้นปีที่ 5 แยกเรียนเป็นเหล่าตามใจสมัคร ผู้สอบได้คะแนนสูงในชั้นปีที่ 3 มีสิทธิเลือกเหล่าก่อน²⁸

การศึกษาวิชาการและวิชาทหาร

วิชาการและวิชาทหารที่นักเรียนเทคนิคทหารบกจะต้องศึกษามีดังนี้ :

ชั้นปีที่ 1 : วิชาศีลธรรม ภาษาอังกฤษ ประวัติศาสตร์ ทหารราบ ทหารม้า ทหารปืนใหญ่ ทหารช่าง ทหารสื่อสาร ทหารอากาศ แผนที่ Higher Algebra, Spherical Trigonometry, Analytic Geometry, Calculus, Mechanics, Physics, Chemistry.

ชั้นปีที่ 2 : วิชาศีลธรรม ภาษาอังกฤษ ประวัติศาสตร์ ทหารราบ ทหารม้า ทหารปืนใหญ่ ทหารช่าง ทหารสื่อสาร ทหารอากาศ แผนที่ Analytic Geometry, Descriptive Geometry, Calculus, Electricity Thermodynamics, Theoretical Mechanics, Mechanical Drawing, Chemistry.

ชั้นปีที่ 3 : วิชาศีลธรรม ภาษาอังกฤษ ประวัติศาสตร์ ทหารราบ ทหารม้า ทหารปืนใหญ่ ทหารช่าง ทหารสื่อสาร ทหารอากาศ ศึกษารัฐวิทยา สรีรศาสตร์และการปฏิบัติบำรุงรักษา ระบบทหาร Theoretical Mechanics, Applied Mechanics, Mechanical Drawing, Electrical Engineering, Topography, Strength of Materials, Materials of Construction, Materials Testing Laboratory, Chemistry.

ชั้นปีที่ 4 : แยกศึกษาตามเหล่า ใ้แก่ เหล่าทหารปืนใหญ่ เหล่าช่าง เหล่าสื่อสาร เหล่าทหารอากาศ เหล่าพาหนะ จำพวกช่างแสง และจำพวกช่างอากาศ²⁹

²⁸ กองทัพบก, "คำสั่งกองทัพบกที่ 10/98131 เรื่อง ขอบังคับกองทัพบกวาดวยโรงเรียนเทคนิคทหารบก" ลงวันที่ 3 มีนาคม พ.ศ.2480.

²⁹ หนังสืออนุสรณ์ 50 ปี ของโรงเรียนเทคนิคทหารบก" พฤษภาคม 2527, หน้า

ในชั้นปีที่ 4 นี้ ทุกเหล่ามีวิชาหลักที่เรียนเหมือนกันคือ ภาษาอังกฤษ ทหารปืนใหญ่ ทหารช่าง ทหารสื่อสาร ทหารอากาศ ยุทธวิธี ประวัติศาสตร์การสงคราม สุขวิทยาและอนามัย ระเบียบทหาร ส่วนวิชาทางเทคนิคแยกกันศึกษาตามเหล่า เช่น เหล่าปืนใหญ่ วิชาเทคนิคจะเน้นไปทางวิศวกรรมเครื่องกล เหล่าช่างจะเน้นไปทางวิศวกรรมโยธา เหล่าสื่อสารจะเน้นไปในทางวิศวกรรมไฟฟ้า เป็นต้น³⁰

การฝึกวิชาทหาร การฝึกวิชาทหารของนักเรียนนายร้อยเหมือนกันในชั้นปีที่ 1, 2 และ 3 มีการฝึกเช่นเดียวกับนักเรียนนายร้อยทหารบก ซึ่งเน้นหนักในการฝึกภาคสนามในชั้นปีที่ 3 คือ การฝึกหน้าที่ผู้บังคับหมวดทหารราบ ให้แก่โยธาความเหตุการณ์สมมุติและการคัดแปลงภูมิประเทศ การฝึกแก้โยธาในภูมิประเทศนั้นให้นักเรียนพิจารณาปัญหา หาข้อตกลงใจ แดงเหตุผล แลลงมือปฏิบัติ โดยให้นักเรียนผลัดเปลี่ยนกันทำหน้าที่ต่าง ๆ นอกจากนี้ยังฝึกนักเรียนให้เป็นผู้อำนวยความสะดวก คือ ทำหน้าที่ผู้ฝึกทหารใหม่ ซึ่งมีทั้งการฝึก การสอน และการอบรมทหารใหม่ การที่หลักสูตรการฝึกวิชาทหารในชั้นปีที่ 3 หนักมากนั้น เพราะเป็นการฝึกในปีสุดท้ายของนักเรียนนายร้อยทหารบก หลักสูตร 3 ปีก่อนสำเร็จการศึกษาออกมารับราชการเป็นนายทหารสัญญาบัตร ดังนั้นนักเรียนนายร้อยเทคนิคชั้นปีที่ 3 จึงต้องฝึกหนักด้วยเพราะใช้หลักสูตรเดียวกัน เมื่อขึ้นชั้นปีที่ 4 และปีที่ 5 นักเรียนจะต้องเลือกเหล่าตามความสมัครใจ ตามลำดับคะแนน หลักสูตรการฝึกในชั้นปีที่ 4 และชั้นปีที่ 5 จะแยกไปฝึกตามเหล่าต่าง ๆ โดยกรมยุทธศึกษาเป็นผู้กำหนดหลักสูตรร่วมกับเหล่าทหารนั้น ๆ และร่วมกับอาจารย์ผู้สอนเพื่อให้การฝึกสอดคล้องกับวิชาที่เรียน มีทั้งการฝึกวิชาทหารตามเหล่าในหน่วยกรมกองทหารต่าง ๆ และการฝึกภาคปฏิบัติในกิจการของหน่วยพลเรือนในวิชาเทคนิคของเหล่า เช่น ไปฝึกที่กรมไปรษณีย์โทรเลข กรมรถไฟ กรมชลประทาน กรมอุทกนิคมวิทยา เป็นต้น สำหรับนักเรียนนายร้อยเทคนิคที่เลือกเหล่าแผนกที่กรมแผนที่ทหารบกได้เป็นผู้รับนักเรียนไปทำการสอนและฝึกตลอด 2 ปีจนสำเร็จการศึกษาในชั้นปีที่ 5³¹

³⁰ เรื่องเดียวกัน

³¹ เรื่องเดียวกัน หน้า 58, 59.

การวัดผล ในข้อบังคับกองทัพบกกว่าด้วยโรงเรียนเทคนิคทหารบกที่ 10/9813 พ.ศ. 2480 ใ้กล่าวถึงสิทธิในการสอบไล่ว่า ผู้ที่มีสิทธิ์จะเข้าสอบไล่จะต้องเป็นผู้ที่ไม่ถูกคัดค้านความประพฤติเกินครึ่ง และจะต้องไ้คะแนนแต่ละวิชาเกินร้อยละ 20 ในการเลื่อนชั้น การศึกษาจะต้อไ้คะแนนภาควิชาการเกินร้อยละ 60 (โดยเฉพาะวิชาหลักประจำเหล่าแต่ละวิชาจะต้อไ้เกินกว่าร้อยละ 60) ส่วนวิชาที่ไม่ใช่วิชาหลักจะต้อไ้คะแนนเกินกว่าร้อยละ 25 นอกจากนี้จะต้อไ้คะแนนการปฏิบัติเกินกว่าร้อยละ 50

โรงเรียนเทคนิคทหารบกได้ดำเนินการมาตั้งแต่ พ.ศ. 2477 จนกระทั่ง พ.ศ. 2489 หลังสงครามโลกครั้งที่ 2 กระทรวงกลาโหมได้เปลี่ยนแปลงนโยบายการศึกษาของโรงเรียนทหารบกใหม่ โดยการยุบเลิก "โรงเรียนเทคนิคทหารบก" และให้นักเรียนเทคนิคทหารบกที่กำลังศึกษาอยู่แปรสภาพเป็นนักเรียนนายร้อยประเภท ก. สังกัดกองที่ 2 โรงเรียนนายร้อยทหารบก จนกระทั่ง พ.ศ. 2495 นักเรียนเทคนิคทหารบกรุ่นที่ 13 จึงสำเร็จเป็นนายทหารรุ่นสุดท้าย³² ซึ่งเป็นระยะที่โรงเรียนนายร้อยได้ปรับปรุงระบบการศึกษาครั้งสำคัญ ซึ่งจะไ้กล่าวถึงในหัวข้อต่อไป

การตั้งโรงเรียนเทคนิคทหารบกแสดงให้เห็นถึงความพยายามของกองทัพบกในการที่จะสร้างนายทหารที่มีความรู้ความสามารถทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ทั้งนี้เพราะการเล็งเห็นความสำคัญของวิทยาศาสตร์สมัยใหม่ที่เข้ามามีบทบาทในการทหาร โดยเฉพาะอย่างยิ่งในเหล่าปืนใหญ่ เหล่าช่าง เหล่าสื่อสาร และช่างแสง ซึ่งจำเป็นต้องใช้ความรู้ทางเทคโนโลยีสูงมาก การเล็งเห็นความสำคัญของวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีที่มต่อการทหารนั้น ความจริงแล้วมิใช่ความคิดใหม่แต่ประการใด ดังเห็นได้จากที่สมเด็จพระเจ้าฟ้ากรมหลวงพิษณุโลกประชานารถ ได้ทรงดำริมานานแล้ว โดยทรงตั้งสภามุ่งวิชาศาสตร์ในทหารบกขึ้นเมื่อ พ.ศ. 2459 มีสำนักงานกรรมการตั้งอยู่ในกรมยุทธศึกษาทหารบก สภามุ่งวิชาศาสตร์ทำหน้าที่สอนวิชาฟิสิกส์ และวิชาเคมีขึ้นในสภานักเรียนนายร้อยและนายทหารที่เป็นสมาชิก นอกจากนี้ สภามุ่งวิชาศาสตร์ยังได้ออกหนังสือ แผ่นวิทยาศาสตร์ เพื่อเผยแพร่บทความวิชาการทางวิทยาศาสตร์ให้แก่ประชาชนด้วย

³² เรื่องเดียวกัน หน้า 101.

แต่ไม่ได้ออกนอกที่แน่นอน³³ ความพยายามอย่างจริงจังในการจัดหลักสูตรการศึกษาของนักเรียนนายร้อยให้แน่นทึบไปในด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีได้เริ่มต้นเป็นกิจลักษณะเมื่อจอมพล ป. พิบูลสงคราม ได้จัดตั้งโรงเรียนเทคนิทหารบกขึ้น แต่เนื่องจากการจัดการศึกษาซึ่งแยกนักเรียนเป็นสองประเภทคือ ประเภทนักเรียนนายร้อยทหารบกศึกษา 3 ปี และนักเรียนนายร้อยเทคนิคศึกษา 5 ปี ถึงแม้จะเป็นผลดีในทางวิชาการแต่ในด้านขวัญและกำลังใจนั้น ก่อให้เกิดความแยกทวิภาคเหล่าขึ้น ซึ่งความรู้สึกดังกล่าวจะไม่เป็นผลดีต่อการปฏิบัติงานโดยเฉพาะอย่างยิ่งในวิชาชีพทหารซึ่งต้องการความรู้สึกเป็นพวกเดียวกันสูง ดังนั้นโรงเรียนเทคนิทหารบกจึงต้องยุบเลิกไปดังกล่าว

โรงเรียนเตรียมทหารบก

โรงเรียนเตรียมทหารบกจัดตั้งขึ้นเพื่อจัดระบบการศึกษาของทหารให้สอดคล้องกับนโยบายการศึกษาแห่งชาติ เนื่องด้วยใน พ.ศ. 2480 กระทรวงศึกษาธิการได้ยุบเลิกชั้นมัธยมปีที่ 7 และมัธยมปีที่ 8 การศึกษาในระดับมัธยมปลายให้จัดถึงชั้นมัธยมปีที่ 6 และให้สถาบันอุดมศึกษาแต่ละแห่งจัดโรงเรียนเตรียมอุดมของตนขึ้น กระทรวงกลาโหมจึงมีความจำเป็นต้องดำเนินการตั้งโรงเรียนเตรียมขึ้นเอง สำหรับในส่วนของกองทัพก็ได้จัดตั้งโรงเรียนเตรียมทหารบกขึ้นเมื่อ พ.ศ. 2481 โดยมีความมุ่งหมายที่จะให้การศึกษาในชั้นเตรียมอุดมแผนกวิทยาศาสตร์ ให้มีการฝึกวิชาทหารเบื้องต้นปลูกฝังอุปนิสัย และเตรียมพร้อมทั้งร่างกายและจิตใจเมื่อเข้ารับการศึกษาต่อในโรงเรียนนายร้อยทหารบกและโรงเรียนเทคนิทหารบก³⁴ โรงเรียนเตรียมทหารบกดำเนินการศึกษาจาก พ.ศ. 2481 จนกระทั่งถึง พ.ศ. 2488 กระทรวงกลาโหมได้สั่งให้ครบนักเรียนเตรียมทหารบก เนื่องจากความจำเป็นทางภาวะเศรษฐกิจหลังสงครามโลกครั้งที่ 2 และสั่งยุบโรงเรียนเตรียมทหารบกในปี พ.ศ.

³³โรงเรียนนายร้อย จปร., ประวัติโรงเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้า, (กรุงเทพมหานคร : รร.จปร., 2510), หน้า 101, 102.

³⁴กองทัพบก, "ข้อบังคับกองทัพบกที่ 2/5565 ว่าด้วยโรงเรียนเตรียมทหารบก", ลงวันที่ 13 กันยายน 2481.

2489³⁵ เมื่อยุบเลิกโรงเรียนเตรียมทหารบก การรับนักเรียนเข้าเรียนต่อในโรงเรียนนายร้อย จึงรับจากนักเรียนที่สำเร็จเตรียมอุดมศึกษา แผนกวิทยาศาสตร์ เข้าศึกษาในโรงเรียนนายร้อยทหารบกแทน แต่การเลิกโรงเรียนเตรียมทหารดำเนินไปเพียง 2 ปี ต่อมาเมื่อโรงเรียนนายร้อยทหารบกเปลี่ยนชื่อเป็นโรงเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้าและเปลี่ยนระบบการศึกษาเป็นหลักสูตรเวสต์ปอยท์ เมื่อ พ.ศ. 2491 กระทรวงกลาโหมจึงได้อนุมัติให้เปิดโรงเรียนเตรียมทหารบกขึ้นอีกครั้งหนึ่ง แต่โรงเรียนเตรียมทหารบกในระยะนี้ให้ดำเนินการแบบเข้าไปเย็นกลับ โดยไม่มีนักเรียนประจำ การศึกษาทางวิชาการให้ดำเนินการตามหลักสูตรเตรียมอุดมของกระทรวงศึกษาธิการ และให้เรียกชื่อโรงเรียนว่าโรงเรียนเตรียมนายร้อยทหารบก³⁶

ระบบการศึกษาของโรงเรียนนายร้อยสมัยหลังสงครามโลกครั้งที่ 2

การเปลี่ยนแปลงครั้งสำคัญของโรงเรียนนายร้อยทหารบก ซึ่งเป็นการเปลี่ยนแปลงที่เป็นรากฐานของระบบการศึกษาในปัจจุบัน เกิดขึ้นเมื่อ พ.ศ. 2490 โดยจอมพล ป. พิบูลสงคราม ผู้บัญชาการทหารบกในขณะนั้น ได้มาเยี่ยมชมกิจการของโรงเรียนนายร้อยทหารบกเมื่อวันที่ 25 ธันวาคม พ.ศ. 2490 และได้เสนอข้อพิจารณาให้เปลี่ยนชื่อโรงเรียนและให้พิจารณาปรับปรุงหลักสูตรการศึกษาโดยยึดหลักสูตรโรงเรียนทหารเวสต์ปอยท์ของประเทศสหรัฐอเมริกาเป็นหลัก³⁷ โรงเรียนนายร้อยทหารบกจึงได้ตั้งคณะกรรมการปรับปรุงโรงเรียนนายร้อยทหารบกขึ้นชุดหนึ่งขึ้นดำเนินการในการประชุมดำเนินการปรับปรุงโรงเรียนนายร้อยที่ประชุมมีมติให้ใช้ชื่อว่า "โรงเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้า" ซึ่งได้รับพระบรมราชโองการขนานนามตามที่กระทรวงกลาโหมได้ทำหนังสือกราบบังคมทูลพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดชขึ้นไปเมื่อวันที่ 1 มกราคม พ.ศ.

³⁵ กระทรวงกลาโหม, "ข้อบังคับกองทัพบกที่ 2/5565 ว่าด้วย โรงเรียนเตรียมทหารบก", ลงวันที่ 13 กันยายน 2481.

³⁶ กองทัพบก, "คำสั่งพิเศษกองทัพบกที่ 271", ลงวันที่ 7 ธันวาคม 2491.

³⁷ โรงเรียนนายร้อย จปร., ประวัติโรงเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้า, (กรุงเทพมหานคร : รร.จปร., 2510), หน้า 273.

2491³⁸ ส่วนหลักสูตรใหม่ซึ่งใช้ชื่อว่า หลักสูตรवेशปอทยท์ได้รับอนุมัติให้ดำเนินการได้ตั้งแต่ พ.ศ. 2492 เป็นต้นไป³⁹ นับว่าเป็นการปรับปรุงระบบการศึกษาที่สำคัญของโรงเรียนนายร้อยทหารบก ซึ่งปัจจุบันนี้โรงเรียนนายร้อย จปร. ก็ยังคงยึดถือหลักสูตรवेशปอทยท์เป็นหลักในการจัดการศึกษาอยู่ ถึงแม้จะได้มีการปรับปรุงหลักสูตรการศึกษาอีกหลายครั้งตั้งจะไต่กล่าวต่อไปแต่ก็เป็นเพียงการปรับปรุงเฉพาะด้าน เช่น การปรับปรุงระบบการศึกษาทางวิชาการ เป็นต้น แต่ในหลักใหญ่แล้วยังคงยึดถือและเรียกระบบการศึกษาของโรงเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้าว่าเป็นระบบการศึกษาในหลักสูตรवेशปอทยท์อยู่จนกระทั่งปัจจุบัน

ระบบการศึกษาของโรงเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้า ตามหลักสูตรवेशปอทยท์

ความมุ่งหมายของระบบการศึกษา จากคำชี้แจงหลักสูตรการศึกษาโรงเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้า พ.ศ. 2491 โทล่านิยามของคำว่า "การศึกษา" ไว้ดังนี้ "การศึกษาหมายถึง คุณสมบัติและคุณลักษณะทั้งหมด ไม่ว่าทางด้านร่างกาย สมองหรือจิตใจซึ่งผู้ศึกษาได้รับจากการสอนและการฝึก"⁴⁰

การสอนและการฝึกมีความมุ่งหมายให้นักเรียนนายร้อยมีคุณสมบัติและคุณลักษณะดังนี้

1. รู้จักคิด รู้จักใช้เหตุและผล
2. อุบิสัย มีอุดมคติในเกียรติ ความซื่อสัตย์ วินัยและการเป็นผู้นำทหาร
3. มีรากฐานความรู้ในวิชาต่าง ๆ อย่างแน่นแฟ้น สามารถนำไปใช้ในทางปฏิบัติได้ถูกต้อง
4. รู้อถึงความสำคัญของวิทยาการสาขาต่าง ๆ ที่ใช้ประโยชน์ในการทำสงคราม⁴¹

ความมุ่งหมายของการสอนและการฝึกตามหลักสูตรवेशปอทยท์ มีข้อน่าสังเกตประการหนึ่งคือ ความมุ่งหมายให้รู้จักคิดและรู้จักใช้เหตุและผล ซึ่งนับว่าเป็นแนวคิดใหม่ของระบบการศึกษาทาง

³⁸ เรื่องเดียวกัน, หน้า 274.

³⁹ เรื่องเดียวกัน, หน้า 276.

⁴⁰ โรงเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้า, "หลักสูตรการศึกษา พ.ศ. 2491", (กรุงเทพมหานคร : รร. จปร., 2491), พิมพ์ดีด. หน้า 1.

⁴¹ เรื่องเดียวกัน, หน้า 2.

ทหารของไทยที่ดำเนินมาในลักษณะของการยึดมั่นในระเบียบวินัยอย่างเคร่งครัดภายใต้คำสั่งของ
ผู้บังคับบัญชา ดังนั้นการศึกษาในระบบใหม่จึงนับว่าเป็นการเปิดโอกาสทางความคิดให้กว้างขวางขึ้น
ส่วนในด้านวิชาการนั้นยังคงมีความมุ่งหมายให้สนับสนุนการสงครามเพียงประการเดียว จึงเป็นระบบ
การศึกษาที่มีวัตถุประสงค์ในการผลิตนายทหารที่มีความรู้ความสามารถในด้านยุทธวิธีเป็นหลัก

หลักสูตรเวสทปอยท์ของโรงเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้า กำหนดระยะเวลาศึกษาไว้
5 ปี โดยมีจุดมุ่งหมายของหลักสูตรดังนี้คือ

1. ให้ความรู้วิชาทหารขั้นพื้นฐานในหลักการทั่วไปทุกเหล่าทั้งในทางเทคนิคและยุทธวิธีเพียงพอที่จะปฏิบัติหน้าที่ในตำแหน่งนายทหารสัญญาบัตรของเหล่าต่าง ๆ ในกองทัพภาคใดโดยมิได้มุ่งหมายที่จะให้เชี่ยวชาญในเหล่าหนึ่งเหล่าใดโดยเฉพาะ ความรู้ ความชำนาญ ในวิทยาการเฉพาะเหล่าจะต้องศึกษาเพิ่มเติมในโรงเรียนชั้นต้นของเหล่าต่าง ๆ ในภายหลังเมื่อได้รับการบรรจุเข้าในเหล่านั้นแล้ว
2. มีพื้นฐานความรู้และความชำนาญในทางวิชาจิตวิทยาและการเป็นผู้นำทหารอย่างเพียงพอที่จะนำไปปฏิบัติหน้าที่การบังคับบัญชาทหาร
3. มีร่างกายสมบูรณ์แข็งแรงคล่องแคล่วว่องไว มีน้ำใจเป็นนักกีฬา รู้จักการเป็นผู้แพ้และชนะโดยให้มีการฝึกพลศึกษาและเล่นกีฬาต่าง ๆ ตลอดเวลา 5 ปี
4. มีความรู้ขั้นรากฐานอย่างเพียงพอทั้งทางวิทยาศาสตร์ วิศวกรรมศาสตร์ สังคมศาสตร์ และภาษาศาสตร์ ในระดับอุดมศึกษา⁴²

ความมุ่งหมายของหลักสูตรการศึกษาที่กำหนดเพียงให้มีความรู้ทางเทคนิคและยุทธวิธีในระดับพื้นฐาน ส่วนความชำนาญเฉพาะเหล่าต้องไปศึกษาต่อในโรงเรียนเหล่าเมื่อสำเร็จการศึกษาจากโรงเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้าแล้ว ส่วนความรู้ทางด้านวิชาการนั้นให้มีความรู้พื้นฐานอย่างเพียงพอในระดับอุดมศึกษา จึงเห็นได้ว่าการศึกษาตามหลักสูตรเวสทปอยท์มีความมุ่งหมายในการสอนวิชาพื้นฐานเป็นหลัก มิใช่หลักสูตรที่ผลิตนายทหารเฉพาะเหล่าดังเช่นความมุ่งหมายของโรงเรียนเทคนิคทหารบก

ระบบการศึกษาของหลักสูตรเวสท์ปอยท์ พ.ศ.2492 จัดไว้ดังนี้คือ

คุณสมบัติของผู้สมัครเข้าศึกษา ผู้ที่มีสิทธิ์สมัครเข้าศึกษาในโรงเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้า จะต้องเป็นผู้ที่สำเร็จการศึกษาจากโรงเรียนเตรียมทหารบกตามระเบียบกองทัพบก⁴³

ส่วนระบบการศึกษาของโรงเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้า มีดังนี้คือ

ระบบการศึกษาทางวิชาการ การศึกษาทางวิชาการของหลักสูตรเวสท์ปอยท์ กำหนดให้นักเรียนทุกชั้นเรียนเรียนเหมือนกันหมด ไม่แยกเรียนตามเหล่า โดยกำหนดวิชาหลักดังนี้คือ วิชาคณิตศาสตร์ วิชาฟิสิกส์ เคมี วิศวกรรมไฟฟ้า วิศวกรรมเครื่องกล วิศวกรรมโยธา ทางคาน สังคมศาสตร์ กำหนดให้เรียนวิชากฎหมาย ประวัติศาสตร์ เศรษฐศาสตร์การปกครอง ความสัมพันธ์นานาชาติ ทางคานอักษรศาสตร์กำหนดให้เรียนวิชาภาษาไทยและภาษาต่างประเทศ⁴⁴

การจัดชั้นเรียนทางวิชาการได้จัดแยกแต่ละชั้นเป็น 4 พวก เรียกว่า ตอน ไท แก่ ก ข ค และ ง แต่ละตอนยังแบ่งแยกเป็นตอนย่อยอีก เป็นตอน ก1 ก2 ก3 ฯลฯ แล้วแต่จำนวนนักเรียน โดยกำหนดให้ตอนละ 15 - 18 คน นักเรียนในแต่ละตอนจะมีหมายเลขประจำในตอนที่เอาไว้วัดความสามารถในตอน การจัดคือนักเรียนนั้นให้ถือหลักความรู้ความสามารถใกล้เคียงกัน จัดไว้ตอนเดียวกัน⁴⁵

การวัดผลทางวิชาการ การวัดผลทางวิชาการแบ่งเป็น 3 ประเภท คือ การสอบตามประจำวัน สดว. (Recitation) คะแนน 1 ส่วน การสอบทบทวน สทพ. (Review) เป็นการสอบตามที่อาจารย์กำหนดหลังจากสอบ สดว. มาแล้ว 4 - 5 ครั้ง คะแนนเป็น 2 เท่าของสดว. และการสอบทบทวนทั่วไป สทป. (General Written Review) เป็นการสอบเมื่อจบ

⁴³โรงเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้า, "หนังสือที่ 1912/2491 ระเบียบการรับนักเรียนเตรียมนายร้อย", ลงวันที่ 1 เมษายน 2491, (พิมพ์ดีด).

⁴⁴โรงเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้า, "หลักสูตรการศึกษาโรงเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้า พ.ศ.2491", (กรุงเทพมหานคร : รร.จปร., 2491) พิมพ์ดีด, หน้า 5.

⁴⁵เรื่องเดียวกัน, หน้า 8.

หลักสูตรประจำไปในแต่ละวิชา คะแนนเป็น 3 เท่าของ สดว.⁴⁶

การศึกษาทางวิชาการในหลักสูตรเวสทปอยทเน้นการศึกษาทางวิทยาศาสตร์และวิศวกรรมศาสตร์เป็นหลัก จึงเห็นได้ว่าเป็นแนวคิดที่ต่อเนื่องมาจากการตั้งโรงเรียนเทคนิคทหารบก ซึ่งมีความมุ่งหมายที่จะให้นักเรียนนายร้อยมีความรู้ความสามารถทางด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีใหม่ ๆ ที่จะนำไปใช้ในการทหาร ในขณะที่เดียวกันก็โดยบรรจุวิชาทางด้านสังคมศาสตร์เพิ่มขึ้นหลายวิชา ซึ่งอาจจะกล่าวได้ว่าเป็นผลมาจากสภาพแวดล้อมทางการเมืองที่ทหารเข้าไปมีบทบาทในการบริหารประเทศนั่นเอง

ระบบการศึกษาวิชาทหาร การศึกษาวิชาทหารในหลักสูตรเวสทปอยท มีวัตถุประสงค์เพื่อฝึกสอนให้นักเรียนนายร้อยมีความรู้วิชาทหารทั่วไปพอเป็นพื้นฐานที่จะเข้ารับการศึกษาเพิ่มเติมจากเหล่าที่ตนไปสังกัดก่อนที่จะบรรจุเข้ารับราชการในตำแหน่งผู้บังคับหมวด มีได้มุ่งหมายให้มีความรู้ความชำนาญในวิทยาการของเหล่าหนึ่งเหล่าใดโดยเฉพาะ การศึกษาวิชาทหารนั้น ใ้สอนหลักการทั่วไปทางทฤษฎีประกอบการฝึกแก้ปัญหานั้นและโต๊ะทราย สอนในภูมิประเทศจริง สอนการใช้อาวุธและเครื่องมือต่าง ๆ ให้มีความชำนาญ และนำคู่มือของหน่วยต่าง ๆ และศึกษาภูมิประเทศตามส่วนต่าง ๆ ของประเทศไทยตามความเหมาะสม นอกจากนี้จะต้องศึกษาและฝึกวิชาเหล่าในทุกชั้นปี ได้แก่ วิชาทหารราบ วิชาทหารม้าและยานเกราะ วิชาทหารปืนใหญ่ วิชาทหารช่าง วิชาทหารสื่อสาร วิชาทหารขนส่ง วิชาทหารอากาศ วิชายุทธวิธี และวิชาเทคนิคการใช้อาวุธ นอกจากนี้ยังต้องศึกษาวิชาจิตวิทยาการนำทหารและวิชาครุฑทหารด้วย⁴⁷

ระบบการฝึกอบรมคุณลักษณะทหาร ระบบการฝึกอบรมคุณลักษณะทหารนั้นให้นิยามนักเรียนนายร้อยเป็นผู้มีเกียรติ ดังนั้นจึงพยายามจัดระบบให้นักเรียนนายร้อยได้ปกครองตนเอง โดยให้มี

⁴⁶ เรื่องเดียวกัน, หน้า 9.

⁴⁷ กองวิชาทหาร โรงเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้า, "แถลงหลักสูตรวิชาทหาร

การดูแลน้อยที่สุด ดังนั้น จึงได้นำระบบเกียรติศักดิ์มาใช้เป็นครั้งแรก⁴⁸ และได้มีการพัฒนาระบบการปกครองตนเองในรูปต่าง ๆ เช่น จักรกษัตริย์นักเรียนใหม่และระบบปฏิบัตินักเรียนอาวุโส ระบบความเหมาะสมในการเป็นผู้นำทหาร ระบบนักเรียนหัวหน้า และระบบคะแนนความประพฤติ ซึ่งระบบการฝึกอบรมคุณลักษณะทหารเหล่านี้ยังคงเป็นระบบที่ใช้อยู่ในปัจจุบัน ดังนั้น จึงจะขอนำไปอธิบายรายละเอียดในหัวข้อระบบการศึกษาของ โรงเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้ากับการผลิตนายทหารเพื่องานพัฒนาชุมชน

การปรับปรุงระบบการศึกษาของโรงเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้า โดยการนำหลักสูตรโรงเรียนทหารเวสต์ปอยท์มาเป็นแบบอย่างนั้น จะเห็นได้ว่าเป็นการเปลี่ยนแปลงระบบการศึกษาของโรงเรียนนายร้อยทหารบกอย่างสิ้นเชิง ซึ่งการศึกษาระบบใหม่นี้มีลักษณะใกล้เคียงกับหลักสูตรการศึกษาของโรงเรียนเทคนิคทหารบกนั่นเองที่จะเห็นได้จากหลักสูตรการศึกษาที่มุ่งไปในวิชาชั้นสูงทางด้านวิทยาศาสตร์ วิศวกรรมศาสตร์และคณิตศาสตร์ พร้อมทั้งเพิ่มวิชาทางด้านสังคมศาสตร์ขึ้นอีก ซึ่งตรงกับความมุ่งหมายของ จอมพล ป. พิบูลสงคราม ที่ต้องการให้มีโรงเรียนในระบอบนี้ขึ้นในกองทัพบก นอกจากนี้ยังตรงกับพระราชประสงค์ของสมเด็จพระเจ้าฟ้ากรมหลวงพิษณุโลกประชานาถ ซึ่งพระองค์ได้วางแนวทางไว้ตั้งเฝ้าเกล้ามาแล้ว

กำหนดวิทยฐานะผู้สำเร็จวิชาทหาร

ถึงแม้ว่าการศึกษาของนักเรียนนายร้อยจะโดยฐานะจากการศึกษาในระดับประถมและระดับมัธยมมาสู่ระดับอุดมศึกษา ตั้งแต่ พ.ศ. 2472 แต่ระบบการศึกษาของโรงเรียนนายร้อยในระยะต่าง ๆ ก็ยังไม่เป็นที่ยอมรับในวิทยฐานะ จนกระทั่งภายหลังการปรับปรุงระบบการศึกษาครั้งสำคัญใน พ.ศ. 2492 จึงได้มีพระบรมราชโองการกำหนดวิทยฐานะผู้สำเร็จวิชาทหารขึ้นใน พ.ศ. 2497 พระบรมราชโองการนี้กำหนดให้ผู้สำเร็จวิชาทหารจากโรงเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้า โรงเรียนนายเรือและโรงเรียนนายเรืออากาศ ได้รับปริญญาทางวิทยาศาสตร์ เรียกว่า

⁴⁸โรงเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้า, ประวัติโรงเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้า, (กรุงเทพมหานคร : รร.จปร., 2510), หน้า 325.

วิทยาศาสตร์บัณฑิต โดยกำกับหาขบวนการเป็นวิทยาศาสตร์บัณฑิตของเหล่าใด สำหรับโรงเรียน
นายร้อยพระจุลจอมเกล้า กำหนดให้ชื่อกระยาว่า วทบ. (ทบ.) นอกจากนี้พระราชโองการ
ฉบับนี้ยังให้อำนาจแก่สภาการศึกษาวิชาทหารในการให้ปริญญาแก่ผู้สำเร็จการทหารก่อนวันไซ้
พระราชบัญญัติจากโรงเรียนนายร้อยทหารบก โรงเรียนเทคนิคทหารบก และโรงเรียนนายร้อย
พระจุลจอมเกล้า⁴⁹

พระราชบัญญัติตามพระราชโองการฉบับดังกล่าวนี้ จึงเป็นการประกาศยอมรับระบบ
การศึกษาของโรงเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้า ให้มีวิทยฐานะเท่าเทียมกับสถาบันในระดับอุดมศึกษา
ของรัฐ ดังนั้นเมื่อสำเร็จการศึกษานักเรียนนายร้อยจะได้รับพระราชทานกระบี่ และปริญญาบัตรไป
พร้อมกัน

การปรับปรุงหลักสูตรในระบบการศึกษาหลักสูตรเวสท์ปอยท์

หลังจากที่โรงเรียนนายร้อย จปร. ได้มีการปรับปรุงระบบการศึกษาในแบบโรงเรียน
นายร้อยเวสท์ปอยท์ เมื่อ พ.ศ. 2492 เป็นต้นมา การปรับปรุงหลักสูตรการศึกษาของโรงเรียน
นายร้อย จปร. ระหว่าง พ.ศ. 2492 - 2512 ไม่มีความสำคัญมากนัก เพราะการปรับปรุงใน
แต่ละครั้งเป็นการปรับปรุงในคนละระเบียบวิธีหรือการปรับปรุงเพิ่มเติมเนื้อหาวิชาทหารให้เหมาะสม
กับความต้องการของกองทัพภาค นโยบายกระทรวงกลาโหมประการหนึ่งที่มีผลกระทบคือโรงเรียน
นายร้อย จปร. ที่ควรกล่าวถึงคือ การตั้งโรงเรียนเตรียมทหาร ใน พ.ศ. 2500 ดังได้กล่าวมาแล้ว
ว่า ใน พ.ศ. 2481 โรงเรียนทหารได้จัดตั้งโรงเรียนเตรียมของเหล่าขึ้นตามนโยบายการศึกษาแห่ง
ชาติที่กำหนดให้สถาบันอุดมศึกษาทุกแห่งตั้งโรงเรียนเตรียมของสถาบันขึ้น ปรากฏว่าตั้งแต่ พ.ศ. 2494
ซึ่งเกิดกฎเกณฑ์ต้นขึ้น โลกของความแตกแยกในหมู่ทหารบกและทหารเรือ ความแตกแยกนี้เลยไปถึง
โรงเรียนเตรียมนายร้อย และโรงเรียนเตรียมนายเรือ ตลอดมาจนกระทั่งมีการตั้งโรงเรียนนาย
เรืออากาศและโรงเรียนเตรียมนายเรืออากาศขึ้น ความแตกแยกดังกล่าวก็ไม่มีที่ท่าว่าจะลดลง
จนหมดสุดซึ้ง ธีระรัชต์ จึงคิดหาทางแก้ไขโดยการรวมโรงเรียนเตรียมนายร้อย โรงเรียนเตรียม

⁴⁹พระบรมราชโองการ, "พระราชบัญญัติกำหนดวิทยฐานะผู้สำเร็จวิชาทหาร",
ลงวันที่ 24 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2497.

นายเรือและโรงเรียนเตรียมนายเรืออากาศ เขาเป็นโรงเรียนเดียวกัน เรียกว่า โรงเรียนเตรียมทหาร เมื่อ พ.ศ. 2500⁵⁰⁾ กำหนดให้ผู้ที่เข้าเป็นนักเรียนทหารทุกเหล่าจะต้องสอบเข้าศึกษาในโรงเรียนเตรียมทหารก่อนเป็นเวลา 2 ปี จึงจะแยกไปศึกษาตามโรงเรียนเหล่าต่าง ๆ การเปลี่ยนแปลงนี้ทำให้โรงเรียนนายร้อย จปร. ไม่ต้องจัดการศึกษาในระดับเตรียมอุดมอีกต่อไป การรับบุคคลเข้าเป็นนักเรียนนายร้อยจึงรับต่อจากโรงเรียนเตรียมทหาร ต่อมาในปี พ.ศ. 2523 ได้มีความเปลี่ยนแปลงอีกครั้งหนึ่งเพื่อให้สอดคล้องกับแผนการศึกษาแห่งชาติ ฉบับ 2520 ซึ่งเปลี่ยนระบบการศึกษาเป็นระบบ 6-3-3 ซึ่งก่อให้เกิดความลักลั่นในการที่โรงเรียนเตรียมทหารจะรับนักเรียนที่เรียนจบชั้นมัธยม 4 มาศึกษาต่อในโรงเรียนเตรียมทหาร จึงมีทางเลือกสองทาง คือ การเพิ่มโรงเรียนเตรียมทหารเป็น 3 ปี โดยรับนักเรียนที่สำเร็จการศึกษาชั้นมัธยม 3 มาศึกษาต่อหรือยุบโรงเรียนเตรียมทหาร ทางออกในหนทางแรกนั้นจะต้องสิ้นเปลืองงบประมาณของกระทรวงกลาโหมเป็นอันมาก และจะทำให้การศึกษาสายอาชีพทหารเนิ่นนานถึง 8 ปี ซึ่งจะก่อให้เกิดผลทางจิตใจของนักเรียนทหารในที่สุดกระทรวงกลาโหมจึงได้ขอยุติโดยการยกเลิกการศึกษาในระดับเตรียมอุดมของทหาร แต่ไม่ยุบเลิกโรงเรียนเตรียมทหาร โดยให้นักเรียนทหารทุกเหล่าต้องศึกษารวมกันในชั้นปีที่ 1 โดยโรงเรียนเตรียมทหารเป็นผู้ดำเนินการ เมื่อชั้นปีที่ 2 จึงแยกไปศึกษาตามโรงเรียนเหล่า ปัจจุบันโรงเรียนนายร้อย จปร. จึงรับภาระการให้การศึกษาแก่นักเรียนนายร้อยเพียง 4 ชั้นปีคือ ตั้งแต่ชั้นปีที่ 2 ถึงชั้นปีที่ 5

การปรับปรุงหลักสูตรในระบบการศึกษาแบบเวสท์ปอยท์ที่สำคัญควรแก่การกล่าวถึงเพราะเป็นการปรับปรุงให้สอดคล้องกับนโยบายของกองทัพที่มีด้วยกัน 3 ครั้งคือ การปรับปรุงหลักสูตร พ.ศ. 2512 การปรับปรุงหลักสูตร พ.ศ. 2518 และการปรับปรุงหลักสูตร พ.ศ. 2522 นอกจากนี้ยังมีการแก้ไขหลักสูตร พ.ศ. 2522 เรียกว่า หลักสูตรปรับปรุง พ.ศ. 2522 แก้ไข พ.ศ. 2525

การปรับปรุงหลักสูตร พ.ศ. 2512

การปรับปรุงหลักสูตร พ.ศ. 2512 นั้นมีสาเหตุมาจากความจำเป็นทางการเมืองและการทหาร เนื่องจากใน พ.ศ. 2510 ประเทศไทยได้ส่งกำลังทหารไปร่วมรบกับฝ่ายโลกเสรี

⁵⁰ ภูซังค์ นิลขำ, พ.อ., "เตรียมทหาร 1 ปี สู้เป้าหมายของใคร" (กรุงเทพมหานคร : รร.บ.ศป., 2523) อัดสำเนา หน้า 2.

ในสงครามเวียคนามภายใต้การนำของประเทศสหรัฐอเมริกา และประเทศไทยได้ถอนกำลังออกจากสงครามเวียคนามใน พ.ศ. 2515 ก่อนที่ประเทศสหรัฐอเมริกาจะประกาศเลิกการสนับสนุนสงครามเวียคนามอย่างเด็ดขาดใน พ.ศ. 2518⁵¹ ดังนั้นในระหว่าง พ.ศ. 2510 ถึง พ.ศ. 2515 จึงเป็นระยะเวลาที่กองทัพกบฏของการกำลังพลในระดับสูงกับหมวดขึ้นไปเป็นจำนวนมาก เพื่อเข้าร่วมกับกองกำลังในสงครามเวียคนาม เพื่อสนองนโยบายดังกล่าวของรัฐบาล โรงเรียนนายร้อย จปร. จึงต้องปรับปรุงหลักสูตรการศึกษาใหม่เรียกว่า หลักสูตร พ.ศ. 2512 ทั้งนี้เพื่อผลิตกำลังพลให้ทันกับความต้องการของกองทัพกบฏ จุดมุ่งหมายหลักของการปรับปรุงหลักสูตร พ.ศ. 2512 ก็คือ การเร่งให้นักเรียนนายร้อยสำเร็จการศึกษาเป็นนายทหารได้ในระยะเวลาที่สั้นลง สำคัญในการปรับปรุงมีดังนี้คือ

1. หลักสูตรนี้แบ่งการศึกษาออกเป็น 2 ภาค ภาคที่ 1 ใช้เวลาศึกษา 3 ปี ในชั้นปีที่ 1 2 และ 3 ภาคที่ 2 ใช้เวลาศึกษา 2 ปี ในชั้นปีที่ 4 และ 5
2. กำหนดให้ผู้ที่สำเร็จการศึกษาภาคที่ 1 มีความรู้วิชาทหารขั้นพื้นฐานของทุกเหล่าทั้งในทางเทคนิคและทางยุทธวิธี อย่างเพียงพอที่จะปฏิบัติหน้าที่นายทหารในตำแหน่งสูงกับหมวดของเหล่าต่าง ๆ ในกองทัพกบฏ และมีความรู้ทางวิชาการพอสมควร ส่วนผู้ที่ศึกษาต่อจนสำเร็จการศึกษาในภาคที่ 2 ใหม่มีความรู้เพิ่มขึ้นถึงขั้นปริญญาตรีทางวิทยาศาสตร์⁵²
3. การวัดผลเพื่อคัดเลือกนักเรียนนายร้อยผู้มีสิทธิ์ศึกษาต่อในภาคที่ 2 นั้นกำหนดเกณฑ์ดังนี้คือ จะต้องเป็นผู้สอบได้คะแนนทางวิชาการตั้งแต่ร้อยละ 60 ขึ้นไปทุกวิชาในการศึกษาภาคที่ 1 ไม่เคยเรียนซ้ำชั้น และไม่มีความบกพร่องทางความประพฤติในภาคที่ 1 เลย ส่วนคะแนนทางวิชาทหารไม่นำมาคิดรวมด้วย⁵³
4. ผู้สำเร็จการศึกษาทั้งประเภทหลักสูตร 3 ปี และประเภทหลักสูตร 5 ปี จะได้รับพระราชทานยศเป็นว่าที่ร้อยตรีชั้น 1 เงินเดือน 850 บาท เช่นเดียวกัน ต่างกันที่ค่าวิชาคือ ผู้สำเร็จการศึกษาหลักสูตร 3 ปี จะได้ค่าวิชาเดือนละ 150 บาท ส่วนผู้สำเร็จการศึกษาหลักสูตร 5 ปี

⁵¹ เดวิด ฮาเลย์, เหลาหลา, พ.อ., "สถานการณ์โลกและข้อขัดแย้งระหว่างประเทศ,

(กรุงเทพมหานคร : แพร่พิทยา, 2520), หน้า 45

⁵² กองทัพบก, "ระเบียบกองทัพบกกว่าควย รร.จปร. พ.ศ. 2512", (กรุงเทพมหานคร: กองทัพบก, 2515)

⁵³ เรื่องเดียวกัน

จะได้อาชีวศึกษาเดือนละ 450 บาท⁵⁴

อย่างไรก็ตาม เกณฑ์ผลสัมฤทธิ์ศึกษาต่อในภาคที่ 2 ไม่สามารถใช้เป็นมาตรการใดอย่างเด็ดขาด เนื่องจากตามนโยบายกองทัพบกกำหนดให้นักเรียนนายร้อยสำเร็จการศึกษาภาคที่ 1 ร้อยละ 60 และมีสิทธิเรียนต่อในภาคที่ 2 ร้อยละ 40 ปรากฏว่าทุกปีการศึกษาจะมีนักเรียนนายร้อยมีสิทธิศึกษาต่อในภาคที่ 2 เกินกว่าร้อยละ 40 โรงเรียนนายร้อย จปร. จึงต้องใช้วิธีเรียงลำดับคะแนนและคัดเลือกไว้เพียงร้อยละ 40 ที่เหลือร้อยละ 60 จะต้องออกมารับราชการตามนโยบายกองทัพบก

หลักสูตรโรงเรียนนายร้อย จปร. พ.ศ. 2512 จึงเป็นหลักสูตรที่มุ่งเน้นทางด้านวิชาทหารและการฝึกวิชาทหารเป็นหลักในชั้นปีที่ 1 2 และ 3 ส่วนวิชาการนั้นให้เน้นหนักในชั้นปีที่ 4 และ 5 แต่ในหลักใหญ่ของทั้งระบบการศึกษาทางวิชาการ ระบบการศึกษาทางวิชาทหาร และระบบการอบรมคุณลักษณะทหาร ยังคงเดิม

การปรับปรุงหลักสูตร พ.ศ. 2518

การปรับปรุงหลักสูตรครั้งนี้ เป็นการปรับปรุงหลักสูตรอันเนื่องมาจากหลักสูตร พ.ศ. 2512 ซึ่งแบ่งการศึกษาออกเป็น 2 ภาคดังกล่าวแล้ว ต่อมาเมื่อสถานการณ์ทางการเมืองและการทหารเปลี่ยนแปลงไป โดยประเทศฝ่ายเสรีเลิกส่งกำลังไปรวมรบในสงครามเวียดนาม และประเทศสหรัฐอเมริกาได้ออนกำลังออกจากประเทศเวียดนามไปอย่างสิ้นเชิงใน พ.ศ. 2517 กองทัพบกจึงหมดความจำเป็นเร่งด่วนในความต้องการนายทหารในระดับผู้บังคับหมวดอีกต่อไป โรงเรียนนายร้อย จปร. จึงได้ปรับปรุงหลักสูตรขึ้นอีกครั้งหนึ่งใน พ.ศ. 2518 เพื่อให้สอดคล้องกับสถานการณ์บ้านเมืองและนโยบายกองทัพบก ซึ่งมีสาระสำคัญดังนี้

1. กำหนดให้นักเรียนนายร้อยทุกคน ศึกษาตลอดระยะเวลา 5 ชั้นปีไม่เร่งรัดให้นักเรียนนายร้อยส่วนหนึ่งสำเร็จการศึกษาออกมารับราชการในชั้นปีที่ 3 ดังเช่นหลักสูตร พ.ศ. 2512

⁵⁴ เรื่องเดียวกัน

2. ปรับปรุงเนื้อหาวิชาทางด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีให้ทันกับความ
ก้าวหน้าของวิทยาการโลก

3. นำระบบหน่วยกิตมาใช้เป็นครั้งแรก เพื่อให้สอดคล้องกับระบบสากล ซึ่ง
ทำให้การประสานงานระหว่างสถาบันอุดมศึกษาทั้งภายในประเทศและภายนอกประเทศมีความสอด-
คล้องขึ้น⁵⁵

การปรับปรุงหลักสูตร พ.ศ. 2518 นั้น เน้นไปที่การปรับปรุงวิชาการทางด้านวิทยาศาสตร์
และเทคโนโลยีเป็นหลัก ส่วนวิชาทหารนั้นใหม่ความรู้ในระดับผู้บังคับหมวดได้ ส่วนความรู้ในระดับ
ผู้บังคับกองร้อย ซึ่งเคยศึกษาก่อนสำเร็จการศึกษาในชั้นปีที่ 5 นั้น ให้ไปศึกษาเพิ่มเติมในโรงเรียน
เฉพาะเหล่าที่ตนสังกัด หลังจากสำเร็จการศึกษาจากโรงเรียนนายร้อย จปร. แล้ว ส่วนการฝึกอบรม
คุณลักษณะทหารคงใช้ระบบเวสท์ปอยท์ตามเดิม

การปรับปรุงหลักสูตรโรงเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้า พ.ศ. 2522

การปรับปรุงหลักสูตร พ.ศ. 2522 เป็นการปรับปรุงหลักสูตรการศึกษาของโรงเรียน
นายร้อยพระจุลจอมเกล้าให้สอดคล้องกับบทบาทในการพัฒนาประเทศของทหารตามที่รัฐธรรมนุญ พ.ศ.
2517 ครอบคลุมไว้ และเป็นการปฏิบัติตามนโยบายการศึกษาของกองทัพบก พ.ศ. 2521 ซึ่งกำหนด
ให้โรงเรียนนายร้อยปรับปรุงหลักสูตรการศึกษาให้สอดคล้องกับนโยบายการเมืองนำทหาร
(รายละเอียดดูที่ 2 วรรณคดีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง) เพื่อให้กองทัพกมมีบุคลากรในการปฏิบัติ
ภารกิจโดยตรงกับนโยบายดังกล่าว กองทัพบกจึงได้ออกคำสั่งเรื่องนโยบายการศึกษาของกองทัพบก
พ.ศ. 2522 - 2524 ซึ่งในส่วนของโรงเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้ามีดังนี้

1. ให้ปรับปรุงเรื่องปัจจัยแวดล้อม สถานที่และสิ่งอำนวยความสะดวก
2. ปรับปรุงระบบการฝึกอบรมคุณลักษณะทหาร ให้ผลิตนายทหารที่เพียบพร้อมด้วยลักษณะความ
เป็นผู้นำที่มีจิตสำนึกต่อหน้าที่และประชาชนเป็นส่วนใหญ่
3. ปรับปรุงด้านวิชาทหาร ให้ผลิตนายทหารที่มีความรู้ทั้งด้านวิชาทหารและด้านวิทยาการที่
เน้นหนักเฉพาะเหล่า

⁵⁵โรงเรียนนายร้อย จปร., "หลักสูตรการศึกษาของโรงเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้า
พ.ศ. 2522", (กรุงเทพมหานคร : รร. จปร., 2518) หน้า 1.

4. ปรับปรุงทางด้านวิชาการ ให้เท่าเทียมเป็นพิเศษในค่านิยมของวิชาที่ตรงและเกิดประโยชน์มากที่สุดต่อสายงานของแต่ละเหล่า รวมทั้งเนื้อหาวิชาที่จะอำนวยความสะดวกพันธกิจของ ทม. ในการใช้กำลังทหารเพื่อการพัฒนาประเทศ โดยเฉพาะในด้านเศรษฐกิจ การเกษตร ตลอดจนงานการเมืองและสังคม⁵⁶

จากคำสั่งกองทัพบกดังกล่าว โรงเรียนนายร้อย จปร. จึงได้รับนโยบายมาปฏิบัติ ดังนี้คือ ประการแรก การปรับปรุงปัจจัยแวดล้อมและสถานที่โรงเรียนนายร้อยได้จัดทำโครงการย้ายสถานที่ตั้งโรงเรียนแห่งใหม่ และได้รับอนุมัติโครงการก่อสร้างตามผลการประชุมคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ 29 เมษายน 2523 ในวงเงินงบประมาณ 1,623.4 ล้านบาท โดยใช้สถานที่ก่อสร้างบริเวณเขาตะไทรงาม อ.เมือง/บ้านนา จ.นครนายก โครงการนี้พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ได้เสด็จพระราชดำเนินทรงวางศิลาฤกษ์ เมื่อวันที่ 5 สิงหาคม 2524⁵⁷ การย้ายสถานศึกษาจากถนนราชดำเนินนอกไปยังสถานที่ใหม่ กำหนดไว้ในปีการศึกษา 2529 การย้ายสถานที่ตั้งจะช่วยแก้ปัญหาเรื่องความแออัดที่สถานศึกษาตลอดจนที่พักของนักเรียนนายร้อย และทำให้ส่วนกองบัญชาการและส่วนการศึกษาไม่แยกเป็นสองแห่งดังปัจจุบัน⁵⁸ นอกจากนี้ อุปกรณ์อำนวยความสะดวกทั้งด้านการศึกษาและการศึกษาก็จะมีความพร้อมมากขึ้น

ส่วนการปรับปรุงระบบการศึกษาให้สอดคล้องกับพันธกิจในการพัฒนาประเทศนั้น โรงเรียนนายร้อย จปร. จึงได้ปรับปรุงหลักสูตรการศึกษาอีกครั้งหนึ่งเรียกว่า หลักสูตรการศึกษา รร.จปร. พ.ศ.2522 การปรับปรุงหลักสูตรใหม่นี้ก็เช่นเดียวกับการปรับปรุงหลักสูตรอื่นภายหลัง

⁵⁶ กองทัพบก, "คำสั่งกองทัพบกที่ 498/2521 เรื่อง "นโยบายการศึกษาของกองทัพบก พ.ศ.2522 - 2524", (พิมพ์ที่ดัด), หน้า 3.

⁵⁷ โรงเรียนนายร้อย จปร., พระราชพิธีวางศิลาฤกษ์ โรงเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้า 5 สิงหาคม 2524, (กรุงเทพมหานคร : รร.จปร., 2524), หน้า 18

⁵⁸ ปัจจุบันโรงเรียนนายร้อย จปร. แยกเป็น 2 แห่ง กองบัญชาการและที่ฝึกที่หนึ่งของนักเรียนตั้งอยู่ตรงข้ามสนามมวยราชดำเนิน ส่วนการศึกษาตั้งอยู่ตรงข้ามกระทรวงศึกษาธิการ นักเรียนนายร้อยจะต้องเดินแถวข้ามไปมาระหว่างสองแห่งซึ่งก่อให้เกิดปัญหาการจราจรติดขัดอยู่เสมอ

การนำระบบการศึกษาแบบโรงเรียนนายร้อยเวสท์ปอยท์เข้ามาใช้ คือ เป็นการปรับปรุงที่เน้นหนักทางด้านวิชาการ ส่วนระบบการฝึกอบรมคุณลักษณะทหารและการศึกษาวิชาทหารไม่มีการเปลี่ยนแปลงที่เห็นได้ชัด ลักษณะเด่นของหลักสูตรคือ การจัดการศึกษาทางวิชาการให้ตรงกับเหล่าที่นักเรียนนายร้อยจะเลือกรับราชการทั้งที่ระบุไว้ในคำสั่ง เหล่าที่นักเรียนนายร้อยจะสังกัดมีอยู่ 9 เหล่าคือ เหล่าราบ เหล่าม้า เหล่าปืนใหญ่ เหล่าช่าง เหล่าสื่อสาร เหล่าสรรพาวุธ เหล่าขนส่ง เหล่าพลาธิการ และเหล่าสารวัตร แต่ละเหล่าจะมีสายงานที่แตกต่างกัน การผลิตกำลังผลเพื่อบรรจุในเหล่าต่าง ๆ จึงควรจะต้องจัดหลักสูตรการศึกษาในส่วนที่เน้นหนักให้แตกต่างกันบ้าง หลักสูตรโรงเรียนนายร้อย จปร. พ.ศ. 2522 สรุปสาระสำคัญได้ดังนี้

1. การศึกษาในชั้นปีที่ 1 2 และ 3 เป็นการศึกษาวิชาพื้นฐาน ซึ่งจะศึกษาเหมือนกันทุกคน ในชั้นปีที่ 2 และ 3 จะเน้นหนักในวิชาทหาร เพื่อให้สามารถสำเร็จเป็นนายทหารที่ทำหน้าที่ผู้บังคับหมวดทหารราบได้ หากทางราชการมีความจำเป็น

2. การศึกษาในชั้นปีที่ 4 และ 5 จะแยกการศึกษาทางวิชาการออกเป็น 5 กลุ่ม ดังนี้

กลุ่ม 1 จะเป็นกลุ่มที่ศึกษาเน้นหนักในวิชาสาขาสังคมศาสตร์และวิทยาศาสตร์ทั่วไป ผู้ที่ศึกษาในกลุ่มนี้มีโอกาสเลือกเหล่าราบ เหล่าสารวัตรทหาร เหล่าขนส่ง และเหล่าพลาธิการ

กลุ่มที่ 2 จะศึกษาเน้นหนักในสาขาวิชาวิศวกรรมสรรพาวุธและวิศวกรรมเครื่องกล ผู้ที่ศึกษาในกลุ่มนี้มีโอกาสเลือกเหล่าม้า เหล่าปืนใหญ่ และเหล่าสรรพาวุธ

กลุ่มที่ 3 จะศึกษาเน้นหนักในสาขาวิศวกรรมโยธา ผู้ที่ศึกษากลุ่มนี้จะเลือกเหล่าช่าง

กลุ่มที่ 4 จะศึกษาเน้นหนักในสาขาวิศวกรรมไฟฟ้า ผู้ที่ศึกษากลุ่มนี้จะเลือกเหล่าสื่อสาร

กลุ่มที่ 5 จะศึกษาเน้นหนักในสาขาวิศวกรรมแผนที่ ผู้ที่ศึกษากลุ่มนี้จะเลือกเหล่าแผนที่

สำหรับกลุ่ม 1 และกลุ่ม 2 สามารถเลือกเหล่าข้ามกลุ่มใดหากเลือกศึกษาวิชาเลือกข้ามกลุ่ม เช่น นักเรียนนายร้อยที่เลือกศึกษาในกลุ่ม 2 หากเลือกศึกษาวิชาเลือก 5 วิชาในกลุ่มของวิชาสังคมศาสตร์ก็สามารถเลือกเหล่าทหารราบได้เป็นคน แต่กลุ่ม 3 กลุ่ม 4 และกลุ่ม 5 เป็นกลุ่มวิชาเทคนิคเฉพาะไม่สามารถเลือกเหล่าข้ามกลุ่มใด

การปรับปรุงหลักสูตรโรงเรียนนายร้อย จปร. พ.ศ.2522 นอกจากสาระสำคัญของการจัดแยกกลุ่มศึกษาตามเหล่าแล้ว ยังได้เพิ่มวิชาใหม่ขึ้นอีกหลายวิชา เช่น วิชาความมั่นคงแห่งชาติ วิชาการพูดในที่ชุมชน วิชาการพัฒนาเศรษฐกิจ วิชาโปรแกรมคอมพิวเตอร์ วิชาแขนงวิศวกรรมหลายแขนง วิชาฟิสิกส์และเคมีประยุกต์ เป็นต้น

ต่อมาเมื่อระบบการศึกษาชาติเปลี่ยนมาเป็นระบบ 6 3 3 กระทรวงกลาโหมจึงได้เปลี่ยนระเบียบการศึกษาของโรงเรียนเตรียมทหารจากการรับนักเรียนที่สำเร็จการศึกษาชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ตามระบบการศึกษาเก่ามาเป็นการรับนักเรียนที่สำเร็จการศึกษาชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ตามระบบการศึกษาใหม่ ดังนั้นการศึกษาของโรงเรียนเตรียมทหารจึงเป็นการศึกษาชั้นปีที่ 1 ของโรงเรียนเหล่าต่าง ๆ ส่วนโรงเรียนเหล่าต่าง ๆ คือ โรงเรียนนายร้อย จปร. โรงเรียนนายเรือ โรงเรียนนายเรืออากาศ และโรงเรียนนายร้อยตำรวจ จึงลดการศึกษาลงเหลือ 4 ชั้นปี โรงเรียนนายร้อย จปร. จึงได้ปรับปรุงหลักสูตรการศึกษาใหม่อีกครั้งเรียกว่า หลักสูตร พ.ศ.2522 ปรับปรุง พ.ศ.2525 แต่การปรับปรุงครั้งนี้ไม่มีการเปลี่ยนแปลงนอกจากปรับวิชาหลงตัวในการศึกษา 4 ชั้นปี เท่านั้น ระบบการศึกษาตามหลักสูตรปรับปรุง พ.ศ.2525 จะโคกกล่าวถึงในหัวข้อต่อไป

ระบบการศึกษาของโรงเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้าตามหลักสูตรปรับปรุง พ.ศ.2522 แกไข พ.ศ. 2525 กับการผลิตนายทหารเพื่องานพัฒนาชุมชน

งานพัฒนาชุมชนเป็นงานพัฒนาความถึกความสามารถของประชาชนในชนบทในการทำงานร่วมกันระหว่างเจ้าหน้าที่ของรัฐบาลกับประชาชนและระหว่างประชาชนด้วยกันเอง เพื่อปรับปรุงตนเองและชุมชนไปสู่ความเจริญก้าวหน้าทั้งทางด้านเศรษฐกิจ สังคม การศึกษา อนามัย และ

ชนธรรมนิยมประเพณี วัฒนธรรม อันจะนำไปสู่ความเจริญมั่นคงในการปกครองตามระบอบประชาธิปไตย⁶⁰ งานพัฒนาชุมชนจึงเป็นงานที่มุ่งพัฒนาความคิดจิตใจประชาชนให้ เป็นไปในทางที่ถูก มุ่งเปลี่ยนทัศนคติ ทักษะ สร้างค่านิยมให้สนใจและยอมรับในวิชาการแผนใหม่ให้นำมาใช้ ในการดำรงชีวิต ในขณะที่เดียวกันก็มุ่งพัฒนาทักษะและความรู้ในการประกอบอาชีพ ตามหลักวิชาการแผนใหม่ เพื่อให้ประชาชนเข้าใจและนำมาใช้ในการประกอบอาชีพเช่น การผลิต การจำหน่าย และการจัดการต่าง ๆ โดยฝึกให้ทำเนิงานในรูปกลุ่มอาชีพต่าง ๆ ตามแบบประชาธิปไตยโดยตั้ง เป้าหมายไว้ว่าในที่สุดประชาชนจะพึ่งตนเองได้ งานพัฒนาชุมชนจึงเป็นงานที่ปฏิบัติจะต้องทำงาน กลุกกลัดกับประชาชนอย่างใกล้ชิด เพื่อเป็นผู้คอยกระตุ้นช่วยเหลือชาวบ้านค้นคว้าเกิดความปรารถนาที่จะอยู่ดีกินดีและร่วมมือร่วมใจกันปรับปรุงตนเองรวมทั้งครอบครัวของตน เพราะนอกจากพยายาม ส่งเสริมให้ชาวบ้านสร้างสรรค์สิ่งต่าง ๆ ทางวัตถุแล้วยังต้องพยายามเปลี่ยนแปลงในทางจิตใจและ ทัศนคติท่าทีของชาวบ้านเสียใหม่คือ ให้อำนาจช่วยตนเอง รู้จักร่วมมือร่วมใจกันทำงาน ปรีกษาหรือ ยอมรับความเห็นของคนส่วนมากอันเป็นรากฐานของการปกครองแบบประชาธิปไตยอย่างแท้จริง⁶¹ ดังนั้นผู้ที่ปฏิบัติงานพัฒนาชุมชนจึงต้องอาศัยการบูรณาการจากหลายสาขาวิชาการ และเป็นงานที่ต้อง อาศัยการทุ่มเทกำลังกายและกำลังใจเป็นอย่างสูง ในการสัมมนาทางวิชาการเรื่อง "ลักษณะการ ปฏิบัติงานสังคมสงเคราะห์ในชุมชนชนบท" ณ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ เมื่อวันที่ 24 มีนาคม 2524 โดยมีผู้ให้แนวคิดเกี่ยวกับคุณสมบัติของบุคลากรในงานพัฒนาชุมชนไว้หลายท่านด้วยกัน ซึ่งสรุป ได้ว่าบุคลากรในงานพัฒนาชุมชนควรจะต้องเป็นผู้ที่มีคุณสมบัติ 3 ประการ ประกอบกันคือ ความรู้ ทักษะ และทัศนคติ ดังนี้คือ

1: ความรู้ บุคลากรในงานพัฒนาชุมชนจะต้องมีความรู้ด้านการเกษตร เศรษฐศาสตร์ สังคมวิทยา สาธารณสุขศาสตร์เบื้องต้น และความรู้ด้านการพัฒนาชุมชน รวมทั้งต้องศึกษาให้เข้า

⁶⁰ ส่วนนี้ ทองนพ, "โครงการพัฒนาชนบท" ในรายงานการสัมมนาเรื่อง ลักษณะ การปฏิบัติงานสังคมสงเคราะห์ในชุมชนชนบท หน้า 47. นันทนีย์ ไชยสุต, บรรณาธิการ (กรุงเทพมหานคร : ธรรมศาสตร์, 2524)

⁶¹ เสถียร เหลืองอราม, ความสัมพันธ์ระหว่างการพัฒนาเศรษฐกิจและการพัฒนาชุมชน (กรุงเทพมหานคร : แพรวพิทยา, 2518) หน้า 177.

ถึงนโยบายของรัฐบาลเกี่ยวกับการพัฒนาชนบทเพื่อเป็นประโยชน์ในการประสานงานกับหน่วยราชการ

2. ทักษะ บุคลากรในงานพัฒนาชุมชนจะต้องมีศิลปะในการถ่ายทอดความรู้ มีทักษะในการแยกแยะและวิเคราะห์ปัญหาต้องใช้ข้อมูลเป็นและมีทักษะในการเรียนรู้

3. ทศนคติ บุคลากรในงานพัฒนาชุมชนจะต้องมีทัศนคติที่ดีต่อชนบทไทยโดยต้องศรัทธาและเชื่อมั่นในชาวนาน ต้องเป็นคนใจกว้างยอมรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น ยอมรับข้อบกพร่องและพยายามแก้ไข ต้องไม่ใจร้อน รู้จักประสานประโยชน์และมองโลกในแง่ดี

นอกจากนี้ เสถียร เหลืองอราม ยังได้กล่าวถึงคุณลักษณะพิเศษของบุคลากรในงานพัฒนาชุมชนไว้ดังนี้

1. จะต้องสามารถเข้ากับประชาชนทั่ว ๆ ไปได้
2. จะต้องมีความรู้ในเรื่องของการดำรงวิถีชีวิตของชาวนานได้เป็นอย่างดี
3. จะต้องเห็นใจเมื่อชาวนานมีความตั้งใจหรือหวังอย่างใดอย่างหนึ่ง
4. จะต้องมีความรู้สึกศรัทธาอย่างจริงใจที่จะช่วยชาวนานเหล่านั้น
5. จะต้องเป็นมิตรกับชาวนาน คลุกคลีอยู่กับชาวนาน เห็นอกเห็นใจชาวนาน
6. จะต้องให้ชาวนานมีส่วนร่วมในการดำเนินงานกันแต่ละอย่างนั้น ๆ ด้วย⁶²

จากคุณสมบัติดังกล่าวจึงเห็นได้ว่าบุคลากรในงานพัฒนาชุมชนนั้น นอกจากด้านความรู้แล้วจะต้องทุ่มเททั้งกำลังกาย กำลังใจ จึงต้องอาศัยความอดทนทั้งทางร่างกายและจิตใจเป็นอย่างสูง โดยเฉพาะอย่างยิ่งงานพัฒนาชุมชนของทหารนั้นเป็นการปฏิบัติงานในพื้นที่อันตราย ซึ่งผู้ปฏิบัติงานจะต้องต่อสู้กับทั้งปัญหาพื้นฐานของชนบททั่วไปคือ ปัญหาทางเศรษฐกิจ ปัญหาทางการศึกษา และปัญหาการอนามัยแล้ว ผู้ปฏิบัติจะต้องเผชิญกับปัญหาอุทกภัยทางกลารเมืองของประชาชนในพื้นที่ดังกล่าว จึงต้องเป็นผู้ที่มีความรู้ความชำนาญทั้งในด้านการพัฒนาชุมชนและด้านยุทธการทางทหาร ดังนั้นเมื่อทหารต้องวิวัฒนาการในการพัฒนาประเทศ โดยเฉพาะในพื้นที่ล่อแหลมดังกล่าวจึงจะวิเคราะห์ว่าระบบการศึกษาของโรงเรียนนายร้อย จปร. จะสามารถผลิตบุคลากรในงานพัฒนาชุมชนได้หรือไม่ โดยจะแยกศึกษาที่ละระบบคือ ระบบการศึกษาทางวิชาการ ระบบการศึกษาทางวิชาทหารและระบบการฝึกอบรมคุณลักษณะทหาร ดังนี้

⁶² เรื่องเดียวกัน. หน้า 182.

1. ระบบการศึกษาทางวิชาการ

การให้การศึกษาทางวิชาการของโรงเรียนนายร้อย จปร. เป็นหน้าที่ของส่วนการศึกษา โดยมีความมุ่งหมายให้นักเรียนนายร้อยมีความรู้พื้นฐานโดยกว้างขวางในค่านวิทยาศาสตร์ วิศวกรรมศาสตร์ มนุษยศาสตร์ และสังคมศาสตร์ และขณะเดียวกันให้ความรู้เน้นหนักในสาขาวิชาที่เป็นประโยชน์ต่อการปฏิบัติงานในเหล่าที่บรรจุอย่างมีประสิทธิภาพทั้งสามารถศึกษาต่อในระดับสูงได้เมื่อทางราชการต้องการ⁶³ ส่วนการศึกษาแบ่งออกเป็น 10 กองวิชา เพื่อรับผิดชอบการให้การศึกษาในแต่ละสาขาวิชาโดยสรุปได้ดังนี้

1.1 กองวิชาคณิตศาสตร์ มีหน้าที่ให้การศึกษาทางค่านคณิตศาสตร์ทั้งคณิตศาสตร์พื้นฐานและคณิตศาสตร์ขั้นสูง

1.2 กองวิชาฟิสิกส์ มีหน้าที่ให้การศึกษาวิชาฟิสิกส์พื้นฐาน ฟิสิกส์ประยุกต์และฟิสิกส์ขั้นสูง เพื่อให้ทันกับวิทยาศาสตร์สมัยใหม่ของอาวุธ

1.3 กองวิชาเคมี มีหน้าที่ให้การศึกษาเกี่ยวกับวิชาเคมีเบื้องต้น วิชาเคมีที่จะนำไปใช้ในชีวิตรประจำวัน และวิชาเคมีที่จะนำไปใช้ให้สอดคล้องกับเหล่าต่าง ๆ

1.4 กองวิชาวิศวกรรมไฟฟ้า มีหน้าที่ให้การศึกษาเกี่ยวกับวิชาไฟฟ้าและอิเล็กทรอนิกส์เบื้องต้น ให้การศึกษาเกี่ยวกับวิชาไฟฟ้าและอิเล็กทรอนิกส์ที่สอดคล้องตามเหล่าต่าง ๆ และให้การศึกษาแก่นักเรียนนายร้อยที่จะเลือกเหล่าสื่อสาร

1.5 กองวิชาวิศวกรรมโยธา มีหน้าที่ให้การศึกษาวิชาวิศวกรรมโยธาเบื้องต้น และให้การศึกษาแก่นักเรียนนายร้อยที่จะเลือกเหล่าช่างอย่างเพียงพอที่จะสำเร็จเป็นนายทหารเหล่าช่างเพื่อพัฒนาประเทศได้อย่างมีประสิทธิภาพ

1.6 กองวิชาวิศวกรรมเครื่องกล มีหน้าที่ให้การศึกษาเกี่ยวกับการทำงานของเครื่องยนต์มาตรฐานที่ใช้ในกองทัพกลลอกจนเครื่องมือทั่ว ๆ ไป ในการศึกษาวิชาต่าง ๆ ที่เป็นพื้นฐานทางวิศวกรรมเครื่องกล

⁶³โรงเรียนนายร้อย จปร., หลักสูตรการศึกษา รร.จปร., พ.ศ.2525,
(กรุงเทพมหานคร : รร.จปร., (2522), หน้า 12.

1.7 กองวิชาวิศวกรรมสัรพาวุธและประวัติศาสตร์การสงคราม มีหน้าที่ให้การศึกษาวิชวิศวกรรมสัรพาวุธพื้นฐานที่จำเป็นต่อทุกเหล่าและวิชาประวัติศาสตร์สงคราม และให้การศึกษานักเรียนที่พิเศษแก่นักเรียนนายร้อยที่จะเลือกเหล่าสัรพาวุธและปืนใหญ่

1.8 กองวิชากฎหมายและสังคมศาสตร์ มีหน้าที่ให้การศึกษาวิชกฎหมายทั้งกฎหมายทั่วไปและกฎหมายทหาร กับวิชาสังคมศาสตร์แขนงต่าง ๆ คือ ประวัติศาสตร์ เศรษฐศาสตร์ การปกครอง ความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ และรัฐประศาสนศาสตร์ เพื่อให้เป็นรากฐานความรู้อันสำคัญและจำเป็นสำหรับผู้ที่จะเป็นผู้นำและผู้บังคับบัญชาทหารต่อไป กองวิชากฎหมาย และสังคมศาสตร์จะเป็นผู้ให้การศึกษานักเรียนนายร้อยที่จะเลือกเหล่าราบ พลา และสัรวัตร

1.9 กองวิชาอักษรศาสตร์ มีหน้าที่ให้การศึกษาวิชภาษาไทย และวิชาการศึกษาในที่ชุมชน รวมทั้งวิชาวรรณคดีไทย ทางด้านภาษาต่างประเทศมีวิชาภาษาอังกฤษเป็นหลัก และวิชาภาษาฝรั่งเศสและภาษาเยอรมันเป็นวิชาเลือก

1.10 กองวิชาสุขศาสตร์ มีหน้าที่ให้การศึกษเกี่ยวกับหลักการสำคัญของวิชาสุขศาสตร์ เวชกรรมป้องกันทหาร การปฐมพยาบาล บริการแพทย์ในยามปกติและในสนาม การฝึกวิชาสุขศาสตร์ และการปฐมพยาบาลในหน่วยทหาร และให้ความรู้เกี่ยวกับการวางแผนครอบครัว⁶⁴

ตามหลักสูตรปรับปรุง พ.ศ. 2522 แก้ไข พ.ศ. 2525 โรงเรียนนายร้อย จปร. ได้เพิ่มเติมวิชาในกองวิชาต่าง ๆ ให้เอื้ออำนวยต่อการพัฒนาชุมชนในสามลักษณะ ลักษณะแรกเป็นการเพิ่มเติมวิชาที่จำเป็นต่องานพัฒนาชุมชนโดยตรงให้แก่ผู้ที่เลือกศึกษาในกลุ่มที่ 1 ได้แก่ วิชาสังคมวิทยาและมนุษยวิทยา วิชาการศึกษาเศรษฐกิจในกองวิชาสังคมศาสตร์ และวิชาการพูดในที่ชุมชนของกองวิชาอักษรศาสตร์ ลักษณะที่สองคือการเพิ่มเติมเนื้อหาในวิชาบังคับให้สามารถนำไปประยุกต์ใช้กับงานพัฒนาชุมชนได้ ซึ่งการปรับปรุงในลักษณะนี้ส่วนใหญ่เป็นการปรับปรุงในกองวิชาด้านวิทยาศาสตร์และวิศวกรรมศาสตร์ เช่น ปรับปรุงเนื้อหาในวิชาทางด้านวิศวกรรมโยธา ให้นักเรียนนายร้อยสามารถนำไปใช้ในการพัฒนาด้านวัตถุ เช่น การสร้างถนน การสร้าง

สิ่งก่อสร้างเพื่อการชลประทาน ฯลฯ เป็นต้น หรือการปรับปรุงเนื้อหาในวิชาเคมีให้นักเรียนนายร้อยสามารถนำไปประยุกต์ในการปฏิบัติงานพัฒนาชุมชน เช่น การใช้ปุ๋ย การผลิตปุ๋ย การใช้ทำยาเคมีในการปราบปรามศัตรูพืช การเพาะเห็ดฟาง การผลิตอาหารเสริมโปรตีน ฯลฯ เป็นต้น ลักษณะที่สามคือ การเปิดวิชาเลือกเสรีขึ้นในกองวิชาต่าง ๆ ทำให้ให้นักเรียนนายร้อยที่สนใจในด้านการพัฒนาชุมชน ได้มีโอกาสศึกษาเพิ่มเติมมากยิ่งขึ้น เช่น การเปิดวิชาการพัฒนาชุมชนเป็นวิชาเลือกเสรี ในกองวิชาสังคมศาสตร์ การเปิดวิชาเคมีประยุกต์เป็นวิชาเลือกเสรีในกองวิชาเคมี และการเปิดวิชาวิศวกรรมแหล่งน้ำเป็นวิชาเลือกในกองวิชาวิศวกรรมโยธา เป็นต้น

ในหลักสูตรปรับปรุง พ.ศ.2522 แก้ไข พ.ศ.2525 ได้แบ่งประเภทวิชาไว้ดังนี้

วิชาพื้นฐาน หมายถึงวิชาต่าง ๆ ที่บรรจุไว้ในหลักสูตรการศึกษาในชั้นปีที่ 2 และปีที่ 3 ซึ่งเป็นวิชาซึ่งนักเรียนนายร้อยจะต้องศึกษาเหมือนกันหมด เพื่อเป็นวิชาพื้นฐานสำหรับศึกษาในชั้นปีที่ 4 และปีที่ 5

วิชาเฉพาะกลุ่ม หมายถึง วิชาที่ศึกษาเฉพาะในแต่ละกลุ่ม ในชั้นปีที่ 4 และชั้นปีที่ 5 ซึ่งแยกการศึกษาออกเป็น 4 กลุ่มตามลักษณะของเหล่า การศึกษาในชั้นปีที่ 4 และปีที่ 5 นอกจากวิชาเฉพาะกลุ่มแล้ว ยังมีวิชาการรวม วิชาเน้นหนัก และวิชาประกอบ วิชาการรวม หมายถึง วิชาที่นักเรียนนายร้อยชั้นปีที่ 4 ปีที่ 5 จะต้องศึกษาเหมือนกันหมดทุกกลุ่ม วิชาเน้นหนัก หมายถึง วิชาที่มีเนื้อหาที่เป็นประโยชน์โดยตรงต่อเหล่า ซึ่งจะเน้นหนักไปในสาขาวิชาใดวิชาหนึ่ง โดยเฉพาะวิชาประกอบ หมายถึง วิชาในสาขาอื่น ๆ ที่บรรจุให้แต่ละกลุ่มได้ศึกษาด้วย เพื่อเสริมความรู้ให้กว้างขวาง

วิชาเลือก หมายถึง วิชาที่นักเรียนนายร้อยมีสิทธิเลือกศึกษาได้ตามความถนัดในชั้นปีที่ 4 และปีที่ 5 โดยตามหลักสูตรเปิดโอกาสให้เลือกศึกษาได้ 5 วิชาจากทุกสาขาที่กองวิชาเปิดให้เป็นวิชาเลือก

การศึกษาทางวิชาการนั้นในชั้นปีที่ 2 และปีที่ 3 จะศึกษาวิชาพื้นฐานเหมือนกันหมดทุกคน เมื่อขึ้นชั้นปีที่ 4 และปีที่ 5 จะแยกกลุ่มศึกษาตามความสมัครใจโดยมีสิทธิเลือก

ตามลำดับคะแนน กลุ่ม 1 จะเป็นกลุ่มที่ศึกษาหนักทางด้านสังคมศาสตร์ โดยกำหนดวิชาที่จะต้องศึกษาดังนี้

ชั้นปีที่ 4 ภาคแรก กฎหมาย 2 มนุษยวิทยาและสังคมวิทยา การพูดในที่
ชุมชน ประวัติศาสตร์การสงคราม และวิชาทหาร

ภาคหลัง การปกครองไทยและการปกครองเปรียบเทียบเศรษฐกิจ
ประเทศไทย การบริหารองค์การ วิชาเลือก 1 การนำและครุฑหาร 2 สุขศาสตร์ 3 และ
วิชาทหาร

ชั้นปีที่ 5 ภาคแรก การบริการงานบุคคล การพัฒนาเศรษฐกิจ การคลัง
วิชาเลือก 2 วิชาเลือก 3 อุดมการณ์ทางการเมืองและวิชาทหาร

ภาคหลัง ความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ นโยบายและการวางแผน
การเมืองและการปกครองเอเชียอาคเนย์ วิชาเลือก 4 วิชาเลือก 5 ความมั่นคงของชาติ
และวิชาทหาร

จึงเห็นได้ว่าหลักสูตรทางวิชาการสำหรับนักเรียนนายร้อย กลุ่ม 1 มีวิชาซึ่งจำเป็น
สำหรับบุคลากรในงานพัฒนาชุมชนเกือบครบถ้วนคือ วิชามนุษยวิทยาและสังคมวิทยา การพูดในที่
ชุมชนเศรษฐกิจประเทศไทย สุขศาสตร์ 3 และการพัฒนาเศรษฐกิจ ส่วนวิชาการพัฒนาชุมชน
โดยตรงนั้น ในหลักสูตรปรับปรุง พ.ศ. 2525 มิได้บรรจุไว้เป็นวิชาบังคับกับกลุ่ม 1 แต่จัดเป็น
วิชาเลือกเสรี ดังนั้น จึงมีเฉพาะนักเรียนนายร้อยชั้นปีที่ 4 กลุ่ม 1 ในปีการศึกษา 2525
ถึง 2528 รวม 4 รุ่นเท่านั้นที่ได้ศึกษาเนื้อหาวิชาการพัฒนาชุมชนเป็นวิชาบังคับแทนวิชา
มนุษยวิทยาและสังคมวิทยา ทั้งนี้เนื่องจากการปรับปรุงหลักสูตร 2525 ทำให้มีการเปลี่ยนแปลง
วิชาให้เหมาะสมในแต่ละชั้นปี นักเรียนนายร้อยทั้งสี่รุ่นนี้ได้ศึกษาวิชามนุษยวิทยาและสังคมวิทยา
มาแล้วในชั้นปีที่ 4 จึงได้จัดให้ศึกษาเนื้อหาทางการพัฒนาชุมชน จนกระทั่งปีการศึกษา 2529
จึงกลับมาศึกษาวิชามนุษยวิทยาและสังคมวิทยาตามเดิมเนื่องจากนักเรียนที่จะขึ้นชั้นปีที่ 4 ในปี
การศึกษา 2525 ยังมิได้ศึกษาวิชามนุษยวิทยาและสังคมวิทยามาก่อน นอกจากวิชาเฉพาะ
กลุ่มแล้ว ยังมีวิชาเลือกอีก 5 วิชา ซึ่งกองวิชาทางวิทยาศาสตร์และวิศวกรรมศาสตร์ได้เปิด
วิชาเลือกในลักษณะของวิชาที่สามารถนำไปประยุกต์ใช้ในงานพัฒนาชุมชนได้ เช่น กองวิชา

เคมีได้เปิดวิชาเคมีประยุกต์ ซึ่งเนื้อหาวิชาจะศึกษาเรื่องการปรุงแต่งน้ำมันเชื้อเพลิงชนิดต่าง ๆ ซึ่งสามารถนำไปใช้ในเรื่องการผลิตก๊าซเชื้อเพลิงจากมูลสัตว์ การเคลื่อนที่ของเครื่องเคลื่อนดินเผา การเตรียมปุ๋ยวิทยาศาสตร์ และปุ๋ยธรรมชาติที่มีอยู่ตามพื้นเมือง การใช้ยาฆ่าแมลงที่ถูกหลัก⁶⁵ เป็นต้น นอกจากนี้วิชาเลือกในกองวิชาวิศวกรรมโยธามีหลายวิชาที่มีประโยชน์ในการนำไปใช้ในงานพัฒนาชุมชน เช่น วิชาวิศวกรรมแหล่งน้ำ วิศวกรรมชลประทาน หลักเบื้องต้นของวิชาวิศวกรรมสุขาภิบาล เป็นต้น

จึงเห็นได้ว่าระบบการศึกษาทางวิชาการของโรงเรียนนายร้อย จปร. ตามหลักสูตรปรับปรุง พ.ศ. 2525 เป็นระบบการศึกษาที่ยังคงเน้นหนักในด้านวิทยาศาสตร์และวิศวกรรมศาสตร์อยู่เช่นเดิม ถึงแม้จะมีความพยายามปรับปรุงเพื่อให้สอดคล้องกับบทบาทในการพัฒนาประเทศของทหารแล้วก็ตาม อย่างไรก็ตาม ภารกิจที่กำหนดยุทธศาสตร์ให้แก่นักเรียนนายร้อยที่เลือกศึกษากลุ่ม 1 ได้ศึกษาเน้นหนักไปทางด้านสังคมศาสตร์ ซึ่งมีวิชาที่เอื้ออำนวยต่อการปฏิบัติงานพัฒนาชุมชนหลายวิชา รวมทั้งมีโอกาสเลือกศึกษาวิชาในกองวิชาอื่นที่สามารถนำไปเป็นประโยชน์ในงานพัฒนาชุมชน ทั้งนี้เป็นความพยายามในการปรับปรุงระบบการศึกษาวิชาการให้สอดคล้องกับบทบาทการพัฒนาชุมชนของทหารดังกล่าว

2. ระบบการศึกษาทางวิชาทหาร

การศึกษาวิชาทหารของโรงเรียนนายร้อย จปร. มีความมุ่งหมายให้นักเรียนนายร้อย มีความรู้พื้นฐานอย่างเพียงพอแก่การรับราชการเป็นนายทหารสัญญาบัตรในระดับผู้บังคับหมวดของทุกเหล่าอย่างมีประสิทธิภาพ และให้มีความรู้อย่างกว้าง ๆ ในระดับสูงกว่าระดับผู้บังคับหมวดขึ้นไป เท่าที่จำเป็นแก่การรับราชการและศึกษาเพิ่มเติมในโรงเรียนของเหล่าต่าง ๆ ต่อไปโดยกำหนดแนวทางในการศึกษาดังนี้

2.1 วิชาทหารที่ระบุไว้ในหลักสูตรทุกชั้นนี้เป็นวิชาบังคับให้นักเรียนนายร้อยทุกคนจะต้องศึกษา

⁶⁵ เรื่องเดียวกัน, หน้า 29.

2.2 นักเรียนนายร้อยชั้นปีที่ 2 และชั้นปีที่ 3 จะศึกษาหนักไปทางวิชาทหารราบ เพื่อให้ผู้สำเร็จการศึกษาชั้นปีที่ 3 สามารถออกมารับราชการเป็นผู้บังคับหมวดทหารราบหรือผู้บังคับหมวดในเหล่าอื่น ๆ ที่มีแนวทางในการรับราชการคล้ายคลึงกับผู้บังคับหมวดทหารราบใดหากทางราชการมีความจำเป็น

2.3 นักเรียนนายร้อยชั้นปีที่ 4 และปีที่ 5 จะได้รับการศึกษาวิชาทหารต่าง ๆ มากขึ้น

2.4 นักเรียนนายร้อยที่สำเร็จการศึกษาตามหลักสูตร 5 ชั้นปีแล้ว จะมีความรู้พื้นฐานในวิชาทหารของทุกเหล่า สามารถปฏิบัติหน้าที่นายทหารสัญญาบัตรในระดับผู้บังคับหมวดได้ และจะมีขีดความสามารถปฏิบัติหน้าที่สูงขึ้นเมื่อได้รับการศึกษาเพิ่มเติมในโรงเรียนเฉพาะเหล่านั้น⁶⁶

วิชาทหารที่ศึกษาตลอดสี่ชั้นปีมีดังนี้ : วิชาทหารราบ วิชาอาวุธ วิชาทหารม้า วิชาทหารปืนใหญ่ วิชาทหารช่าง วิชาทหารสื่อสาร วิชาทหารขนส่ง วิชาทหารสรรพาวุธ วิชาทหารพลธิการ วิชาทหารสารวัตร วิชาทหารอากาศ - การบิน ทบ. วิชาสงครามพิเศษ วิชายุทธวิธี วิชาฝ่ายอำนวยการ วิชาสนับสนุนการช่วยรบ วิชาแผนที่ วิชาสารบรรณ-การเงิน⁶⁷

การศึกษาวิชาทหารเป็นการศึกษาวิชาเทคนิคของแต่ละเหล่า จึงไม่อาจกล่าวได้ว่าวิชาทหารสามารถนำไปใช้ในงานพัฒนาชุมชนได้โดยตรง วิชาทหารที่จะช่วยให้เกิดการบูรณาการในการปฏิบัติงานพัฒนาชุมชนก็คือ วิชาสงครามพิเศษและวิชาฝ่ายอำนวยการ วิชาสงครามพิเศษนั้นศึกษาในเรื่องการป้องกันและปราบปรามการก่อความไม่สงบ แนวความคิดและหลักการทำสงครามให้ชนะสงครามปฏิวัติของ พทท. สงครามประชาชน การจัดตั้งมวลชนเพื่อความมั่นคงของชาติ การพิทักษ์ประชาชนและทรัพยากร การปรับปรุงสภาพแวดล้อม การปฏิบัติการจิตวิทยา ลักษณะและการดำเนินการสื่อโฆษณาและกรรมวิธีในการโฆษณาชวนเชื่อ การแทรกซึมบ่อนทำลายของคอมมิวนิสต์

⁶⁶ เรื่องเดียวกัน, หน้า 92.

⁶⁷ เรื่องเดียวกัน, หน้า 103.

คือประเทศไทย⁶⁸ เนื้อหาของวิชาสงครามพิเศษจึงสามารถนำไปเป็นแนวทางในการปฏิบัติงาน พัฒนาชุมชน โดยเฉพาะอย่างยิ่งในพื้นที่ที่มีปัญหาความมั่นคง เนื้อหาในด้านการปฏิบัติการจิตวิทยา จะเป็นประโยชน์ในแง่ของการเข้าถึงประชาชน ดังที่ ดร. เพทเทิน ไคกล่าวไว้ว่า "พัฒนากร จะต้องสร้างความสัมพันธ์อันดีและความไว้วางใจระหว่างตนเองกับประชาชนในชุมชนที่ตนจะต้องร่วมกันทำงาน"⁶⁹ วิชาทหารอีกวิชาหนึ่งที่จะนำไปประยุกต์ใช้ในงานพัฒนาชุมชนได้คือ วิชา ฝ่ายอำนวยการ⁷⁰ ซึ่งจะศึกษาเนื้อหาในเรื่องการจัดและการดำเนินงานของฝ่ายอำนวยการ การแก้ปัญหาทางทหาร การข่าว การวิเคราะห์พื้นที่ปฏิบัติการ การวางแผนและการดำเนินงานกิจการพลเรือน วิชานี้จะให้ความรู้ในเรื่องหลักของการวิเคราะห์ การแก้ปัญหา และการวางแผน ถึงแม้จะเป็นการวิเคราะห์ การแก้ปัญหาและการวางแผนทางทหาร แต่จะสามารถนำหลักการมาประยุกต์ใช้ในงานพัฒนาชุมชนได้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการศึกษาวิชาฝ่ายอำนวยการ 2 ซึ่งศึกษาในเรื่องการหาข่าว และการวิเคราะห์พื้นที่ จะช่วยในเรื่องของการศึกษาหาความรู้เกี่ยวกับชุมชนเป้าหมายได้เป็นอย่างดี เพราะงานสำคัญประการหนึ่งในการพัฒนาชุมชนคือ การรู้ข้อเท็จจริงในมากที่สุดดังที่ แจค ดี เกรย์ ไคกล่าวว่า "พัฒนากรจะต้องรู้จักและเข้าใจข้อเท็จจริงในหมู่บ้านทุกกองขาง เพื่อที่จะได้นำไปตีแผ่ขยายและอธิบายให้ชาวบ้านเข้าใจและสามารถแก้ไขปัญหาคำคัญ ๆ ของเราเองได้"⁷¹

ในด้านการฝึกวิชาทหารซึ่งนักเรียนนายร้อยจะต้องฝึกทั้งในภาคการศึกษาซึ่งใช้เวลา ระหว่าง 15.30 น. ถึง 18.00 น. หลังการศึกษามาวิชาการ และการฝึกในสมัยการฝึกหลัง

⁶⁸ เรื่องเดียวกัน, หน้า 96.

⁶⁹ Batten, T.R., Communities and Their Development, (London, Oxford University Press, 1960) p.20.

⁷⁰ ในทางทหารได้แบ่งฝ่ายอำนวยการซึ่งเรียกชื่อย่อว่า ผอ.ออกเป็น 4 ฝ่ายคือ ผอ.1 ไคแก ฝ่ายอำนวยการสายกำลังพล ผอ.2 ไคแก ฝ่ายการข่าว ผอ.3 ไคแก ฝ่ายยุทธการ และ ผอ.4 ไคแก ฝ่ายส่งกำลังบำรุง ปัจจุบันบางหน่วยมี ผอ.5 ไคแก ฝ่ายกิจการพลเรือน

⁷¹ Gray, Jack D., "Training for Community Development".

ปิดการศึกษาวิชาการซึ่งจะอยู่ในห้วงเวลาระหว่างเดือนมกราคมถึงเดือนเมษายน การฝึกวิชาทหารซึ่งนักเรียนนายร้อยจะต้องออกฝึกในภูมิประเทศจริงนั้นนอกจากจะฝึกเพื่อให้เกิดความชำนาญในยุทธวิธีทางทหารแล้วยังช่วยให้เกิดความอดทน กล้าหาญ มีไหวพริบ ปฏิภาณและสามารถปรับตัวต่อความเป็นอยู่ได้ในทุกสภาพ ซึ่งคุณสมบัติดังกล่าวนี้เป็นคุณสมบัติที่จำเป็นสำหรับบุคลากรในงานพัฒนาที่ตั้งที่ ปีเตอร์ ดู โซเตย์ ได้กล่าวว่า "นักพัฒนาจะต้องไม่ย่อท้อต่องานหนักและจะต้องอดทนในการที่จะต้องอยู่และเดินทางในหมู่บ้านท้องถิ่นทุรกันดาร และจะต้องสามารถปรับตัวให้เข้ากับสภาพความเป็นอยู่เช่นนั้นได้"⁷²

ระบบการฝึกอบรมคุณลักษณะทหาร (Military Socialization)

การฝึกอบรมคุณลักษณะทหารเป็นหน้าที่ของกรมนักเรียนนายร้อย ซึ่งจะต้องควบคุมดูแลในเรื่องของการฝึกวิชาทหารในสมัยการศึกษา การฝึกพลศึกษา การศึกษาวิชาจิตวิทยาและการนำทหาร นอกจากนี้ยังต้องทำหน้าที่อบรมนักเรียนนายร้อยด้วย การฝึกวิชาทหารนั้นมีความมุ่งหมายให้สอดคล้องกับการศึกษาวิชาทหาร ซึ่งนอกจากจะมุ่งหวังในด้านการศึกษาแล้วยังมุ่งหวังที่จะปลูกฝังคุณลักษณะของนักเรียนนายร้อยให้เป็นผู้รู้จักการปฏิบัติเป็นหมู่คณะ การรักษาระเบียบวินัยและบุคคลิกภาพ ตลอดจนความเข้มแข็งทรหดอดทน⁷³ การฝึกพลศึกษา มีความมุ่งหมายในการเสริมสร้างสมรรถภาพทางร่างกายและจิตใจให้เข้มแข็ง เป็นนักต่อสู้ที่มีระเบียบวินัย มีพลานามัยอันสมบูรณ์ และมีจิตใจเป็นนักกีฬาตลอดจนมีคุณลักษณะของผู้นำที่⁷⁴ ความมุ่งหมายของการฝึกศึกษาวิชาจิตวิทยาและการนำทหารก็คือ เพื่อให้มีความรู้ในวิชาจิตวิทยามูลฐานใหญ่คุณค่าของผู้นำ ฐุหลัก การและเทคนิคในการนำทหาร และวิชาครุทหาร หน้าที่อีกประการหนึ่งซึ่งนับว่าสำคัญที่สุดของกรมนักเรียนนายร้อยก็คือ หน้าที่ในการอบรมนักเรียนนายร้อย ซึ่งมีความมุ่งหมายให้นักเรียนรู้จักแบบธรรมเนียมของทหาร อบรมให้นักเรียนเป็นสุภาพบุรุษกล่าวคือ มีความสุจริต เสียสละ กล้าหาญ

⁷² Sautoy, Peter Du, Community Development in Ghana, (London, Oxford University Press, 1985) p.160.

⁷³ โรงเรียนนายร้อย จปร., หลักสูตรการศึกษาโรงเรียนนายร้อย จปร. พ.ศ. 2525, (กรุงเทพมหานคร : รร.จปร., 2522) หน้า 106.

⁷⁴ เรื่องเดียวกัน, หน้า 107.

สามัคคี สำนักในหน้าที่อย่างสูง และเป็นผู้มีวินัย⁷⁵ การอบรมดังกล่าวจะอยู่ภายใต้ระบบต่าง ๆ ดังนี้คือ

3.1 การควบคุมนักเรียนนายร้อยให้ประพฤติตนอยู่ในระเบียบวินัย (discipline)
 ได้แก่ การอบรมนักเรียนนายร้อยทุกคนให้ปฏิบัติตามแบบธรรมเนียมของทหาร เช่น การให้นักเรียนนายร้อยทุกคนแต่งเครื่องแบบเหมือนกัน ห้ามแต่งกายพลเรือนออกนอกโรงเรียน ห้ามไว้มวยวายเป็นต้น ทั้งนี้เพื่อปลูกฝังอุปนิสัยให้อยู่ในระเบียบเดียวกัน นักเรียนนายร้อยจะได้รับคำตักเตือนในเรื่องวินัยอยู่เสมอ เพราะ "วินัยเป็นปัจจัยที่สำคัญที่สุดในการเสริมสร้างกองทัพให้อยู่ในความเป็นระเบียบเรียบร้อยและมีสมรรถภาพอันเข้มแข็ง"⁷⁶ นอกจากนั้นนักเรียนนายร้อยจะต้องแสดงความเคารพผู้อาวุโสกว่า ถ้านักเรียนคนใดไม่ปฏิบัติตามระเบียบวินัยและแบบธรรมเนียมทหารแล้วจะถือว่านักเรียนนายร้อยผู้นั้นประพฤติบกพร่องจะต้องถูกหักคะแนนความประพฤติและบันทึกไว้เป็นหลักฐานในสมุดบันทึกความบกพร่องของนักเรียน ในแต่ละปีการศึกษานักเรียนนายร้อยจะมีคะแนนความประพฤติคนละ 200 คะแนน ในปีใดถูกหักคะแนนความประพฤติเกิน 200 คะแนน จะต้องถูกถอนทะเบียนออกจากความเป็นนักเรียนนายร้อย โดยไม่มีการแก้ตัวใด ๆ ทั้งสิ้น

3.2 ระบบเกียรติศักดิ์ ระบบเกียรติศักดิ์นี้มีใช้สิ่งใหม่ ซึ่งกำหนดขึ้นตามระบบของโรงเรียนนายร้อยเวสท์ปอยท์ แต่เป็นระบบซึ่งพระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัวเมื่อครั้งทรงดำรงตำแหน่งผู้บังคับกองโรงเรียนนายร้อยเมื่อ พ.ศ. 2469 ได้ทรงพระราชทานไว้ แต่ยังมีได้กำหนดไว้เป็นระเบียบปฏิบัติที่แน่นอน เพียงแต่ถือกันว่าเป็นประเพณีซึ่งนักเรียนนายร้อยทุกคนควรยึดถือเป็นหลัก ต่อมาเมื่อโรงเรียนนายร้อย จปร. ใช้หลักสูตรโรงเรียนนายร้อยเวสท์ปอยท์ จึงได้นำระบบเกียรติศักดิ์มากำหนดไว้เป็นส่วนหนึ่งในระบบการฝึกอบรมคุณลักษณะทหาร

⁷⁵ เรื่องเดียวกัน, หน้า 108.

⁷⁶ ประยัตน์ อจลภูมิ, พ.อ., "ศิลปการสงครามของชุมชน" คำบรรยายวิชาการสงครามและหลักพื้นฐานการรบ, (กรุงเทพมหานคร : โรงเรียนเสนาธิการทหารบก, 2506), หน้า 5.

ระบบเกียรติศักดิ์คือ ระบบการปลูกฝังนักเรียนนายร้อยให้เป็นผู้ตั้งอยู่ในความ
ซื่อสัตย์สุจริตทั้งกาย วาจา และใจ อันเป็นรากฐานสำคัญที่จะนำไปสู่คุณธรรมของการเป็นนายทหาร
ที่ดี กฎแห่งการรักษาเกียรติศักดิ์ซึ่งพระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงพระราชนิพนธ์ไว้มีดังนี้
คือ

1. ไม่ทำการคุกโกง เช่น ขโมย หรือล่อลวง ปลอมหนังสือ เหล่านี้เป็นต้น
2. ไม่ทำร้ายผู้ที่มีกำลังอ่อนแอ เช่น ผู้หญิงและเด็กและไม่ทำร้ายผู้ที่ไม่ม้ออาวุธ หรือป้องกัน
ตนเองไม่ได้
3. ไม่ทำให้ผู้อื่นเสียหาย เช่น การขู่สาว่า หรือทำให้เขาเสียแล้วไม่ทำการสมรสกับเขา
4. ไม่กลับคำสัญญาที่ตนได้ให้ไว้แล้วกับผู้อื่น
5. ไม่กล่าวความเท็จอย่างร้ายแรง เช่น กล่าวเท็จในราชการ
6. ไม่ลอบทำร้ายคนลับหลัง จะเป็นอาวุธ หรือการยุยงส่อเสียดหรือหาความใส่ความต่าง
ๆก็ตาม
7. ไม่ทวนคำสวดหรือทำผิดคำสั่งาบาน
8. ไม่ทำการทรยศต่อเพื่อนหรือคณะของตน หรือต่อชาติและพระมหากษัตริย์ เช่น ขยายความ
ลับของเพื่อนหรือของคณะตนให้แก่ผู้อื่น หรือคบคิดสมรู้กับราชศัตรูเป็นต้น⁷⁷

ระบบเกียรติศักดิ์นี้เป็นระบบซึ่งนักเรียนนายร้อยจะต้องปฏิบัติตามอย่างเคร่งครัด
ผู้ใดละเมิดจะต้องได้รับการพิจารณาโทษหรืออาจถึงขั้นถูกถอนทะเบียนออกจากความเป็นนักเรียน
นายร้อย

3.3 ระบบปฏิบัติของนักเรียนใหม่และระบบปฏิบัติของนักเรียนอาวุโส ระบบนี้คือ
ระบบที่เรียกกันว่าระบบอาวุโส เป็นระบบที่มีความมุ่งหมายในการปลูกฝังอุปนิสัย เสริมสร้าง
ลักษณะท่าทาง และให้นักเรียนนายร้อยปฏิบัติตามค่านักเรียนนายร้อยที่มีอาวุโสต่างกันอย่างเหมาะสม
เพื่อเตรียมตัวเป็นนายทหารที่มีหลักการปกครอง บังคับบัญชา และมีความสามารถในการนำทหาร
ด้วย การแบ่งอาวุโสของนักเรียนนายร้อยแบ่งตามลำดับได้ดังนี้

⁷⁷โรงเรียนนายร้อย จปร., คู่มือนักเรียนนายร้อย, (กรุงเทพมหานคร :
รร.จปร., 2510) หน้า 330.

1. นักเรียนนายร้อยที่ได้รับแต่งตั้งเป็นหัวหน้านักเรียนตามตำแหน่งต่าง ๆ
2. อาวุโสตามลำดับชั้นปีการศึกษา
3. อาวุโสตามลำดับที่สอบได้เมื่อเลื่อนชั้นปีการศึกษา⁷⁸

เมื่อเขาเป็นนักเรียนนายร้อยชั้นปีที่หนึ่งจะถือว่าเป็นนักเรียนใหม่ นักเรียนนายร้อยชั้นปีที่ 2 และปีที่ 3 เป็นนักเรียนอาวุโสชั้นต้น ส่วนนักเรียนนายร้อยชั้นปีที่ 4 และปีที่ 5 เป็นนักเรียนอาวุโสชั้นสูง นักเรียนอาวุโสชั้นต้นยังถือว่าเป็นผู้มีอาวุโสอ่อน เพราะเพิ่มพูนภาวะความเป็นนักเรียนใหม่ ต้องอยู่ในความควบคุมอย่างใกล้ชิด และจะต้องปฏิบัติหน้าที่ต่าง ๆ เพื่อให้เกิดความเคยชินต่อการปฏิบัติตนด้วยความเข้มแข็งอดทน ทั้งยังมีสิทธิอันน้อยกว่านักเรียนอาวุโสชั้นสูง ส่วนนักเรียนอาวุโสชั้นสูงนั้นถือว่าเป็นผู้ใหญ่ สมควรจะได้รับแต่งตั้งเพื่อฝึกปฏิบัติหน้าที่ช่วยเหลือนายทหารในการปกครองบังคับบัญชานักเรียน

ระบบอาวุโสเป็นระบบที่ถือปฏิบัติกันเป็นประเพณีในสังคมของนักเรียนนายร้อยมานานแล้ว เพราะเป็นความจำเป็นในระบบการบังคับบัญชาของทหาร ต่อมาเพื่อให้ระบบอาวุโสมีความเข้มข้นขึ้น จึงพัฒนาเป็นระบบข้อมขึ้น เรียกว่า Plebe System ระบบข้อมนี้ในหนังสือทำเนียบ จปร. รุ่น 9 พ.ศ. 2505 ได้กล่าวไว้ในประวัติรุ่นว่า

Plebe System ไม่ใช่ระบบที่ทำให้เด็กเล็กถูกเด็กโตรังแกโดยไม่เป็นธรรม หากเป็นการฝึกสอนใหญ่มาที่หลังรู้จักอาวุโส มีความอดทนทั้งร่างกายและจิตใจ รู้จักขบธรรมเนียมทหาร เพื่อต่อไปภายหลังจะได้เป็นผู้ยึดมั่นในคำสั่งระเบียบ วินัย เชื่อฟังผู้บังคับบัญชา Plebe System ไม่ใช่ "ระบบข้อม" แต่เป็น "ระบบข้อม" เพื่อแก้ไขสิ่งบกพร่องในตัวบุคคลโดยไม่มี การถูกตองตัวแถมแค้นเคียด กงไซเพียงคำสั่ง ซึ่งผู้รับจะต้องปฏิบัติตามโดยไม่ปรปักษ์ จนทำให้เกิดความเคารพยำเกรง เชื่อฟังกันตลอดระยะเวลาที่จะต้องผูกพันกันไปในวันกองทัพบก กองทัพอากาศ กรมตำรวจ และจนกระทั่งถึงวงการบริหารของประเทศไทย⁷⁹

⁷⁸โรงเรียนนายร้อย จปร., ประวัติโรงเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้า, (กรุงเทพมหานคร : รร.จปร., 2510) หน้า 330.

⁷⁹จปร. รุ่น 9, ทำเนียบ จปร. รุ่น 9 พ.ศ. 2505, (กรุงเทพมหานคร : ประชาสาร, 2505) ไม่ปรากฏเลขหน้า.

การปฏิบัติตามระบบอาวุโสดังกล่าวนี้ได้ปฏิบัติกันมาจนเป็นประเพณีและทวีความเข้มงวดขึ้นจนบางครั้งเกินขอบเขตไปบ้าง ทั้งนี้เพื่อให้เกิดความเรียบร้อยและมีมาตรการที่แน่นอน พล.ต.อ่องโพธิ์ถนิมชัวร์ ผู้อำนวยการโรงเรียนนายร้อย จปร. ในขณะนั้น จึงได้ออกคำสั่ง รร.จปร.ที่ 2/192 เรื่อง ระบบของนักเรียนใหม่และระบบของนักเรียนอาวุโส พ.ศ.2506 ลงวันที่ 4 มกราคม 2506 คำสั่งดังกล่าวนี้ว่าเป็นครั้งแรกแทนการปฏิบัติในรูปของประเพณีที่ยึดถือกันมาแต่เดิม และยังคงยึดถือเป็นแนวปฏิบัติมาจนปัจจุบันนี้ ระบบปฏิบัติของนักเรียนใหม่ และระบบปฏิบัติของนักเรียนอาวุโสตามคำสั่ง รร.จปร. ที่ 2/192 พ.ศ.2506 เป็นการกำหนดความมุ่งหมายและวิธีการปฏิบัติของนักเรียนใหม่และนักเรียนอาวุโส สำหรับความมุ่งหมายในระบบปฏิบัติของนักเรียนใหม่ก็เพื่อให้ตระหนักถึงสิทธิและหน้าที่ของผู้อยู่อันถึงปฏิบัติต่อผู้ใหญ่ ให้สำนึกในหน้าที่และการรักษาวินัยอย่างเคร่งครัดและประการสำคัญก็คือ การบังคับตนเอง เพื่อให้เกิดอุปนิสัยในการออกส้นต่อความกดดันและความยากลำบาก จนถึงขั้นเป็นผู้มีอารมณ์เยือกเย็น⁸⁰ ส่วนความมุ่งหมายในระบบปฏิบัติของนักเรียนอาวุโสก็เพื่อปลูกฝังให้นักเรียนนายร้อยมีการวางตัวที่เหมาะสมสำหรับความเป็นผู้ใหญ่ มีความสำนึกและรับผิดชอบในหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายให้ปฏิบัติ รักษาวินัยทหารอย่างเคร่งครัด ที่สำคัญคือการเสริมสร้างคุณลักษณะผู้นำและความเป็นสุภาพบุรุษ⁸¹ การออกคำสั่ง "ระบบการปฏิบัติของนักเรียนใหม่ และระบบการปฏิบัติของนักเรียนอาวุโส พ.ศ.2506" ทำให้การปฏิบัติตามระบบอาวุโสดำเนินไปอย่างมีระเบียบและกฎเกณฑ์มากขึ้น นอกจากนี้ยังช่วยลดการปฏิบัติที่เกินขอบเขตสิ่งที่สำคัญประการหนึ่งของคำสั่งนี้ก็คือ การยอมรับประเพณีอาวุโสเข้ามาเป็นระเบียบปฏิบัติของโรงเรียนนายร้อยอย่างเป็นทางการ

3.4 ระบบความเหมาะสมในการเป็นผู้นำทหาร คือ ระบบการประเมินผลคุณลักษณะทางทหารของนักเรียนนายร้อย โดยมีแนวทางในการปฏิบัติดังนี้คือ เมื่อนักเรียนนายร้อยเริ่มเข้ารับการศึกษาในชั้นปีที่ 1 กรมนักเรียนนายร้อยจะอบรมคุณลักษณะอันดีประสงค์ของการเป็นผู้นำทหาร การฝึกคนและการปรับปรุงคนใหม่มีลักษณะอันดีประสงค์ ตลอดจนวิธีการสังเกตลักษณะดังกล่าวระหว่าง

⁸⁰ คำสั่ง รร.จปร. ที่ 2/192 ลงวันที่ 4 มกราคม 2506. (พิมพ์ติด)

⁸¹ เรื่องเดียวกัน.

นักเรียนนายร้อยด้วยกัน หลังจากนั้นนักเรียนนายร้อยก็จะต้องเริ่มปรับปรุงตนเองพร้อม ๆ ไปด้วย
 การสังเกตดูนักเรียนนายร้อยคนอื่น การพิจารณาลักษณะความเหมาะสมในการเป็นผู้นำนั้นจะไม่นำ
 เอาผลการศึกษาวิชาการ การกีฬา และคะแนนความประพฤติมาร่วมพิจารณาด้วย การประเมิน
 ค่าความเหมาะสมในการเป็นผู้นำทหารให้อยู่ที่จุดลักษณะ 4 ด้านต่อไปนี้เป็นหลักคือ

1. ด้านสติปัญญา ได้แก่ ความว่องไว ความคิดสมเหตุสมผล สำมัญสำนึก
 ความมีดุลยพินิจและการเห็นการไกล
2. ด้านร่างกาย ได้แก่ สุขภาพของร่างกาย กำลังกาย ความอดทนและ
 ลักษณะท่าทาง
3. ด้านอารมณ์ ได้แก่ การเล็งในแง่ดี การปรับคนให้เข้ากับสิ่งแวดล้อม
 การสังคม ความแนบเนียน อารมณ์ขัน ความเชื่อมั่นในตนเอง ความสนใจกว้างขวางและการ
 เข้าใจผู้อื่น
4. ด้านอุปนิสัย ได้แก่ ความตรงไปตรงมา ความซื่อสัตย์ ความสำนึกใน
 หน้าที่ ความไว้วางใจได้ ความกล้าหาญ ความเข้มแข็ง ความยุติธรรมและความไม่เห็นแก่ตัว⁸²

การประเมินค่าความเหมาะสมในการเป็นผู้นำทหารกระทำได้ 2 ประเภทคือ

1. การประเมินค่ารายครั้งปี หรือแต่ละภาคการศึกษา กระทำปีละ 2 ครั้ง
 ไม่มีผลในการสอบโคทหรือตก
2. การประเมินค่าพิเศษ กระทำก่อนนักเรียนนายร้อยชั้นปีที่ 4 เพื่อนำผลมา
 พิจารณาเลือกนักเรียนผู้บังคับบัญชา เมื่อขึ้นชั้นปีที่ 5 ได้แก่ หัวหน้านักเรียน หัวหน้ากองพัน
 หัวหน้ากองร้อย และหัวหน้าหมวด โดยจะต้องได้รับความเห็นชอบจากมติที่ประชุมของหัวหน้าหน่วย
 ในกรมนักเรียนนายร้อยด้วย นักเรียนผู้เรียนผู้บังคับบัญชาจะได้รับเงินเดือนจากทางราชการด้วย⁸³

การประเมินค่าความเหมาะสมในการเป็นผู้นำทหารเป็นการประเมินค่าระหว่าง
 นักเรียนนายร้อยในชั้นเดียวกันและระหว่างชั้นในกองร้อยเดียวกัน รวมทั้งการประเมินค่าโดย

⁸²โรงเรียนนายร้อย จปร., คู่มือนักเรียนนายร้อย, (กรุงเทพมหานคร : รร.จปร.,
 2523), หน้า 35

⁸³เรื่องเดียวกัน. หน้า 35, 36.

นายทหารปกครองต่อนักเรียนทุกชั้นในกองร้อย เมื่อถึงวาระการประเมินผลกรรมักเรียนนายร้อย จะส่งแบบฟอร์มการประเมินค่าส่งให้นักเรียนนายร้อยทุกคน รวมทั้งนายทหารปกครองดำเนินการ ใ้คะแนนตามหลักเกณฑ์ที่กำหนดให้ หลังจากนั้นก็จะนำข้อมูลมาทำเป็นกรรมวิธีทางสถิติและคิดเป็น คะแนนในชั้นสุดท้ายเพื่อให้องค์สถิติประกาศผล

การประเมินค่าความเหมาะสมในการเป็นผู้นำทหาร มีประโยชน์ในการให้นักเรียน นายร้อยได้พยายามปรับปรุงตนเองในขอบพระองค์ต่าง ๆ และเพื่อเป็นข้อมูลในการพิจารณาคัดเลือก นักเรียนผู้บังคับบัญชาในกองพันต่าง ๆ เท่ากับว่านักเรียนนายร้อยทุกคนมีส่วนในการเลือกนักเรียน ผู้บังคับบัญชาคอย มิใช่เป็นการคัดเลือกโดยผู้บังคับบัญชาเพียงฝ่ายเดียว

3.5 ระบบนักเรียนหัวหน้า กรรมักเรียนนายร้อย จะจัดให้นักเรียนนายร้อยได้ ฝึกการปกครอง โดยแต่งตั้งเป็นนักเรียนผู้บังคับบัญชาดูการคัดเลือกและแต่งตั้งนักเรียน นายร้อย ชั้นสูงที่มีผลการศึกษาระดับมัธยมศึกษา และวิชาทหารในชั้นปีที่ 4 ผ่านทุกวิชาโดยไม่ต้องสอบแก้ตัวและคะแนน รวมเฉลี่ยตั้งแต่เกรด 2 ขึ้นไป รวมทั้งเป็นผู้ที่มีความเหมาะสมขึ้นเป็นหัวหน้ากองร้อยกองร้อยละ 1 นาย หัวหน้ากองพัน กองพันละ 1 นาย หัวหน้ากองร้อยกองร้อยละ 1 นาย หัวหน้าหมวดหมวด ละ 1 นาย และหัวหน้าหมู่ตามสมควร ทำหน้าที่เป็นผู้ช่วยผู้บังคับบัญชาตามลำดับชั้น เพื่อฝึกการ ปกครองบังคับบัญชาโดยมีอำนาจหน้าที่การบังคับบัญชา และดำเนินงานในคานธการต่าง ๆ ภายใน หน่วยที่จะมอบหมายให้⁸⁴ นักเรียนนายร้อยที่ได้รับแต่งตั้งให้เป็นนักเรียนผู้บังคับบัญชาจะได้รับ เงินเดือนตามที่ทางราชการกำหนด

3.6 ระบบคะแนนความประพฤติ ใช้เป็นเครื่องวัดระดับความประพฤตินักเรียน นายร้อย นักเรียนนายร้อยทุกคนจะมีคะแนนความประพฤติคนละ 200 คะแนนในแต่ละปี ผู้ใดถูกตัด คะแนนความประพฤติเกิน 200 คะแนน ในปีหนึ่ง ๆ จะต้องถูกถอนทะเบียนออกจากความเป็นนักเรียน นายร้อย⁸⁵ การตัดคะแนนความประพฤติจะแบ่งออกเป็น 3 ชั้น ชั้น 1 เป็นความบกพร่อง

⁸⁴ กองทัพบก, "ระเบียบ ทบ. ว่าด้วยโรงเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้า พ.ศ. 2519", หน้า 10

⁸⁵ กองทัพบก, "ระเบียบโรงเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้า ว่าด้วยการตัดคะแนนความ ประพฤติและการลงทัณฑ์นักเรียนนายร้อย พ.ศ. 2526" (อัครสำเนา)

สถานหนักและรองลงไปตามลำดับจนถึงชั้น 3 คะแนนความประพฤติจะมีผลต่อการได้รับรางวัลการศึกษาด้วย โดยผู้ที่จะได้รางวัลการศึกษาตลอด 5 ชั้นไปจะต้องเป็นผู้ที่ไม่ถูกตัดคะแนนความประพฤติเกินกว่า 25 คะแนนในแต่ละปี

นอกจากการฝึกอบรมในระบบต่าง ๆ ดังกล่าวแล้ว กรรมนักเรียนนายร้อยยังมีหน้าที่อีกประการหนึ่งคือ การควบคุมการปฏิบัติกิจกรรมของนักเรียนนายร้อย กิจกรรมของนักเรียนนายร้อยเริ่มจะปรากฏขึ้นเมื่อ พ.ศ. 2518 โดยนักเรียนนายร้อยที่มีความถนัดต่าง ๆ กันได้รวมตัวกันจัดตั้งชมรมขึ้น เริ่มจากชมรมซึ่งเป็นกิจกรรมทางกีฬา เช่น ชมรมฟุตบอล ชมรมยูโด ชมรมว่ายน้ำ เป็นต้น ต่อมาจึงได้เริ่มมีชมรมทางวิชาการขึ้น ได้แก่ ชมรมภาษาอังกฤษ ชมรมไฟฟ้าและชมรมสังคมศาสตร์ แต่ละชมรมก็มีจุดมุ่งหมายและการปฏิบัติกิจกรรมที่แตกต่างกันไป ชมรมที่เป็นจุดเริ่มของกิจกรรมการพัฒนาชุมชนคือ ชมรมสังคมศาสตร์ซึ่งเริ่มตั้งขึ้นประมาณ พ.ศ. 2522 โดยนักเรียนนายร้อยกลุ่มหนึ่ง เริ่มแรกมีจุดมุ่งหมายในการส่งเสริมความรู้ด้านสังคมศาสตร์แก่นักเรียนนายร้อยต่อมา พ.ศ. 2523 ได้เกิดความเคลื่อนไหวประการหนึ่งขึ้นคือ ได้มีนักเรียนนายร้อยหลายกลุ่มแยกย้ายกันไปพัฒนาชุมชน ตามชุมชนต่าง ๆ ในลักษณะกลุ่มอิสระ กิจกรรมดังกล่าวแม้จะเกิดจากความตั้งใจที่แต่บางครั้งก็ก่อให้เกิดปัญหาแก่ผู้บังคับบัญชา เช่น การที่นักเรียนนายร้อยมักจะขอความร่วมมือจากเจ้าหน้าที่อำเภอ โดยอ้างความเป็นนักเรียนนายร้อย เป็นต้น นอกจากนี้การพัฒนาชุมชนนั้น ๆ ก็เป็นไปในลักษณะของการทดลองโดยผู้ปฏิบัติยังไม่เคยมีประสบการณ์มาก่อน ซึ่งเสี่ยงต่อผลผิดพลาดที่จะเกิดตามมา ดังนั้นใน พ.ศ. 2525 จึงได้มีการประชุมหารือกันระหว่างกรรมนักเรียนนายร้อยและกองวิชากฎหมายและสังคมศาสตร์ ผลการประชุมสรุปว่าให้รวมกลุ่มนักเรียนนายร้อยที่แยกกันพัฒนาชุมชนต่าง ๆ เข้าเป็นกลุ่มเดียวกัน ขึ้นตรงต่อชมรมสังคมศาสตร์และให้เปลี่ยนชื่อชมรมสังคมศาสตร์เป็นชมรมพัฒนาสังคม การปฏิบัติกิจกรรมในวางแผนร่วมกันและให้เน้นไปที่ชุมชนเป้าหมายใดเป้าหมายหนึ่ง ได้แต่งตั้งอาจารย์ที่ปรึกษาชมรมพัฒนาสังคมจากกองวิชากฎหมายและสังคมศาสตร์ร่วมกับนายทหารควบคุมกิจกรรมของกรรมนักเรียนนายร้อย ชุมชนเป้าหมายที่เน้นหนักหลังจากตั้งชมรมพัฒนาสังคม คือ หมู่บ้านวัดบางปลาจืด อ.บ้านนา จ. นครนายก ซึ่งเป็นกลุ่มชาวบ้านซึ่งต้องย้ายพื้นที่อยู่อาศัยออกจากบริเวณที่ตั้งโรงเรียนนายร้อยใหม่ หมู่บ้านนี้เป็นที่ฝึกหัดการพัฒนาชุมชนอย่างถูกหลัก เกณฑ์ของนักเรียนนายร้อยโดยเน้นที่วิธีการจัดระเบียบชุมชนเป็นหลัก

จากการศึกษาระบบการศึกษาของโรงเรียนนายร้อย จปร. ตามหลักสูตรปรับปรุง พ.ศ. 2522 จะเห็นได้ว่าการศึกษาอบรมทุกระบบตั้งแต่ระบบการศึกษาทางวิชาการ ระบบการศึกษาทางวิชาทหาร และระบบการฝึกอบรมคุณลักษณะทหาร ทุกระบบมีวัตถุประสงค์หลักในการผลิตนายทหารให้เก่งกาจที่พบก และทุกระบบก็มีส่วนส่งเสริมวัตถุประสงค์รองในการผลิตนายทหารที่มีความรู้ ความสามารถในการปฏิบัติงานพัฒนาชุมชน ในระบบการศึกษาทางวิชาการ ได้มีการแยกกลุ่มการศึกษาในชั้นปีที่ 4 เพื่อจัดการศึกษาทางวิชาการให้สอดคล้องกับลักษณะงานในแต่ละเหล่า โดยจัดให้นักเรียนนายร้อยที่เลือกศึกษากลุ่ม 1 ซึ่งจะเลือกเหล่าราบ เหล่าสารวัตร หรือเหล่าพลา ได้ศึกษาวิชาที่เน้นทางด้านสังคมศาสตร์ ซึ่งมีวิชาต่าง ๆ ทั้งที่สามารถนำไปใช้ในงานพัฒนาชุมชนได้โดยตรงและวิชาต่าง ๆ ที่ช่วยให้เกิดการบูรณาการในการปฏิบัติงานพัฒนาชุมชน นอกจากวิชาทางด้านสังคมศาสตร์แล้ววิชาในกองวิชาอื่น ๆ ก็ยังส่งเสริมการนำไปใช้ในงานพัฒนาชุมชนได้ เช่นวิชาการพูดในที่ชุมชนของกองวิชาอักษรศาสตร์ และวิชาทางด้านวิทยาศาสตร์และวิศวกรรมศาสตร์ที่พยายามปรับปรุงเนื้อหาให้สามารถนำไปประยุกต์ใช้ในงานพัฒนาชุมชนได้เช่นกัน สำหรับระบบการศึกษาทางวิชาทหารนั้น แม้จะไม่มีปรับปรุงเพื่อสนองนโยบายการศึกษาเพื่อการพัฒนาชุมชนโดยตรง แต่การฝึกและศึกษาวิชาทหารก็มีส่วนในการสนับสนุนให้เกิดความรู้และคุณลักษณะหลายประการที่เหมาะสมในการเป็นนักพัฒนา เช่น ช่วยให้เกิดความกล้าหาญ อดทน มีไหวพริบปฏิภาณ และการปฏิบัติงานที่มีการวางแผน ฯลฯ เป็นต้น และในระบบการฝึกอบรมคุณลักษณะทหารก็มีระบบการฝึกอบรมต่าง ๆ ที่ช่วยสร้างสรรค์คุณลักษณะหลายประการที่จำเป็นต่อการเป็นนักพัฒนาที่ดี เช่น ความมีระเบียบวินัย ความซื่อสัตย์สุจริต ความอดกลั้น ความมีเหตุผล ฯลฯ เป็นต้น จึงเห็นได้ว่าในระบบการศึกษาของโรงเรียนนายร้อย จปร. นั้น เมื่อได้มีการปรับปรุงระบบการศึกษาทางวิชาการให้มีเนื้อหาวิชาต่าง ๆ ให้สอดคล้องกับการปฏิบัติงานพัฒนาชุมชนแล้ว ระบบการศึกษาของโรงเรียนนายร้อย จปร. จึงมีส่วนต่าง ๆ ที่เอื้ออำนวยต่อการกิจการพัฒนาชุมชนของทหารนอกเหนือจากภารกิจทางทหารด้วย

สรุปการวิจัยเชิงเอกสาร

การสรุปการวิจัยเชิงเอกสาร ผู้วิจัยได้นำเสนอในรูปแบบตารางโดยลำดับขั้นตอนตามวิวัฒนาการของระบบการศึกษาทางวิชาการ ระบบการศึกษาทางวิชาทหารและระบบการฝึกอบรมคุณลักษณะทหารในสมัยต่าง ๆ ดังต่อไปนี้

ตารางที่ 2 ระบบการศึกษาทางวิชาการของโรงเรียนนายร้อยในสมัยต่าง ๆ

	ชื่อโรงเรียน	ระบบการศึกษาทางวิชาการ	ระบบการศึกษาทางวิชาทหาร	ระบบการฝึกอบรมคุณลักษณะทหาร
1	โรงเรียนทหาร สรณภรณ์ (พ.ศ. 2430- 2440) รับนักเรียนอายุ 14 - 24 ปี เฉพาะ พระบรมวงศานุวงศ์และ บุตรข้าราชการ	จัดชั้นเรียนเป็น 4 ชั้น ดังนี้ 1. ชั้นเอ เป็นชั้นสูงสุด 2. ชั้นบี เป็นชั้นรอง 3. ชั้นซี เป็นชั้นต่ำ 4. ชั้นดี เป็นชั้นต่ำสุด ศึกษาวิชาสามัญ : วิชา ภาษาไทย วิชาคณิตศาสตร์ (เลขคณิต พีชคณิต เรขาคณิต ตรีโกณมิติ) วิชาโยธา (ภูมิศาสตร์) วิชาวาทเขียนและ วิชาภาษาอังกฤษ	วิชาทหารที่ศึกษาและฝึกได้แก่ หัตถ์ปืน หัตถ์เดิน หัตถ์ยิง หัตถ์วิชา พลศึกษา (ป้อมค่าย) หัตถ์พิธี สงคราม หัตถ์กายกรรม วิชา โปโลเกรฟี่ (แผนกทหาร)	การปกครองใต้บังคับนักเรียน ที่เหมาะสมทำหน้าที่นายกองหมวด ระบบการฝึกอบรมคุณลักษณะ ทหารเน้นในเรื่อง การรักษา กิริยามารยาทอย่างนักเรียนผู้ดี ความไว้วางใจ ความตรงต่อเวลา พึ่งพิงบังคับบัญชาที่ถูกต้องตาม กฎหมาย การแต่งกายเครื่องแบบ ที่ถูกระเบียบ ความซื่อสัตย์สุจริต
2	โรงเรียนทหารบก (พ.ศ. 2440-2445) เปิดรับบุคคลสามัญเป็น	จัดชั้นเรียนเป็น 4 ชั้น ดังนี้ 1. ห้องชั้น 3 เป็นห้องชั้นสูง 2. ห้องชั้น 2 เป็นห้องชั้นรอง	วิชาทหารที่ศึกษาและฝึกได้แก่ วิชาฝึกทหารราบปืนใหญ่และ ยุทธศึกษา คำร่าอาวุธปืน	เปลี่ยนตำแหน่งนายกองหมวด เป็นตำแหน่งหัวหน้านักเรียนแทน พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้า

	ชื่อโรงเรียน	ระบบการศึกษาทางวิชาทหาร	ระบบการศึกษาทางวิชาทหาร	ระบบการฝึกอบรบคุณลักษณะทหาร
3	<p>นักเรียนนายร้อยได้</p> <p>โรงเรียนนายร้อยทหารบก (พ.ศ.2446-2450)</p>	<p>3. ห้องชั้น 1 เป็นห้องชั้นต่ำ ศึกษาวิชาสามัญ เช่นเดียวกับ โรงเรียนทหารสราญรมย์</p> <p>4. ห้องชั้นเล็ก เป็นห้องชั้นต่ำสุด ศึกษาวิชาสามัญเช่นเดียวกับ โรงเรียนทหารสราญรมย์</p> <p>จัดชั้นเรียนเป็น 6 ชั้น</p> <p>ชั้น 1 เทียบเท่านักเรียนสามัญ ชั้นประถม 2</p> <p>ชั้น 2 เทียบเท่านักเรียนสามัญ ชั้นประถม 3</p> <p>ชั้น 3 เทียบเท่านักเรียนสามัญ ชั้นประถมศึกษาป็นต้นไป</p> <p>ชั้น 4 เทียบเท่านักเรียนสามัญ ชั้นประถม 1</p>	<p>คำร่าป้อมค่ายและเขียนป้อมค่าย</p> <p>ชั้น 1 } แผนกนักเรียนนายร้อย</p> <p>ชั้น 2 } สามัญ ไม่ต้องศึกษาวิชา</p> <p>ชั้น 3 } ทหาร</p> <p>ชั้น 4 } แผนกนักเรียนนายร้อย</p> <p>ชั้น 5 } ชั้นสูง ศึกษาเฉพาะวิชา</p> <p>ชั้น 6 } ทหาร ซึ่งประกอบด้วยวิชาต่าง ๆ เช่นเกี่ยวกับโรงเรียนทหารบก</p>	<p>โปรดเกล้าฯ ให้นักเรียนนายร้อย ถือน้ำพิพัฒน์สัตยาเยี่ยงทหาร</p> <p>ระบบการฝึกอบรบคุณลักษณะทหารเน้นเช่นเดียวกับโรงเรียนทหารสราญรมย์</p> <p>เปลี่ยนตำแหน่งหัวหน้านักเรียนเป็นตำแหน่งหัวหน้าหมวด ทำหน้าที่ปกครองบังคับบัญชานักเรียนในหมวดของตน</p> <p>ระบบการฝึกอบรบคุณลักษณะทหารยังไม่เปลี่ยนแปลง</p>

	ชื่อโรงเรียน	ระบบการศึกษาทางวิชาการ	ระบบการศึกษาวิชาชีพทหาร	ระบบการฝึกอบรมคุณลักษณะทหาร
4	โรงเรียนนายร้อยชั้น ประถมและชั้นมัธยม (พ.ศ. 2450-2468)	<p>ชั้น 5 เทียบเท่านักเรียน สามัญ ชั้นประถม 2</p> <p>ชั้น 6 เทียบเท่านักเรียน สามัญ มัธยมบริบูรณ์</p> <p>ศึกษาวิชาสามัญเช่นเดียวกับ นักเรียนสามัญของกระทรวงธรรม- การ คือ วิชาภาษาไทย วิชา คณิตศาสตร์ วิชาภูมิศาสตร์ วิชา วาทเขียน และวิชาภาษาอังกฤษ</p> <p><u>โรงเรียนนายร้อยชั้นประถม</u> จัดชั้นเรียนเป็น 6 ชั้น ชั้น ประถม 1 - 6</p> <p>ศึกษาวิชาสามัญ ได้แก่ วิชา คณิตศาสตร์ (พีชคณิต เรขาคณิต ตรีโกณมิติและแมคานิก) วิชา</p>	<p>นักเรียนนายร้อยชั้นประถม จะศึกษาวิชาทหารในเวลากลางวัน ได้แก่วิชาขบขังกับการเคารพข้อ บังคับการยิงปืนเล็ก ขอบังคับว่า ควยการปกครองและการบังคับ บัญชา กฎยุทธวินัยทางทหาร และ</p>	<p>ระบบการฝึกอบรมคุณลักษณะ ทหารเน้นในเรื่องระเบียบวินัย มีศีลธรรม จริยศึกษา การรักษาศีล ศาสนา และพระมหากษัตริย์ ที่สำคัญ คือ ความรักหมู่คณะ (L'esprit de corp) และมีความรักทหาร</p>

	ชื่อโรงเรียน	ระบบการศึกษาทางวิชาการ	ระบบการศึกษาวิชาชีพทหาร	ระบบการฝึกอบรมคุณลักษณะทหาร
		<p>วิทยาศาสตร์ (ฟิสิกส์ เคมี และ ยंत्रเรชา) วิชาชาคภูมิวิทยา ทั้ง 5 ทวีป เน้นพงศาวดารไทย และประเทศข้างเคียง วิชา ภาษาไทยและวิชาภาษาอังกฤษ <u>โรงเรียนนายร้อยชั้นมัธยม</u> จัดชั้นเรียนเป็น 2 ชั้น ชั้น มัธยม 1 - 2 ไม่ต้องศึกษาวิชาสามัญ พ.ศ. 2459 กระทรวง กลาโหมตั้งสภามารุงวิทยาศาสตร์ ชั้น และโรงเรียนนายร้อยได้จัด ตั้งโรงเรียนวิทยาศาสตร์ขึ้นทั้งที่ โรงเรียนนายร้อยชั้นปฐมและ มัธยม แห่งละ 1 โรงเรียน</p>	<p>กฎหมายอาญาทหารที่ควรรู้ ใน เวลากลางวัน ฝึกหัดบุคลิกมือเปล่า หักดีดปืน หักโซ่อาวุธ ฝึกยิงปืนควย กระสุนจริง ฝึกทนายที่หมู่ลาด- ตระเวนและยามคอยเหตุ นักเรียนนายร้อยชั้นมัธยมจะ ศึกษาวิชาทหารตลอดวัน ไต่แก วิชาแผนที่ วิชาทหารราบ ทหาร ช่าง ทหารปืนใหญ่ และทหารมา เน้นยุทธวิธีทางทหารราบ ฝึกวิชา อาวุธ การจำลองภูมิประเทศ ศึกษารูปขบวนเดินทัพ ฝึกลาด- ตระเวนและฝึกเดินทางไกลตอน ปลายปีการศึกษา</p>	<p>อย่างแท้จริง จัดนักเรียนนายร้อยที่จะสำเร็จ เป็นนายทหารทำหน้าที่นายพลและ หัวหน้าหมวด ระบบการฝึกอบรมคุณลักษณะ ทหารนอกจากจะเน้นในด้านต่างๆ เช่นเดียวกับนักเรียนนายร้อยชั้น ปฐม ยังฝึกเพิ่มเติมในเรื่องมารยาท การเข้าสังคม ควบ</p>

	ชื่อโรงเรียน	ระบบการศึกษาทางวิชาการ	ระบบการศึกษาวิชาทหาร	ระบบการฝึกอบรมคุณลักษณะทหาร
5	โรงเรียนนายร้อยทหารบก (พ.ศ.2468-2472) รวมโรงเรียนนายร้อยชั้นปฐมและชั้นมัธยมเข้าด้วยกัน	จัดนักเรียนเป็น 6 ชั้น โดยลดชั้นประถมลงเหลือ 4 ชั้น ชั้นมัธยมคงมี 2 ชั้น ตามเดิม จัดเป็นชั้น 1 - 6 การศึกษาวិชาการไม่เปลี่ยนแปลง	การศึกษาและฝึกวิชาทหารไม่เปลี่ยนแปลงแต่ลดการฝึกลงเพราะเศรษฐกิจตกต่ำ ไม่มีการเปลี่ยนแปลง	การฝึกอบรมคุณลักษณะทหาร ไม่มีเปลี่ยนแปลง ไม่มีการเปลี่ยนแปลง
6	โรงเรียนนายร้อยทหารบก (พ.ศ.2472-2476) รับนักเรียนที่สำเร็จชั้นมัธยม 7 และ 8 ของกระทรวงธรรมการ	การจัดชั้นเรียน ลดจาก 6 ชั้น เหลือ 4 ชั้น โดยคัดชั้น 1 และ 2 ออก เหลือชั้น 3 - 6 จัดใหม่เป็น ชั้น 1 - 4 การศึกษาทางวิชาการยังคงศึกษาวิชาสามัญเช่นเดิม	ไม่มีการเปลี่ยนแปลง	ไม่มีการเปลี่ยนแปลง
7	โรงเรียนนายร้อยทหารบก (พ.ศ.2476-	การจัดชั้นเรียนลดลงเหลือ 3 ชั้น โดยคัดชั้น 1 ออกจัดใหม่	การศึกษาวิชาทหาร เพื่อให้สำเร็จเป็นนายทหารเหล่าราบ	คัดเลือกนักเรียนทุกชั้นเป็นหัวหน้าทอนและคัดเลือกนักเรียน

	ชื่อโรงเรียน	ระบบการศึกษาทางวิชาการ	ระบบการศึกษาวิชาชีพ	ระบบการฝึกอบรมคุณลักษณะทหาร
	<p>2491) รั้งนักเรียนที่สำเร็จชั้นมัธยม 8 ของกระทรวงธรรมการ ผู้สมัครต้องสอบคัดเลือก โดยคณะกรรมการกรมยุทธศึกษาทหารบก พ.ศ.2481 ตั้งโรงเรียนเตรียมทหาร-บก ผู้เข้าศึกษาในโรงเรียนเตรียมทหาร-บก เริ่มคน พ.ศ.2483</p>	<p>เป็นชั้น 1 - 3 การศึกษาทางวิชาการ ชั้นปีที่ 1 ศึกษาเฉพาะวิชาสามัญ ได้แก่ วิชาศีลธรรม วิชาภาษาไทย วิชาภาษาอังกฤษ วิชาภาษาฝรั่งเศส วิชาคณิตศาสตร์ (พีชคณิต เรขาคณิต ตรรกศาสตร์) วิชาวิทยาศาสตร์ (ฟิสิกส์ เคมี เมคานิกส์) วิชาภูมิศาสตร์และประวัติศาสตร์ และวิชาสุขวิทยา โดยไม่ตองศึกษาวิชาชีพ</p> <p>ชั้นปีที่ 2 ศึกษาวิชาศีลธรรม วิชาสุขวิทยาและการปฐมพยาบาล</p> <p>ชั้นปีที่ 3 ศึกษาวิชาศีลธรรม วิชาประวัติศาสตร์การสงคราม</p>	<p>เหล่ามา เหล่าพลการและเหล่าพาหนะ</p> <p>ชั้นปีที่ 1 ไม่ศึกษาวิชาชีพ ฝึกหน้าที่ลูกแถวประการเดียว</p> <p>ชั้นปีที่ 2 ศึกษาวิชาเหล่าทหารราบ วิชาทหารม้า วิชาทหารปืนใหญ่ วิชาทหารช่าง วิชาทหารสื่อสาร วิชาทหารอากาศ วิชายุทธวิธี วิชาแผนที่ทหาร วิชาการปฏิบัติบำรุงสัตว์ วิชาเครื่องยนต์ และวิชาไอศิก ส่วนการฝึกนั้นฝึกหน้าที่ครู และผู้บังคับหมู่</p> <p>ชั้นปีที่ 3 ศึกษาวิชาเหล่าเช่นเดียวกับชั้นปีที่ 2 ส่วนการฝึกนั้น ฝึกหน้าที่ผู้บังคับหมวด</p>	<p>ชั้นสูงเป็นผู้ช่วยผู้บังคับหมวด ระบบการฝึกอบรมเน้นในเรื่องวินัย การบังคับบัญชาตามลำดับชั้นโดยมีนายทหารทำหน้าที่ผู้บังคับหมวดคอยดูแลกำกับอย่างใกล้ชิด</p>

	ชื่อโรงเรียน	ระบบการศึกษาทางวิชาการ	ระบบการศึกษาวิชาชีพ	ระบบการฝึกอบรบคุณลักษณะทหาร
8	โรงเรียนเทคนิคทหารบก (ท.ศ. 2477-2489) รับนักเรียนที่สำเร็จชั้นมัธยม 8 ของกระทรวงธรรมการ ผู้สมัครต้องสอบคัดเลือกจากคณะกรรมการยุทธศึกษา พ.ศ. 2483 รับนักสำเร็จการศึกษาจากโรงเรียนเตรียมทหาร	<p>วิชากฎหมายอาญาและกฎหมายอาญาทหาร นอกนั้นศึกษาวิชาทหาร</p> <p>การศึกษาทางวิชาการ ชั้นปีที่ 1 - 2 ศึกษาวิชาศีลธรรม วิชาภาษาไทย วิชาภาษาอังกฤษ วิชาประวัติศาสตร์ และภูมิศาสตร์ และวิชาเทคนิค 8 วิชา</p> <p>ชั้นปีที่ 4 - 5 แยกศึกษาตามเหล่า ไคแก เหล่าปืนใหญ่ เหล่าช่าง เหล่าสื่อสาร จ่าพวกช่างแสง และจ่าพวกช่างอากาศ</p> <p>วิชาที่ศึกษาในชั้นปีที่ 4 ไคแก วิชาภาษาอังกฤษและวิชาเทคนิค</p>	<p>การศึกษาวิชาทหาร เพื่อให้สำเร็จเป็นนายทหารเหล่าปืนใหญ่ เหล่าช่าง เหล่าสื่อสารและจ่าพวกช่างแสง</p> <p>ชั้นปีที่ 1 - 3 ศึกษาวิชาเหล่าเหมือนกัน ไคแก วิชาทหารราบ ทหารปืนใหญ่ ทหารช่าง ทหารสื่อสาร ทหารอากาศและแผนที่</p> <p>ชั้นปีที่ 4 - 5 ศึกษาทหารช่าง ทหารสื่อสาร ทหารปืนใหญ่ ทหารอากาศ และยุทธวิธี ยกเว้นจ่าพวก</p>	<p>คัดเลือกนักเรียนจากทุกชั้น เป็นหัวหน้าคองและคัดเลือกนักเรียนชั้นสูงสุดเป็นผู้ช่วยผู้บังคับหมวด โดยยึดหลักเกณฑ์ทั้งในคองการศึกษาทางวิชาการในลำดับสูง ความประพฤติและอัจฉริยตัย เรียบร้อย ทางคองการบังคับบัญชาคองทำหน้าที่ผู้บังคับหมู่และผู้ฝึกทหารใหม่ได้ดี และมีความรับผิดชอบในหน้าที่</p> <p>การปกครองให้นักเรียนปกครองกันเองตามลำดับอาวุโส</p>

	ชื่อโรงเรียน	ระบบการศึกษาทางวิชาการ	ระบบการศึกษาวิชาชีพทหาร	ระบบการฝึกอบรบคุณลักษณะทหาร
9	<p>โรงเรียนนายร้อย พระจุลจอมเกล้า (หลัก สูตรเวสท์ปอยท์) (พ.ศ. 2491-ปัจจุบัน) ยุบเลิกโรงเรียน นายร้อยทหารบกและ โรงเรียนเทคนิค ทหาร บก รวมเป็นโรงเรียน เดียวกัน หลักสูตร 5 ปี ผู้ศึกษารับจาก</p>	<p>เฉพาะเหล่า 10 วิชา</p> <p>การศึกษาทางวิชาการ แยกออกเป็น 8 แผนกวิชา โคกแก้ว</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. แผนกวิชาอักษรศาสตร์ 2. แผนกวิชาคณิตศาสตร์ 3. แผนกวิชาฟิสิกส์และเคมี 4. แผนกวิชาวิศวกรรม <p>เครื่องกล</p> <ol style="list-style-type: none"> 5. แผนกวิชาวิศวกรรมโยธา 6. แผนกวิชาการแสงและ ประวัติศาสตร์สงคราม 	<p>ช่างแสงและจำพวกช่างอากาศจะ ไม่ศึกษาวิชาทหารในชั้นปีที่ 4-5 แต่จะศึกษาวิชาสุวิชาและ อนามัยแทน</p> <p>การศึกษาวินัยทหารมีวัตถุประสงค์ ประสงค์ให้ศึกษาวินัยทหารทั่วไป พอเป็นพื้นฐานที่จะศึกษาเพิ่มเติม จากเหล่าที่สังกัดเมื่อสำเร็จการ ศึกษาแล้ว</p> <p>ชั้นปี 1 - 5 ศึกษาวิชาเหล่า เช่นเดียวกันทั้งหมด โคกแก้ว วิชา ทหารราบ วิชาทหารม้าและยาน เกราะ วิชาทหารปืนใหญ่ วิชา ทหารช่าง วิชาทหารสื่อสาร วิชา ทหารขนส่ง วิชาทหารอากาศ</p>	<p>นายทหารจะเกี่ยวข้องกับน้อยที่สุด เน้นหลักวินัย เกียรติและมารยาท</p> <p>ระบบการฝึกอบรบคุณลักษณะ ทหารให้ถือว่านักเรียนนายร้อย เป็นผู้มีเกียรติใหญ่ปกครองตนเอง โดยมีการกำกับดูแลน้อยที่สุดโดย ให้นักเรียนปฏิบัติตนอยู่ภายใต้ระบบ การปกครองดังนี้</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. ระบบเกียรติศักดิ์ 2. ระบบความเหมาะสมในการ เป็นทหาร 3. ระบบการกำหนดค่าแห่ง ความเหมาะสมในการเป็นทหาร

	ชื่อโรงเรียน	ระบบการศึกษาทางวิชาการ	ระบบการศึกษาทางวิชาชีพ	ระบบการฝึกอบรมคุณลักษณะทหาร
	<p>นักเรียนเตรียมนายร้อย จน พ.ศ.2500 รับจาก นักเรียนเตรียมทหาร</p> <p>ปรับปรุง พ.ศ.2518</p> <p>ปรับปรุง พ.ศ.2522</p>	<p>7. แผนกวิชาสังคมศาสตร์ 8. แผนกวิชาสุขศาสตร์</p> <p>นำระบบหน่วยกิตมาใช้ในการวัดผล</p> <p>ชั้นปีที่ 1-3 ศึกษาวิชาการพื้นฐาน เช่นเดียวกับทุกคน ชั้นปีที่ 4-5 แยกศึกษาวิชาการเป็นกลุ่ม 5 กลุ่ม</p> <p>กลุ่ม 1 สังคมศาสตร์ กลุ่ม 2 วิศวกรรมเครื่องกล กลุ่ม 3 วิศวกรรมโยธา กลุ่ม 4 วิศวกรรมไฟฟ้า และกลุ่ม 5 แผนที่</p>	<p>วิชาชุดวิธี วิชาเทคนิคการใช้อาวุธ และวิชาจิตวิทยาและการนำทหาร</p> <p>ในชั้นปีที่ 4 นักเรียนที่เลือกเหล่าแผนที่จะแยกไปศึกษายังโรงเรียนแผนที่ทหารบก</p> <p>การศึกษาวิชาทหารคงเดิมไม่แยกกลุ่มศึกษา</p> <p>ไม่มีการเปลี่ยนแปลง</p>	<p>โดยการประเมินค่าความเหมาะสมปีละ 2 ครั้ง</p> <p>4. ระบบปฏิบัติของนักเรียนใหม่</p> <p>5. ระบบปฏิบัติของนักเรียนอาวุโส</p> <p>เริ่มมีกิจกรรมนอกหลักสูตรของชมรมต่าง ๆ</p> <p>เริ่มก่อตั้งชมรมสังคมศาสตร์</p> <p>และมีความเคลื่อนไหวในการจัดกิจกรรมพัฒนาชุมชนสามบทของนักเรียนนายร้อยกลุ่มต่าง ๆ</p>

	ชื่อโรงเรียน	ระบบการศึกษาทางวิชาการ	ระบบการศึกษาทางวิชาชีพ	ระบบการฝึกอบรมคุณลักษณะทหาร
	<p>หลักสูตรปรับปรุง พ.ศ.2522 แก้ไข พ.ศ.2525</p>	<p>เนื้อหาวิชาทุกกองวิชาเน้น การเอื้ออำนวยต่อการกิจการพัฒนา ชุมชนของทหารตามนโยบายการ เมืองนำการทหารของกองทัพบก ลดชั้นเรียนลงเหลือ 4 ชั้นปี เริ่มศึกษาในชั้นปีที่ 2 ถึงปีที่ 5 ส่วนชั้นปีที่ 1 ศึกษายังโรงเรียน เตรียมทหาร</p> <p>เนื้อหาวิชายังคงเน้นการ เอื้ออำนวยต่อการกิจการพัฒนา ชุมชนของทหารเช่นเดิม</p>	<p>ไม่มีการเปลี่ยนแปลง</p>	<p>จัดตั้งชมรมพัฒนาสังคมส่งเสริม กิจกรรมการพัฒนาชุมชนของนักเรียน นายร้อย</p>

ศูนย์วิทยารักษากร
พาลงกรณ์มหาวิทาลัย